

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ИЗДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

4'2010

ГОДИНА XVII

ISSN 0861-847X

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА XVII. 4' 2010

СПЕЦИАЛИЗИРАНО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ
ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ
И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

STATE UNIVERSITY
OF LIBRARY STUDIES
AND INFORMATION TECHNOLOGIES

БРОЯТ СЕ ПОСВЕЩАВА НА 60-ГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ
НА ДЪРЖАВНИЯ БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ,
ДНЕС СПЕЦИАЛИЗИРАНО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

ГЛАВЕН РЕДАКТОР АЛЕКСАНДРА ДИПЧИКОВА
РЕДАКТОР ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ. КОРЕКТОР АНЕЛИЯ ГОРАНОВА
РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: АЛЕКСАНДЪР ДИМЧЕВ, АНЕТА ДОНЧЕВА,
АНИ ГЕРГОВА, АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА, БОРЯНА ХРИСТОВА,
ДОНКА ПРАВДОМИРОВА, ЕЛЕНА ЯНАКИЕВА, ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА,
НИНА ШУМАНОВА, СТОЯНКА КЕНДЕРОВА
ДИЗАЙН АНИ КОЛЧЕВА. ПРЕДПЕЧАТ ВАСИЛКА СТЕФАНОВА
ПЕЧАТНИ КОЛИ 5. ФОРМАТ 16 / 70 X 100. ТИРАЖ 560.
НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“. 1037 СОФИЯ,
бул. „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ 88
ТЕЛЕФОНИ НА РЕДАКЦИЯТА: 988 28 11 (304, 206).
E-mail dipchikova@nationallibrary.bg; peturveli4kov@abv.bg
ПЕЧАТНИЦА НА НБКМ. СОФИЯ 2010
РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ. ISSN 0861-847X

Научен редактор на броя
проф. д.ф.н. МАРИЯ МЛАДЕНОВА

СПЕЦИАЛИЗИРАНОТО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ – СОФИЯ

Съдържание

Първи раздел

КОНСТАНТИНА НЕДКОВА

- 5 Последователност и търсене на
незавоюваното ново. Интервю
с проф. д.ик.н. Стоян Денчев

Втори раздел

МАРИЯ МЛАДЕНОВА

- 10 По пътя на успеха
и утвърждаването

ЕВГЕНИЯ РУСИНОВА

- 16 СВУБИТ и българската
библнотечна дейност

КРИСТИНА ВЪРБАНОВА-ДЕНЧЕВА

- 21 Книгата – видим и невидим
мост на духовността

СЕВО ЯВАНЧЕВ

- 24 Културно-историческото
наследство

ВЛАДИМИР ЙОЦОВ

- 29 Комуникации
и сигурност

ИВАНКА ЯНКОВА

- 31 Библиотечният
мениджмънт

МАРИЯ НИКОЛОВА

- 36 Департаментът по
общообразователни
дисциплини

ИРЕНА ПЕТЕВА, ЕЛЕНА ИГНАТОВА

- 39 Библиотечно-информацион-
ният център

АЛЕКСАНДРА КУМАНОВА

- 43 Студентското
научно общество

ЖОРЖЕТА НАЗЪРСКА

- 49 Международните
пътуващи семинари

ТАНЯ ТОДОРОВА

- 52 Европейското образователно
пространство и СВУБИТ

Трети раздел

Борис Десев

- 56 Дружески шаржове за настоящи
и бивши щатни директори
и преподаватели на ДБИ

ЛЮБОМИР ГЕОРГИЕВ

- 66 Някога

ВИОЛЕТА БОЖИЛОВА

- 72 Похвално слово за плеядата
преподаватели в ДБИ

ЙОВКА РЪЦЕВА

- 78 Спомени
от студентските години

- 80 Списък
на авторите

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И ТЪРСЕНЕ НА НЕЗАВОЮВАНОТО НОВО

ИНТЕРВЮ С ПРОФ. Д.ИК.Н. СТОЯН ДЕНЧЕВ
– РЕКТОР НА СПЕЦИАЛИЗИРАНОТО ВИСШЕ
УЧИЛИЩЕ ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И
ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ – СОФИЯ

Проф. д-р Стоян Денчев вече осма година е ръководител на СВУБИТ – достоен продължител на Държавния библиотечарски институт, създаден преди 60 години. Постигнатото от проф. Денчев като ректор за модернизиранието и интензивното развитие на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии в толкова кратък период от време може да служи като модел за иновационно мислене и поведение, за най-съвременен мениджмънт.

Личността и делото на проф. Денчев получават заслужено внимание, уважение и популярност не само сред културната общественост и научната общност, но и сред цялото общество.

Понастоящем той е председател на Съюза на народните читалища – най-старата и най-голямата неправителствена организация в нашата страна, зам.-председател е на Управителния съвет на ректорите на висшите училища у нас.

Приемствеността на най-добрите традиции, съчетана със смелото новаторство, отличителен щрих в дейността на проф. Денчев, е може би една от основните причини за успехите на Висшето училище, особено в последните 5 години – след като през 2005 г. бе отбелязана по най-добрия начин 55-годишнината от създаването на Държавния библиотечарски институт.

– В тази юбилейна за СВУБИТ 60-годишнина, наред с официалните публични изявления в стила на равностойка за успехите и вижданията за перспективите, има и нещо по-лично и интимно – вашето усещане за удовлетвореност, за недо-вършеното и все още непостигнатата голяма мечта. Бихте ли го споделили с тези, които ви подкрепят, вярват, и с тези, които са скептици?

– През 60-те си години ДБИ, а сега – СВУБИТ, се утвърди като една от най-уважаваните образователни и научни институции в страната – не само според фрагментарните класации в средствата за масово осведомяване, но и въз основа оценката на специалисти и на обикновените хора в страната. Би било глупаво да се

мисли, че всички наши цели са постигнати и няма какво повече да се желае. Пред нас стои голямата цел да създадем нови образователни и изследователски структури в рамките на СВУБИТ и да се преобразуваме заслужено в университет. Друга алтернатива е нашето евентуално участие в създаването на Национален университет по култура, включващ висшите училища за култура, изкуство, духовна дейност и запазвайки юридическа самостоятелност.

– Към кои ваши предшественици изпитвате особено уважение, признателност и благодарност?

– Всеки в позицията на ръководител на тази образователна институция е дал всичко от себе си за позитивното ѝ развитие. Не бих си позволил да ги деля на заслужили и по-заслужили, прекланям се пред благородния им труд и се стремя да развивам позитивните им идеи.

– Вие сте публична личност, която се изявява разностранно. Как съвместявате многобройните отговорни държавни и обществени ангажименти и с какво те са полезни за вас като управленец, научен работник, преподавател и активен обществен деец?

– Вярно е, че имам много обществени ангажименти и за съжаление страдам главно аз и близките ми. От друга страна, изпитвам огромно задоволство и удовлетвореност да бъда в предните редици на обществения живот в България.

– Вашата най-голяма гордост в последните пет години?

– В личен план, чисто по човешки, най-голямата ми гордост са четиримата ми внука, двама от които носят моето име. Що се отнася до обществената измеримост на гордостта ми, на първо място, е утвърждаването на СВУБИТ като едно от водещите висши училища в страната и запазването на авторитета на българските читалища.

– В контекста на 60-годишния юбилей как бихте оценили позицията на СВУБИТ в системата на висшето образование в България?

– Не ми е присъщо да се хваля, но с гордост мога да заявя, че СВУБИТ е образователна институция, която зае достойно място в системата на образованието и на научните изследвания в страната. Нашето неизменно място сред първите пет висши училища в България е гаранция за продължаване на поетия правилен път.

– В последните пет години вие успяхте да преобразите СВУБИТ, продължавате да го превръщате във все по-привлекателно и предпочитано висше учебно заведение от младите хора. Може би ще разкриете някои от вашите подходи, стил на поведение спрямо преподаватели, студенти, институции, организации и личности, съпричастни към библиотечното дело и образование?

– Разковничето на успеха е в уважението към преподаватели, служители и студенти, в принципната, а не конюнктурната позиция към проблемите им, в прозрачността на всички мои действия.

– С какво дейността като ректор обогати управленските ви умения и житейски опит?

– Управлението на едно висше училище само по себе си е предизвикателство. От една страна, се изисква да бъдеш добър мениджър, а от друга, добър учен и

преподавател. Съчетаването на тези качества е трудно нещо, но постигането на баланс в тяхното упражняване е сигурна гаранция за успех.

– *Какво ви мотивира и стимулира за осъществяване на вашите смели и многобройни начинания?*

– Ежедневната ми връзка с младите хора.

– *Вашите виждания за библиотечно-информационното образование у нас в близко и в по-далечно бъдеще?*

– В България библиотечно-информационното образование се осъществява в няколко университета. С всички си партнираме и вече имаме самочувствието, че СВУБИТ е флагманът на това образование. Като всяка обществена дейност и сферата на библиотечно-информационното образование има своите противоречия, но напоследък те се изглаждат на принципна основа и общите цели започнаха да определят видима промяна в посоката към установяване на по-висок социален престиж на библиотечната професия у нас.

– *Кои са плюсовете и минусите на съвременните млади и бихте ли споделили какъв е ключът, с който може да се проникне и разбере техният свят?*

– Естествените противоречия между поколенията за нас също не са изключение. Всички ние сме изкушени да сравняваме нашето време с времето на нашите деца и внуци. Майсторлъкът при това сравнение е – да се търси и намира това, което ни сближава, а не различията между нас.

– *Смятате ли, че в СВУБИТ е постигнат успешен диалог между преподаватели и студенти?*

– В основата на успешния диалог между преподаватели и студенти в СВУБИТ е доверието към младите, съчетано с авторитета на хората от моето поколение.

– *Вашите позиции и идеи за ефективни реформи в системата на образованието и науката у нас като страна с амбиции за модерна европейска държава?*

– Като член на ЕС България не може да излезе от общите европейски нагласи и решения за ефективна промяна на образованието. Ние сме принудени не само да предприемем радикални промени, но и да бъдем техни инициатори. Всичко това обаче трябва да бъде в синхрон с българските образователни традиции. Реформата в образователната система на страната трябва да бъде много добре планирана и премислена, защото всяка погрешна стъпка води до необратими последици.

– *Как виждате в обозримо бъдеще развитието на информационната култура на българското общество – от „върховете“ до обикновения гражданин – и ролята на ръководеното от вас висше училище в този процес?*

– Разковничето тук е: на първо място, формиране, изграждане и развитие на информационната култура и на прозрачност.

– *Какво ви привлича и какво отблъсква в българската политика? Вашите позиции и надежди?*

– Прескачането от сферата на културата към политиката е неочаквано, но пък естествено. Българската, а не само българската политика ме привлича с динами-

ката на реализация на идеите. Отблъсква ме безпардонността, желанието на всяка цена да се налагат позиция и мнение, без оглед на средства и илюзорната вяра на „политиците“ в тяхната безпогрешност.

– *Вие сте не само успешен ръководител с размах от голям мащаб, но и обективен анализатор. В какво се крие гаранцията за напредъка на страната? Как могат да се върнат и задържат у нас младите и кадърните?*

– С радост мога да споделя, че напоследък се забелязват първите кънове за задържане, но и завръщане в България на работещи в чужбина млади и кадърни специалисти. Тук въпросът е да се преформулира един станал банален израз – brain drain (изтичане на мозъци) – в brain investment (инвестиране на мозъци).

– *А сега нещо по-лично. Разкажете за вашата научноизследователска, преподавателска и публицистична дейност. Кой свой труд цените най-много?*

– Не бих могъл да откроявам мои научни трудове и да ги поставям над други. Отдавна съм излязъл от ситуацията, в която – като млад учен и преподавател, си мислех, че всичко, което напиша, е шедевър. Сред всички мои успехи стои ежедневната кътовска работа в областта на предложените и защитените от мен теории и практики на „информационната среда“.

– *Кое е най-радостното събитие за вас през последните години? Кога се почувствахте много щастлив и доволен от положените усилия и преодолените трудности?*

– Почувствах се особено щастлив, когато безпристрастните статистически данни показаха, че СВУБИТ има: най-много кандидат-студенти за едно място; най-добър, качествен преподавателски състав (всеки четвърти преподавател е професор, всеки втори – доцент, двадесет преподаватели са доктори на науките, а петдесет и пет – доктори, от общо деветдесет и девет членове на Академичния състав); през последните две години при нас две колежки станаха най-младите професори в България.

– *Кое е най-трайното, неуязвимо човешко чувство?*

– Честността и уважението към другия, към другото мнение.

– *Вярвате ли в приятелството?*

– Вярвам, защото мисля, че е в основата на всички добри неща.

– *Има ли нещо, което би ви извело от нормални релси и би предизвикало гняв и неочаквана реакция?*

– Грубата и безпардонна лъжа.

– *На какво се крепи вашата непоколебима решителност, започнатото да се завърши докрай?*

– На доверието ми в хората.

– *Най-големият риск, който сте поемали?*

– Базовото ми образование е математическо и в този смисъл винаги пресмятам възможните рискове, свикнал съм да действам алгоритмично – всяко мое действие да води до позитивен или негативен (понякога и това се случва) резултат.

– *Какво може да ви разочарова и огорчи?*

– Предателството.

– *А какво да ви възхити и вдъхнови?*

– В обществен план – успехите на моите колеги, а в личен план – реализиране целите на моите деца, ако предварително са ги споделили с мен.

– *Как понасяте несполуките или неочакваните удари?*

– Много болезнено, но бързо излизам от това състояние.

– *Имате ли в сублимни моменти фраза, която ви окуражава, вдъхва ви сила и решителност?*

– Да, имам: „Ако човек много силно желае нещо, той винаги го постига, ако не го постигне – значи желанието не е било достатъчно силно“.

– *Ако разполагате с глътка свободно време, какво бихте сторили?*

– Възнамерявам да си взема още една немска овчарка, с чието възпитание бих се занимавал с удоволствие. (Доскоро проф. Денчев е имал две немски овчарки – Крез и Бард, но едното куче за съжаление е починало – бел. К. Н.) Обичам да се занимавам с градината – да копая, да плевя, да подрязвам и да поливам розите.

– *Какви са вашите съвети и пожелания към преподаватели и студенти в СВУБИТ?*

– Да огледат самите себе си, да бъдат честни към себе си, което ще им даде възможността да бъдат честни и справедливи и към другите до тях.

– *А какви са посланията към младите хора, които биха се ориентирали към библиотечно-информационния сектор?*

– Уважавайте ближния, по този начин ще получите и ответното уважение. Нямам съмнения, че в обществото на информацията и знанието една от най-престижните професии е професията на библиотекаря и специалиста по информация. Науката за информирането става непреодолим компонент в развитието на съвременното, а и на бъдещото общество. Какво по-голямо предизвикателство от това младите хора да застанат начело на промените, свързани с утвърждаването на съвременната икономика, на икономиката на знанието, на икономиката на духовността. Библиотекар – звучи гордо!

– *Бъдете още дълги години все така уверен, последователен и с поглед към незавоюваното ново в науката – фактор за просперитета на българското общество. Благодаря за готовността да споделите възгледи, оценки и идеи в 60-та година от живота на СВУБИТ (приемник на Държавния библиотекарски институт).*

*Интервюто взе
Константина Недкова*

НАСТОЯЩЕТО: КАТЕДРИ, СПЕЦИАЛНОСТИ, СТУДЕНТСКО ОБЩЕСТВО

ПО ПЪТЯ НА УСПЕХА И УТВЪРЖДАВАНЕТО

МАРИЯ МЛАДЕНОВА

На 2 септември 2004 г. с решение на Народното събрание Колежът по библиотекознание и информационни технологии (наследник на създадения през 1950 г. ДБИ и ПИБД) бе преобразуван в Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ). Събдна се мечтата на няколко поколения преподаватели и библиотекари – институтът, чиито възпитаници винаги са били гръбнака на библиотечната професия в страната, да бъде висше училище.

За пръв ректор бе избран проф. Стоян Денчев – утвърден специалист в областта на информационните технологии, човек, натрупал богат административен и политически опит, известен и уважаван общественик, депутат и дипломат, отличаващ се с динамично и нестандартно мислене, готов да приеме всички позитивни идеи за развитието на СВУБИТ.

Новият статут налагаше незабавно преосмисляне и доразвиване на обществената мисия, стратегическите цели и приоритетите на предходниците му в съответствие с образователните стандарти на ЕС, изграждане и създаване на цялостна, академична нормативна база, изграждане на нова, работеща управленска структура, съществени промени в учебните планове и програми, разкриване на нови атрактивни специалности както и решаването на редица други съществени задачи, целящи устойчивото развитие и доказването на новата идентичност на СВУБИТ в полето на висшето образование в България и Европа.

Положени бяха значителни усилия за създаването на вътрешнонормативната база, която включва около 30 правилника, наредби и статuti, регламентиращи дейността на основните, обслужващите и спомагателните звена на СВУБИТ и органите на управлението му (1, с. 8). Важна роля за създаването на нормативната база има проф. д-р С. Габровска, която положи много усилия за нейното изграждане и утвърждаване.

Значителна част от усилията на ръководството, на ръководителите на шестте катедри и на ръководствата на Факултета по библиотекознание, информационни системи и обществени комуникации бяха насочени към подобряване на учебните планове и учебните програми, към преосмисляне на съществуващите и създаването на нови специалности, към по-добра организация на учебния процес и на

учебно-преподавателската работа в редовната и в задочната форма на обучение на специалисти в ОКС „бакалавър“ и „магистър“.

Ако преобразуването ни завари само с три специалности, то днес те са осем:

3.5.1. Библиотекознание и библиография;

3.5.2. Библиотечен мениджмънт;

3.5.3. Печатни комуникации;

3.5.4. Информационни фондове на културно-историческото наследство;

3.5.5. Информационни технологии;

3.5.6. Информационно брокерство;

3.5.7. Информационна сигурност;

4.6. Информатика и компютърни науки.

Всички специалности са акредитирани от НАОА с оценка „много добър“ за максималния срок от шест години и за двете ОКС „бакалавър“ и „магистър“. В процес на акредитация са и други атрактивни специалности, които представляват интерес за голям потенциал от кандидат-студенти (2, с. 13).

Статутът на висше училище ни даде възможност за пръв път да обучаваме и студенти в ОКС „магистър“ по девет акредитирани магистърски програми, към които има повишен интерес, а учебните планове се анализират и обогатяват всяка година: *Библиотечен мениджмънт, Библиотечни и информационни комуникации, Мениджмънт на печатните комуникации, Медийна информация и реклама, Информационни технологии и информационно брокерство, Информационна сигурност и управление на знанията, Бизнес и административни информационни технологии и комуникации, Културно-историческо наследство в съвременната информационна среда, Защита на КИН в Република България* (2, с. 14).

Всички програми предлагат възможности за редовна и за задочна форма, а две от тях – и за дистанционна форма на обучение.

Огроман успех за СВУБИТ е и създаденото Докторантско училище, в което около 60 студенти се обучават в образователната и научна степен „доктор“ по четири научни специалности:

05.08.35. Книгознание, библиотекознание и библиография;

02.21.07. Автоматизирани системи за обработка на информация и управление;

05.10.01. Теория на научната информация;

05.02.24. Организация и управление извън сферата на материалното производство.

В резултат на постоянното подобряване на организацията на учебния процес и на учебно-преподавателската работа във ФБИСОК и ДОД рейтингът на училището постоянно се повишава.

Според публикации в пресата през учебната 2008/2009 г. СВУБИТ бе класирано на трето място по престиж сред кандидат-студентите – след Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Медицинския университет в София.

Показател за непрестанно нарастващия рейтинг на СВУБИТ е фактът, че с всяка учебна година интересът към нашите специалности нараства постоянно, в резултат на което всяка година се увеличава и броят на кандидат-студентите. Само за учебната 2008/2009 г. в СВУБИТ кандидатстваха 1873 души. Средно за едно място в различните специалности кандидатите бяха 9–14, което е добър показател за високия рейтинг.

Друг съществен фактор за високия рейтинг на СВУБИТ е преподавателският му състав. Ако преобразуването завари висшето училище с около 30 щатни пре-

подаватели, то те днес са над 100. В резултат на динамичната кадрова политика на проф. Стоян Денчев учебният процес се осъществява от 1 академик, 25 професори, 44 доценти, 7 главни асистенти, 7 старши асистенти и 12 преподаватели (работещи предимно в Департамента по общообразователни дисциплини).

Целият академичен състав полага изключителни усилия за осъвременяване и модернизиране на лекционните курсове, което ги прави привлекателни и интересни за студентите, които активно участват в учебния процес. Поради грижата на ръководството смяната на поколенията се осъществява плавно и без сътресения. Голяма част от асистентите и докторантите, а също и работещите в компютърната лаборатория „Джон Атанасов“, в Библиотечно-информационния център, в Учебен отдел и в администрацията, са възпитаници на училището. Те са се дипломирали с отличен успех и имат подчертан интерес към изследователска, преподавателска или административна работа.

Голяма част от усилията на целия академичен състав са насочени към осъществяването на стратегическите цели, поставени пред научноизследователската, публикационната и издателската дейност, които бележат сериозно развитие.

Стратегията на катедрите е насочена към разработване на теоретични и теоретико-приложни изследвания по библиотечни и информационни науки, в областта на печатните комуникации, теорията на научната информация, културно-историческото наследство, информационната сигурност, бизнес комуникациите, информационното общество, европейската интеграция и др. Тя е свързана и с тематиката на учебния процес и съдейства за осигуряване на високо професионално и академично равнище на преподаването, за по-добрата подготовка на студентите и за тяхната успешна реализация в съвременната информационна среда и в обществото като цяло. Научноизследователската дейност е важно средство за утвърждаването на СВУБИТ като изследователски център в областта на тези научни направления, за генерирането на нови знания в посочените области, за процесите на европейската интеграция, за развитието на качествено нови подходи и практики, свързани с оптимизирането и използването им в социалната и информационната среда (2, с. 37).

Ръководството полага усилия да поддържа висока научноизследователска активност на своя академичен състав, като съдейства активно за публикуването на резултатите от научните изследвания.

Широко поле за изява и научни търсения създава и участието в разработването на научноизследователски проекти, финансирани от Фонд „Научни изследвания“ на МОН. Само през учебната 2008/2009 г. катедрите са работили по 66 национални и 24 международни проекта, чрез които преподавателите демонстрират своя потенциал на учени и изследователи.

Много активна е и публикационната дейност на академичния състав. Ето и няколко убедителни цифри. Само през учебната 2008/2009 г. са публикувани 386 статии, студии и научни доклада в българските издания и 60 монографии, учебници и учебни помагала, нови лекционни курсове, които убедително доказват възможностите на преподавателския състав.

Добър знак за динамиката в изследванията на преподавателите са и 89-те публикации в чуждестранни издания, които са резултат от 126-те участия в авторитетни чуждестранни научни форуми, състояли се в десетки страни в Европа, Америка и Азия. Стимулиращ е и фактът, че СВУБИТ поема изцяло разходите по участието на преподавателите в научни форуми у нас и в чужбина. Ръководството стимулира, подкрепя и насърчава организирането и провеждането на редица собствени научни

форуми, които станаха традиционни и привличат интереса на значителен брой университетски учени от България и от чужбина. Сред тях са: ежегодната международна конференция, провеждана в НДК на 1 ноември – Ден на народните будители, пролетният семинар „Новите информационни технологии в образователния процес“, пътуващият семинар „Съвременните измерения на европейското научно и културно пространство“, който има четиригодишна любопитна история (вж статията на Ж. Назърска), както и във форуми, организирани от СУ „Св. Климент Охридски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, БАН и други представителни институции. Малко са висшите училища в страната, които предоставят толкова големи възможности и стимули за публикуване на резултатите от научноизследователската работа на преподавателите, докторантите и студентите си.

Собственото ни издателство „За буквите – О писменехъ“, създадено в края на 2004 г. по идея на доц. д-р Петър Парижков, се превърна във важен фактор за бързото публикуване на написаните от преподавателите монографии и учебници, които наброяват над 100. Издателството отпечатва „Трудове на СВУБИТ“, от които досега са издадени 8 тома с резюмета на английски и руски език, които достигат до най-престижните библиотеки в света – Конгресната библиотека на САЩ, националните библиотеки на Великобритания, Франция, Русия и десетки други.

Завоевание на издателството е и публикуването на шестте тома от конференцията, провеждана на 1 ноември – Ден на народните будители, четирите сборника от ежегодния научен семинар „Нови информационни технологии в образователния процес“, четирите тома „Трудове на Студентското научно общество“ (вж статията на А. Куманова) и редица други представителни издания.

Особена е заслугата на академичното ръководство за възобновяването на уникалния по замисъл, роля и съдържание Кирило-Методиевски вестник „За буквите – О писменехъ“, който се списва и отпечатва със средства на СВУБИТ, но се редактира от международен издателски съвет, в който участват световноизвестни учени. Сред основоположниците на вестника са Дмитрий Лихачов, Роже Бернар, Рикардо Пикио, Джузепе дел Агата, Петър Диневков... Вестникът се разпространява в чужбина, стига до престижни световни библиотеки, в това число и до Апостолическата библиотека във Ватикана, в българските посолства, консулства и представителства, в университетите, в които се преподава български език, а у нас го получават Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, университетски, академични и читалищни библиотеки, Народното събрание, Президентството, Министерският съвет, министерства, Светият Синод и други институции на Българската православна църква (1, с. 78). „За буквите – О писменехъ“ се подготвя основно от главния му редактор – известният журналист Илия Пехливанов.

Съвместно с Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ СВУБИТ е съиздател на сп. „Издател“ – единственото научно списание за книгата у нас.

Ректорското и деканското ръководство осъществяват и изключително динамично и полезно вътрешно и международно сътрудничество. СВУБИТ има изградена организация за осъществяването на активно сътрудничество с академични и университетски общности, с водещи научни и културни институции, с музеи и научни съюзи и институти на БАН, библиотеки, центрове и министерства в България, водещата цел на които е да се поддържа високо качество на учебния процес и на научните изследвания.

Сключени са и 30 договора и споразумения с български организации, насоче-

ни към учебната и научноизследователската работа на училището, сред които са: „Ай-Ти-Пи-Интелекчуал Продъкс енд Текнолоджи“, Националната лаборатория по компютърна вирусология при БАН, Консорциумът „TCDZ – България“, „Информационно обслужване“ АД, „Индекс“ ООД, Българският информационен консорциум, МОМН както и с редица институти на БАН, университети, библиотеки и др.

СВУБИТ развива и активна международна дейност, която се изразява с участие в международни проекти и в научни форуми, в обмяна на опит с чуждестранни университети и висши училища, с изнасяне на лекции от преподаватели от СВУБИТ в чуждестранни висши училища и обратно – изнасяне на лекции от чуждестранни лектори в СВУБИТ, създаване на контакти с чуждестранни университети, издателства и библиотеки.

На международно ниво сътрудничеството се осъществява чрез международни договори и рамкови споразумения, с участия в международни проекти и научни форуми, с обмяна на студенти и с членства в престижни международни организации.

Сключени са договори за международно сътрудничество със сродни учебни заведения и университети в над 20 европейски страни, сред които са: Русия (Москва и Санкт Петербург), Турция, Австрия, Полша, Сърбия, Германия, Македония, Франция, Италия, Гърция, Дания, Албания, Испания и др., по които се осъществява активна и резултатна дейност.

По силата на тези международни договори и споразумения ежегодно се осъществява студентска и преподавателска мобилност с различна продължителност. Само през лятото на 2010 г. във Франция (Париж) и в Испания (Барселона) бяха две групи от по 10 студента и по 1 преподавател, които се запознаха с библиотеките там и богатото им културно-историческо наследство.

СВУБИТ е член на редица престижни международни организации като: IFZA (Международна организация на библиотечните асоциации), LIBER (най-авторитетната университетска асоциация в Европа), ICOM (Международен съвет на музеите), ENCATS (Европейска мрежа от центрове за обучение в областта на културата и културното наследство) към ЮНЕСКО. Предстоящо е разглеждането на кандидатурата ни в EBLIDA (Европейско бюро на библиотечните, информационните и документационните асоциации), а наши преподаватели редовно участват в годишните конференции на споменатите международни организации (2, с. 63).

Изключително интензивна и осмислена е работата и на многобройните обслужващи звена, сред които са: Библиотечно-информационният център (вж статията на И. Петева и Е. Игнатова), Центърът за кариерно ориентиране и развитие на студентите, Центърът за продължаващо обучение, Центърът за следдипломна квалификация в областта на културно-историческото наследство, Центърът за култура на паметта, Центърът за сигурност и защита на информацията, Научноизследователската лаборатория за кибернетична сигурност, Компютърната лаборатория „Джон Атанасов“, която обслужва 9 компютърни учебни зали с над 130 компютъра и над 50 компютъра в БИЦ и в кабинетите на преподавателите.

В СВУБИТ бяха създадени и две музейни сбирки – „Духовност и лидерство“ и „Съвременна българска духовност“, които отразяват върхови явления в развитието на националната култура.

Цялостната си дейност СВУБИТ осъществява в условията на добра материално-техническа база, която непрекъснато се преустройва, модернизира и разширява, като осигурява необходимия комфорт за работа и обучение. Неотдавна СВУБИТ получи и нова база със застроена площ 871 м² и разгърната площ 3091 м², благода-

рение на която ще се създадат още по-функционални условия за обучението на 1800 студенти. СВУБИТ изгради и модерен спортен комплекс и е единственото висше училище, което има собствени тенис кортове, които са притегателно място за отмора.

Сред привлекателните места в училището е и параклиът „Св. Николай Чудотворец“, изграден основно от дарения. Той беше осветен от патриарх Максим.

Всичко, което се случва в СВУБИТ, е в името на студентите – на тяхното по-качествено обучение, на изграждането им като млади изследователи и на по-добрата им реализация в практиката. В СВУБИТ активно работи и Студентското научно общество (вж статията на А. Куманова), което е единствено в България. То формира трайни изследователски интереси у студентите, активира участието им в научни проекти и прояви, както и първите им публикационни изяви.

От няколко години ректорът проф. Стоян Денчев осигурява от личните си средства годишна стипендия на един студент, който се избира по няколко основни критерия: отличен успех, активно участие в общественния живот и редовно посещаване на учебните занятия.

В края на ноември 2006 г. Академичният съвет утвърди от бюджетни средства и други шест стипендии. Всяка от специалностите е именувала даваната стипендия на името на виден български учен или личност, допринесла за развитието на съответната област. Стипендията на „Информационни технологии“ носи името на Джон Атанасов, на „Информационно брокерство“ – на акад. Любомир Илиев, на „Библиотекознание и библиография“ – на Борис Десев, на „Печатни комуникации“ – на Христо Г. Данов, на „Информационни фондове на културно-историческото наследство“ – на проф. Николай Генчев. От последната учебна година е предвидена и стипендия за специалността „Информационна сигурност“. Доц. Славка Славова предоставя награда от личните си средства за студент от специалност „Информационни технологии“.

По една стипендия отпускат Фондация „Арете – Александър Фол“, както и известният български творец чл.-кор. на БАН Вежди Рашидов, носител на почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на СВУБИТ (2, с. 24–25). С това почетно звание Академичният съвет удостои редица писатели, държавници и хора на изкуството за приносите им в развитието на българската култура и духовност, за утвърждаването на нейния международен авторитет и за заслугите им към СВУБИТ. Сред тях са: акад. Антон Дончев, Любомир Левчев, Валери Петров, Вежди Рашидов, Иво Папазов, Владо Бучковски, Симеон Сакскобургготски, Реджеп Ердоган, Великият канцлер на Ордена на хоспиталиерите „Св. Йоан от Йерусалим, Родос и Малта“ и министър на външните работи на Малтийския орден Н. Пр. Жан-Пиер Мазери, българският патриарх Максим и вселенският патриарх Вартоломей (1, с. 112).

Този кратък преглед на малка част от случващото се убедително показва, че СВУБИТ уверено върви по пътя на успеха и утвърждаването си както в българското, така и в европейското образователно пространство.

Литература

1. **Отчет** за дейността на СВУБИТ за периода 2004–2008 г. – София : За буквите – О писменехъ, 2008. – 132 с.

2. **Отчет** за дейността на СВУБИТ за учебната 2008–2009 г. – София : За буквите – О писменехъ, 2010. – 90 с.

СВУБИТ И БЪЛГАРСКАТА БИБЛИОТЕЧНА ДЕЙНОСТ

ЕВГЕНИЯ РУСИНОВА

Отбелязването на годишнина на една институция е израз на отношение и на признание. То играе ролята на атестат за съществуващи връзки. Инициира оценка и самооценка. Има значение и като източник за цялостната история на институцията.

Обикновено обаче юбилеите отключват умилително отношение. Избира се позиция на възхвала или в най-лошия случай – на снизхождение. Много често изминалото време се представя през призмата на спомена. А всяко припомняне освен силен субективизъм крие и опасността да се измести акцентът. Особено, когато чрез спомена се търси собствена идентификация – все едно дали личностна или групова. Споменът има своето място и значение, стига да не е превърнат в самоцелност и стилизация(1).

Глобалните изменения в ценности, ориентири и обществен дневен ред, отприщени в края на XX в., задават други стойности на припомнянето. Значението на отбелязвани юбилейни годишнини е във възможността да се направи известен преглед на постигнатото(2). Дистанцията позволява:

- да се осмисли извършеното;
- да се открият пренебрегвани моменти;
- да се преценят трудностите и да се открият грешките;
- да се видят постиженията и силните страни, за да се надгражда, ако е възможно, върху тях.

Като изключим емоционалната, личната гледна точка, погледът към определен период от историята на едно учебно заведение предполага систематизация на факти. Те са условието за рекапитулация на изминатия път. Тя, от своя страна, дава основа за осмисляне на постиженията, недостига и възможностите.

В следващите редове ще се опитам да направя оценка на някои от приносите на ДБИ/КБД/СВУБИТ специално в сферата на библиотекознанието и на библиотечната дейност. Придържам се към разбирането, че оценката трябва да бъде съобразена с условията, при които институцията е действала, т.е. да се използва хоризонтът на историческото време. Същевременно като всяка оценка тя носи белега на актуалното време, когато се прави.

Значението на библиотечната образователна институция ДБИ/СВУБИТ може да се систематизира например така:

- *Подготовка на библиотечни специалисти*

Тяхното вливане в библиотечната система позволява да се професионализира работата особено в масовите („общообразователни“) библиотеки – на училища, читалища, при предприятия и пр., както и в големите библиотеки (регионални, на висши учебни заведения, включително Централната библиотека на Българската академия на науките и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“); такива специалисти са опора за правилното протичане на технологичния процес, каквато е същността на библиотечната дейност.

• *Развитие на професионалното образование*

Само на основата на конкретен опит може да се създаде традиция, същевременно да се въвеждат иновации. В много отношения *значителният* опит (и като количество, и като разнообразие) в българското библиотечно образование принадлежи на ДБИ/СВУБИТ. Като примери могат да се посочат:

а) подготовката на учебна литература (учебници, учебни помагала и пр.);

б) поддържане обратна връзка с практиката, с представители на библиотекарската колегия (особено чрез студентите задочници).

Пренебрегването или подценяването на тази специфика на учебното заведение силно деформира картината на библиотечното образование в страната. И не говори добре за библиотечната колегия.

• *Формиране на научни концепции и развитие на библиотечната мисъл*

Почти половин век тази констатация може да се отнесе предимно до онези преподаватели, които проявяват нагласи към научна работа. С времето се поставя начало на собствена издателска дейност и на различни периодични прояви – ежегодна научна национална първономврийска конференция (от 2003 г.), образователни семинари „Нови информационни технологии в образователния процес“ (от 2006 г.) и др., които силно увеличават участието на училището в библиотечния/библиотековедския научен живот.

За да се открие приносът на университета още от най-ранните му години, достатъчно е да се посочи, че в неговите програми влизат всички дисциплини, свързани с библиотечната дейност, при това четени със силен превес към практиката. Осъществявано е постоянно основното изискване (и условие) за такъв тип училище: да се обучават лица, които трябва да изпълняват определена, с ясна последователност и строги принципи технология. Ориентирането към практиката осигурява на училището в годините на трансформации висока адаптивност към измененията в библиотечната сфера, към новите образователни изисквания и нуждите на пазара на труда. Това обуславя и неговото място в системата на професионалното образование по библиотечни науки и технологии.

Посочената адаптивност проличава много ясно в годините на прехода и чрез въведените нови образователни дисциплини и курсове като: *Библиотечен PR; Библиотечна социология; Обслужване на лица в неблагоприятно положение; Библиотечни комуникации; Библиотека и цензура; Библиотечна конфликтология; Редки и ценни библиотечни сбирки; Библиотечна етика; Библиотечна антропология* и др. Чрез тях образованието се адаптира (и синхронизира) към променените условия в националната и световната библиотечна и библиотековедска сфера, към международните квалификационни тенденции.

Дисциплините разширяват обхвата и тематиката при библиотечното образование; те са разработени при отчитане на водещите тенденции в чуждия образователен опит(3). Същевременно те са съобразени с нуждите и условията в страната.

За актуалното развитие на висшето училище е присъщо да се отделя повишено внимание преди всичко на образованието и образователните технологии – тема и на ежегодните семинари за информационните технологии. Там се разглеждат и методи на обучение, както и конкретни практики в образователния процес.

Историческата перспектива обхваща и дейността на преподавателите, както и научната дейност. Да се оценят с поглед назад изявите на някои от тях е много трудно. Почти го осуетява стереотипността на подходите. Единствен сигурен критерий е анализът на учебните програми, но той в много отношения (особено в

първите двадесетина години от съществуването на училището) не зависи само от преподавателя. Приносите на преподавателите се измерват и оценяват, доколкото те осъществяват мисията на училището. А това става чрез процеса на преподаване и семинарни занятия (т.е. в рамките на един по същество комуникационен процес). Мястото на един преподавател в цялостното функциониране на учебното заведение се обуславя и от връзката му със студентите, от участието му в създаването на временни общности, от оказваното въздействие и от осъществената обратна връзка. От такива позиции неговият принос, респективно мястото му в развитието на институцията, се отчитат извънредно трудно. За тях може да се даде оценка само косвено и при нея споменът играе доминираща роля.

Много по-лесно могат да се оценят учебниците и учебните помагала. Те заслужават внимание по няколко причини. Ако се анализират безпристрастно, тогава не може да не се отчете, че някои са загубили в голяма степен своята познавателна стойност. Има изложения напълно остарели поради използваните примери. Други са безвъзвратно компроментирани още при появата си поради предозирана политизираност или неравномерно разпределение на материала. Трети губят стойност в хода на динамичната промяна в съответната материя. Достатъчно е да припомним въвеждането на библиотечната автоматизация, промяната на основни насоки при комплектуването, на начина на финансиране, изцяло изменената роля, позиции и цели на библиотеките.

Върху облика на учебниците силно влияние оказват подготовката, личните качества на автора/авторите, степента на съобразяване с водещата научна или технологическа парадигма, съобразяването с актуални, включително политически, изисквания на епохата. Учебната литература е изключително чувствителна към динамичните на моменти резки промени в библиотечната наука, в информационната сфера, в комуникационните технологии, както и на социалните и политическите промени. Тази нейна особеност трябва да се отчита винаги, когато трябва да се дава преценка.

Учебниците заслужават повишено внимание, защото отразяват много аспекти от съдържанието на учебния процес и съответно от процеса на подготовка на библиотечни специалисти, а също и от развитието на библиотечната мисъл. Същевременно те открояват промените в изискванията, в развитието на учебните програми.

Анализирането на учебниците спомага да се илюстрират твърденията, че в българската библиотечна мисъл има обособени етапи. Проучването на учебната литература (както и на програми, научно-популярни и научни текстове и пр.) позволява да се открият предходници, да се посочат традиции и приемственост в библиотечното образование и в библиотекознанието.

В исторически план учебниците се вписват в националната традиция (публикуване на записки, лекции, компендиуми, репетиториуми), създадена преди Втората световна война от прависти, медици, химици, биолози и др., а след войната и от представители на инженерно-техническите науки.

Учебната литература запълва за времето си определени празнини, служи като основно помагало. Често учебниците са единственото леснодостъпно място, където на български език се излага систематизирано дадена материя и където, респективно, могат да се намерят отговори на професионални въпроси. Те, разгледани от друг ъгъл, отразяват нивото на българската библиотечна мисъл и кореспондират, отразяват в нееднозначна степен и българската библиотечна практика.

Като пример за значението на учебната литература могат да се посочат основни-

те издания на ДБИ по библиотечна тематика. Преподавателите от училището в една или друга степен покриват нуждите от учебна (и справочна) литература и съответно дават български изложения върху основните въпроси от библиотечната дейност:

- *Общо библиотекознание*: Ценко Цветанов, Елена Кирова;
- *Организация на библиотеката*: Дора Ганчева-Божинова;
- *Комплектуване*: Дора Ганчева-Божинова;
- *Фондове*: Василка Младенова;
- *Каталози*: Дора Кършовска;
- *Работа с читателите*: Борис Десев, Богомил Паунов(5);
- *Специфични аспекти на работата с читателите*: Борис Десев(6);
- *Детски библиотеки*: Ценко Цветанов(7);
- *Използване на технически средства в библиотечната дейност*: Ст. Ганев и Богомил Паунов(8).

Като илюстрация на тенденциите от времето на формиране на висшето библиотечно училище ще посоча за симптоматична и достатъчна проявата на важна тенденция – систематизиране и споделяне (от Добринка Стойкова) на съвременен, актуален за България и много важен за обучението на студентите и бъдещите практики *чужд практически опит*(9).

Очертаните шрихи от дейности, свързани с ДБИ/КБД/СВУБИТ, са само минимална част от темата за съществуващите традиции, опит и приноси на тази образователна институция. Със своята 60-годишна история СВУБИТ заема изключително място не само при подготовката на специалисти, извършващи оперативната библиотечна работа, но и като създател на българската учебна литература по библиотекознание. Негови инициативи и приоритети са ред иновации в учебния процес и в учебните програми, преформулирането на стари и въвеждането на нови дисциплини. Негови преподаватели са автори на монографии, практически пособия, иновативни текстове. В много отношения извървяният път е специфичен, на моменти противоречив, но като цяло той е неотделим от развитието на българската библиотекарска професия, библиотечна система и наука.

Бележки

1. Предпочитанията ми са към спомени, представящи лектора и преподавателския процес: Вж **Божилова**, В. Ценко Цветанов като преподавател. // *Ценко Цветанов и българската книжовна култура*. – София, 2004, с. 126–138. Като пример за документално-споменно издание бих препоръчала: **История**, воспоминания, документы. К 85 летию Санкт-Петербургского университета искусства и культуры. – СПб, 2003. – 327 с.

2. Има различни подходи, за да се направи юбилеен сборник, който да представи съответната институция, да съдържа справочен материал и да позволи един ретроспективен поглед. Два напълно противоположни, но еднакво смислени и значими проекта представят изданията: **Шест** десетилетия академична философия. История, етапи, поколения, парадигми, проблеми, дискусии. (Състав. В. Проданов, Л. Владимирев). – София, 2008. – 352 с.; **60** години Институт за литература. Юбилеен сборник – 1948–2008 г. (Отг. ред. Ив. Сарандев). – София, 2009. – 666 с. Ср. също: **Исторически факултет** [на СУ „Св. Кл. Охридски“] 1888–2008. Алманах. (Състав. Т. Попнеделев, К. Грозев). – София, 2008. – 259 с.

3. За някои тенденции (и разбирания) за изработване на учебни планове и програми в СВУБИТ вж **Стойкова**, Д. Хармонизиране на учебния план и програми на специалността

„Библиотекознание и библиография“ със съвременните тенденции в обучението на библиотекари. // *Библиотека*, XII, 2005, № 5, с. 41–48.

4. **Георгиев, Л.** Научноизследователската и научно-популяризаторската дейност на Държавния библиотечен институт. // *Библиотекар*, 23, 1976, № 12, с. 34–38; **Шуманова, Н.** Библиотечно-библиографската проблематика в изследователските интереси на преподавателите от Държавния библиотечен институт. // *Библиотека*, 37, 1990, № 8, с. 31–35. Ср.: **Стойкова, Д.** За професионалната подготовка на библиотекари. // *Библиотека*, 37, 1990, № 10, с. 25–28.

5. **Цветанов, Ц., Е. Кирова.** Общо библиотекознание. – София, 1956. – 199 с.; **Ганчева-Божинова, Д.** Организация на библиотеката. Подвижна работа на библиотеките. Методическа дейност на библиотеките. – София, 1957. – 123 с.; **Същата.** Комплектуване и организация на библиотечните фондове. – София, 1956. – 164 с.; **Младенова, В.** Библиотечни фондове. – София, 1976. – 203 с.; **Кършовска, Д.** Библиотечни каталози. – София, 1955, с. 228; 1961, с. 244; 1965, с. 215; 1970, с. 313; **Десев, Б.** Форми и методи за работа с читателите. – София, 1960. – 183 с.; **Паунов, Б.** Основи на работата с читателите в общообразователните библиотеки. – София, 1976. – 172 с.

6. **Десев, Б.** Практическо ръководство по нагледна агитация в библиотеката. – София, 1955. – 124 с.; **Същия.** Нагледна агитация в библиотеките. Практическо ръководство. – София, 1963. – 148 с.

7. **Цветанов, Ц.** Детски библиотеки. Устройство. Методическо значение. – София, 1960. – 131 с. Може би тук е мястото да се припомни, че темата за детското/ученическото четене (вж Цвятко Петков) и библиотеки (вж Ценко Цветанов) е актуална за българската колегия още от 20-те години на миналия век. За второто вж: **Цветанов, Ц.** Детски библиотеки. – София, 1929; **Същия.** Ученически и училищни библиотеки. – София, 1934. Изтъквам този факт на фона на актуални претенции за пионерство, иноваторство и уникалност.

8. **Ганев, Ст., Б. Паунов.** Аудиовизуални средства в работата на българските библиотеки. – София, 1985. – 96 с.

9. **Стойкова, Д.** Обслужване на деца и ученици в немски училищни и публични библиотеки. – София, 2000. – 230 с.

КНИГАТА – ВИДИМ И НЕВИДИМ МОСТ НА ДУХОВНОСТТА

КРИСТИНА ВЪРБАНОВА-ДЕНЧЕВА

Книгата се определя като най-съвършеното човешко творение, възплъщаващо духовните измерения на човешката цивилизация от нейното зараждане до настоящото ни битие – наситено с технологии и свръхинтензивни комуникации, протичащи в глобална информационна среда. Класическите школи и стереотипи, традициите на писменото слово претърпяват драматични промени, отразявайки протичащите процеси и предизвиканите от тях непознати ефекти върху развитието на съвременното общество. Най-драматично протичат тези промени в материалната сфера, където сме свидетели на трансформацията на най-напредналите икономики в света от индустриалната към информационната епоха. Веригата от промени се проектира във всички области на социалната сфера, като ефектите от преустановяване на производства са свързани с отмирането на професии и протичането на противоположния процес – зараждане и утвърждаване на нови производства, изискващи нови професии, упражнявани от специалисти с нови знания, умения, компетентности, ориентирани към бъдещето. Безспорно най-засегнатият сектор от трансформациите в обществените отношения е образованието, което трябва и да осигурява специалисти за информационното общество, и да се осъществява в среда, в която информацията е ключов фактор за постигане на предимство във всички области на живота. Превръщането на научните изследвания в непосредствена производителна сила в изграждащото се общество на знанието изисква ново поколение информационно осигуряване, което не само предава натрупаните знания, като база за нови научни открития, но и създава среда, генерираща предпоставките за тези открития. Движещият фактор за научните открития в обществото на знанието е ученият изследовател, който трябва да получи образование, ориентирано към обществените потребности в новите условия.

Предизвикателствата пред подготовката на специалисти за традиционните професии, свързани с книгата, книгопечатането и печатните медии, са още по-големи, като се вземат под внимание протичащите трансформации в технологиите за създаване на материалните носители на информацията, комуникациите, осигуряващи предаване на съдържание във времето и пространството. Ожесточените дискусии за съдбата на Гутенберговата галактика изглеждат с предизвестен край, добиващ все по-реални очертания с осъществяващия се глобален проект Google Library за дигитализиране на световното писмено наследство. Решаването на заплетения възел от въпроси, които засега забавят разгръщането на процеса на дигитализация в пълния му обхват, по мнението на редица водещи изследователи на документалното наследство ще осигури предаване на съхранените в писменото слово знания, в противен случай много от съкровищницата на човешкия дух ще бъде завинаги загубено за бъдещите поколения.

Посочените фактори очертават макрорамката, задаваща условията за осъществяване на образователната дейност и в нашата страна в сектора на печатните комуникации. В Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии, в катедра „Книга и общество“ се осъществява подготовката

на бакалаври, магистри и докторанти по печатни комуникации, медии и реклама в научната област „Книгознание, библиотекосзнание и библиография“. Катедрата извървява близо 40-годишен път на развитие – тя е приемник на създадената през 1971 г. катедра „Книгоразпространение“ в Полувисшия институт по библиотечно дело, подготвяща специалисти с полувисше образование за книгоразпространението, ако използваме характерната терминология за сектора от времето до 1989 г. След 2003 г. – с преобразуването на Колежа по библиотекосзнание и информационни технологии във висше училище, под ръководството на доц. д-р Петър Парижков (1944–2007), катедрата се преименува на „Книга и общество“. В програмите на катедрата: в бакалавърската програма „Книгознание и книгоразпространение“ и в магистърската програма „Управление на книгоиздаването и книготърговията“ в задочна и в редовна форма на обучение се подготвят специалисти за книгоразпространителската мрежа, издателствата и библиотеките.

С успешната акредитация на бакалавърските и магистърските програми на катедрата през 2006 г., преминала с най-висока оценка, бакалавърската програма се преименува на „Печатни комуникации“, а магистърската – на „Мениджмънт на печатните комуникации“. В програмите продължават да се подготвят бакалаври и магистри по печатни комуникации в редовна и задочна форма на обучение. Разработена е и бакалавърска програма за продължаващо обучение за завършилите специалисти с висше образование. Програмата „Печатни комуникации“ дава базова подготовка по профила на специалността в трите основни направления: съдържание, технологии, комуникации. Съдържателният аспект се осигурява от изучаването на старобългарска, нова и съвременна българска литература, западноевропейска, американска и руска литература. Технологиите в производството и в оформлението на книгата се преподават в съвкупност от дисциплини, представящи модерните технологии в предпечатната подготовка, книгопечатането и оформянето на различни видове издания. В областта на комуникациите са застъпени профилиращи дисциплини по маркетинг на книгата, модели в международната книготърговия, съвременни информационни системи, издателско брокерство. Преходът към съвременната информационна среда се осъществява с подготовка по дигитална конверсия, електронна книготърговия, електронен маркетинг, електронно книгоиздаване, технология на библиографирането, автоматизирани издателски системи. Управление, бюджетиране и счетоводна отчетност в медиите се изучават в бакалавърската и в магистърските програми на катедрата и осигуряват базови знания за ориентиране в сложната пазарна обстановка. В магистърската програма „Мениджмънт на печатните комуникации“, а също и в успешно стартиралата от 2007 г. втора магистърска програма на катедрата – „Медийна информация и реклама“, се подготвят кадри за организацията и управлението в книгоиздателския сектор, книготърговията, всички видове медии, културно-информационните центрове.

От създаването и акредитирането на програмите в катедрата се дипломираха над 200 бакалаври и магистри, които успешно се реализират по профила на подготовката си. Трябва да се отбележи, че над 90 на сто от завършилите бакалаври по „Печатни комуникации“ намират работа по специалността си.

Академичният състав на катедрата включва 16 преподаватели, всички с научните степени „доктор“ и „доктор на науките“, 14 от тях са хабилитирани с научни звания „професор“ и „доцент“: проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева, проф. д.ф.н. Георги Василев, проф. д-р Иван Попов, проф. д-р Цветана Георгиева, проф. д-р Яни Милчаков, доц. д-р Мария Гуленова, доц. д-р Елена Павловска, доц. д-р Иван Белчев, доц. д-р Иван Гогов, доц. д-р Йорданка Захариева, доц. д-р Люба Цветкова, доц. д-р Стефан Коларов, доц. д-р Лъчезар Георгиев. Младите преподаватели в катедрата – гл.

ас. д-р Васил Загорев и гл. ас. д-р Елисавета Балабанова, успешно се интегрираха в научния профил на катедрата, като създадоха свои лекционни курсове в модерните области на книгознанието, езикознанието и печатните медии. Всички преподаватели са с научни степени по профила на бакалавърските и магистърските програми на катедрата: „Книгознание, библиотекознание и библиография“, „Теория и история на литературата“, „Теория на научната информация“, „Икономика, организация и управление извън сферата на материалното производство“, „Информатика“, „Теория и история на журналистиката“.

Допълнителни възможности за обогатяване на знанията и уменията на студентите се предоставят с програмата за студентска мобилност (Еразмус-Сократес), която за първи път се реализира в нашата катедра с обучение на двама студенти във Висшето училище за медии в Щутгарт, Германия. Те бяха един семестър в Щутгарт, като изучаваните дисциплини и кредитите, които носят, бяха признати и по нашата бакалавърска програма. Съответно и в нашата бакалавърска програма за един семестър беше обучаван един студент от Варшавския университет, специалност „Книгознание“, който също получи трансфер на кредити от СВУБИТ по профила на нашата специалност. Осъществена беше и преподавателска мобилност на преподаватели от катедрата във Висшето училище за медии в Щутгарт – Факултет „Библиотекознание и информационни науки“.

Магистърските ни програми също привличат завършилите бакалаври от СВУБИТ, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Нов български университет, Техническият университет – София, Великотърновския университет и др. Първият випуск магистри по програма „Медийна информация и реклама“ в задочна форма на обучение привлече много кандидати, включително и от чужбина. За да отговорим на повишения интерес, разработваме и дистанционна форма на обучение, която се очаква да стартира от новата учебна година и да даде възможност на българите по света да се обучават онлайн.

В катедрата се обучават петима докторанти – в редовна и в задочна форма на обучение, в научните специалности „Книгознание, библиотекознание и библиография“ и „Теория на научната информация“. Научните изследвания на докторантите са по профила на катедрата – книжовно наследство, съвременни информационни източници, дигитална конверсия на книжовното наследство, съвременни информационни ресурси на образованието и научните изследвания, динамика на трансформациите в информационните потоци във финансовата сфера. Научноизследователската дейност на катедрата обхваща разработване на проекти по проблемите на книгоиздаването в съвременната информационна среда, новите модели на книготърговията, публикационната активност на преподавателите, провеждането на научни форуми, съвременни образователни модели, електронно обучение. Поддържа интензивна комуникация с потребителите на подготвяните от нас кадри – издателства, печатници, библиотеки, книжарници, печатни и електронни медии, което ни осигурява обратна връзка за реализацията на нашите кадри, както и обновяването на нашите програми за придобиване на знания и компетентност от бакалаврите и магистрите в съответствие с изискванията на потребителите.

От 2002 г. катедрата е организатор на ежегодната научна конференция с международно участие по случай Деня на народните будители. Проблемните области са книгознанието, библиотекознанието, библиографията, културно-историческото наследство и информационните технологии, образователните технологии, които се дискутират с оглед на приоритетите на общественоекономическото развитие на страната и нашата интеграция в европейското културно пространство.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

СЕВО ЯВАШЧЕВ

Нашата история

Катедра „Културно-историческо наследство“ (КИН) е създадена през ноември 2004 г. във връзка с откриването на новата специалност „Информационни фондове на културно-историческото наследство“ във Факултета по библиология, информационни системи и обществени комуникации на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. Тя увеличава и развива своя академичен състав в съответствие с основните направления и с дисциплините, предвидени в учебния план на специалността. Тази предучилищна възраст е само първият етап от израстването на катедрата и на преподавателския състав в нея. Положени са основите на създаването на собствени традиции, на собствен кадрови потенциал, на доказване ефективността от работата ѝ. Ние вече можем да планираме бъдещето си, опирайки се на тези достижения, които ни позволяват да се гордеем със своята работа.

Какви бяхме досега?

През 2004 г. катедрата започна своята дейност с 12-членен академичен състав – трима професори, четирима доценти, двама старши асистенти, един асистент и двама преподаватели. С този състав тя започва активно да отстоява своето право да бъде сред водещите звена не само в СВУБИТ, но и сред сродните институции в цялата страна. Главна образователна цел на всички преподаватели от катедрата още от самото начало е формиране у студентите от специалността „Информационни фондове на КИН“ на потребности и на мотивация за придобиване на разностранна хуманитарна култура.

Още в самото начало на своята дейност водещото начало в дейността на преподавателския състав е да се осигурят такива теоретични знания и практически умения на студентите, които да им осигурят необходимата конкурентноспособност в условията на глобализиращия се свят, от една страна, и на стремежа за интегриране на културното наследство, от друга.

За изпълнението на тази своя мисия катедрата разработва авторски курсове от лекции по учебни дисциплини с широка хуманитарна насоченост, голяма част от които студентите сами избират. Като задължителни дисциплини се изучават: *История на Средновековна България, Социална история на България, История на Българското възрождение, История на Балканите, История на световните музеи и на музейното дело в България, История на културните институции, История на религиозните деноминации в България, Архивистика, документознание, Социокомуникативен мениджмънт на КИН, Етнология, Теория и история на културата* и др. Студентите имат възможност да избират измежду широкия набор от факултативни и избираеми дисциплини, каквито са: *История на изкуството, Историкография, Академично писане, Културно-историческо наследство и туризъм, Празничен календар, Български и балкански манастири и църкви, Английски език, Руски език, Духовност и лидерство, Модерно изкуство, Приложен софтуер* и др.

Това далеч не е пълният списък с учебни дисциплини за специалността. Наред с преподавателите от катедрата в разработването и преподаването на различни курсове, имащи отношение към културно-историческото наследство, са привлечени и известни учени и водещи специалисти и обществени дейци в областта на културата и изкуството.

Катедрата днес

Днес катедрата съхранява всички преимущества на методиката на обучение по специалността. Тя се опира на изискванията за съвременна подготовка на бъдещи експерти в областта на културно-историческото наследство. В основата на тези изисквания е формирането у випускниците на СВУБИТ на необходимите за постигане на професионален успех компетенции. Сред тях важно място заема комуникативната култура. Потребността от такава култура е обективно изискване на времето, в което живеем. Днес випускниците на катедрата под една или друга форма, рано или късно, но непременно ще се окажат в межкултурното пространство на съвременния световен пазар. Такива са неизбежните последици от икономическата, политическата, социалната и културната интеграция на страната ни в световната общност. Затова днес диалогът по проблемите на културно-историческото наследство може да бъде продуктивен само при условие, че се познават социокултурните особености на средата и има професионално отношение към ценностите и нормите на нейната култура.

Такова попълване с комуникативна компетентност се осигурява в катедрата чрез широката обща култура на преподаватели и студенти. Учебните планове и програми се анализират и допълват в изпълнение на основните цели и принципи на специалността, нейната квалификационна характеристика и същността на ИФ на КИН като специфична културна и социална област и обект на информационна осигуреност. Важно място в обучението заемат дисциплини, които осигуряват обща култура. Базовите дисциплини се преподават през целия курс на обучение. При запазване на тези дисциплини в учебните планове се предвижда разработването на нови програми и актуализирането на сега съществуващите, за да бъде подготовката на нашите студенти по-прагматично и практически ориентирана. Днес катедрата им предлага такива избираеми и факултативни дисциплини, които позволяват те да придобият не само знания, но и практически умения за самостоятелно културно развитие. За придобиването на практически умения спомагат и ежегодните летни практики със студентите в архиви (I курс), музеи и галерии (II курс) и библиотеки (III курс).

Студенти от специалността основаха през 2007 г. клуб „Съхрани българското“ и се включиха активно в националното движение „Българско наследство“. През лятото студенти участват в теренното проучване и летния университет „Странджа планина и приносът на цивилизацията Изток–Запад“ под ръководството на проф. В. Фол и ст. ас. С. Шапкалова. Теренно изследване е извършено и с групи студенти в Кюстендил под ръководството на доц. д-р Ж. Назърска и ст. ас. С. Шапкалова. Осъществени са и студентски практики в Старозагорска област по проект „Тракия – кръстопът на цивилизации“, ръководен от доц. д-р София Василева.

Учебните дисциплини по специалността „Информационни фондове на КИН“ според образователните си цели се разпределят главно в три направления. Първото включва дисциплини, съдържанието на които повишава професионалната компетентност на студентите. Такива са: *Въведение в археологията, История на Средновековна България, История на Българското възраждане, Социална история на България, Архивознание, Градски пространства и ансамбли, История на културните институции, Социокомуникативна музеология, Държавна политика за*

КИН, Организация и управление на КИН... Второто е представено с учебни дисциплини, които разширяват индивидуалната компетентност на студентите: Градовете по българските земи, Социокомуникативен мениджмънт, Военноисторическо наследство, Етнология, Информационни ресурси на историческите музеи, Зони и маршрути на КИН... Третото включва дисциплини, които разширяват творческите способности и повишават културната ерудиция на обучаемите: История на изкуството, Документознание, Информационни системи, История на религиозните деноминации в България, Организация на библиотечното и читалищното дело, История на световните музеи.

Магистърските програми – *КИН в съвременната информационна среда и Защита на КИН в Република България* (съвместна програма с Академията на МВР), са за завършилите ОКС „бакалавър“ при 3 семестъра обучение. Основните цели, които се поставят с тези програми, са да задълбочат, доразвият и разширят знанията на студентите, усвоени в бакалавърските програми. Да насочват интересите към националната културна политика и международните тенденции за опазване, защита, развитие и социализация на КИН. Чрез тях трябва да се постигнат професионална специализация, висока квалификация и изследователски подход, както и да се формират новаторско мислене, умение за самостоятелна и екипна работа в различни културни институции, владеење на съвременни информационни технологии. Утвърдена е и дистанционна форма на обучение в магистърската програма „Защита на културното наследство в Република България“.

Обучението на студентите се осъществява чрез прилагането на съвременни методи на преподаване и оценка на знанията. Поради характера на изучаваните дисциплини се използват много илюстрации, прожекции на видеоматериали, мултимедийни презентации и други елементи за онагледяване и съвременно поднасяне на лекционния материал. С подчертан интерес се посреща от студентите работата на терен, която се провежда по няколко дисциплини и дава много добри резултати.

Въведената кредитна система подпомага и поощрява тази изборност, както и самостоятелната извънаудиторна работа на студентите. Тя се развива като стимул за индивидуалната изява и самостоятелната подготовка на всеки студент.

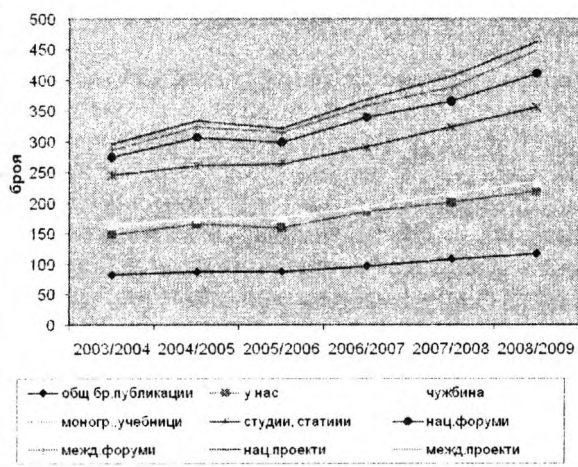
Заради спецификата на учебните дисциплини в СВУБИТ е изградена профилирана учебна база, свързана с КИН: учебен параклис и учебен музей „Духовност и лидерство“. През учебната 2009/2010 г. с активното участие на проф. Димитър Иванов и с подкрепата на ръководството на СВУБИТ е променено вътрешното устройство на залата на учебния музей. Особено внимание заслужава специализираната библиотечна сбирка, която е подготвена и експонирана там.

Към катедрата с персоналните усилия на преподавателите се формира специализирана сбирка от книги, албуми, енциклопедии, сборници и списания, посветени на културно-историческото наследство, която се разраства и допълва с електронни носители. Тя се ползва от студенти и преподаватели.

Преподавателите от катедрата са изключително активни в своята научна дейност в различните направления на културно-историческото наследство. Интердисциплинарният характер на творческите изяви е предпоставка за активното им участие в научни форуми у нас и в чужбина и определя голямото разнообразие от научни интереси и публикации.

Научната продукция на преподавателите е разнообразна и значителна. Само за учебната 2008/2009 г. са излезли общо 117 публикации (от които 15 в чужбина) и 16 монографии, учебници и учебни помагала. Преподаватели от катедрата през същата

Научноизследователска дейност

Работата по национални и международни проекти също беше много интензивна с тенденция да продължи и да се разшири и през следващите години. Доц. София Василева ръководи проекта „Тракия – кръстопът на цивилизации“, спечелил конкурс за финансиране от МОМН по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и съфинансиране от Европейския социален фонд. Основен изпълнител е СВУБИТ с партньори от Регионалния исторически музей в Стара Загора и от Историческия музей в Казанлък. Катедрата активно участва в проекта с повече от 6 преподаватели от своя състав, както и с лятна студентска практика – музейна, екскурзоводска и археологическа, в рамките на програмата за подобряване на качеството на образованието и обучението.

Със студентската практика е свързан и проектът „Полъхът на странджанското приятелство“ с ръководител проф. Валерия Фол, финансиран от структурни фондове по програмата ФАР и организиран в България и в Турция, съвместно с Тракийския университет в Одрин. Проф. Евгений Сачев ръководи два научноизследователски проекта – „Социокомуникативна същност на основните критерии и показатели за разработване на стратегия за защита, социализация и развитие на КИН“ и „Социокомуникативен маркетинг на КИН – основни критерии и показатели“. Доц. Жоржета Назърска ръководи от българска страна проект от Седмата рамкова програма на Европейската комисия на тема „Социален пол, миграция и интеркултурни взаимодействия в Средиземноморието и Югоизточна Европа“, съвместно с научни звена от Гърция, Италия, Испания, Македония и Турция. Тя участва като изследовател и в два международни проекта, финансирани от Швейцария и от Австрийския научен институт, както и в проекта на Института по балканистика при БАН на тема „Българската младеж и социалните промени в България до Първата световна война“, финансиран от МОМН, с партньори Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Югозападния университет в Благоевград, Етнографския институт с музей към БАН.

Доц. Свободна Вранчева е ръководител на проекта „Модерният град и КИН“, който е към Фонд „Научни изследвания“, тематичен конкурс „Насърчаване на научните изследвания в приоритетни области“ (2009). Продължава работата и по международния проект с Фондация Fountain House Satellite College в Ню Йорк. Към

учебна година са участвали с доклади в 55 научни форуми у нас и в 38 в чужбина.

Катедра „Културно-историческо наследство“ поддържа тесни научни връзки с музеи и галерии в столицата и в страната, с научни и учебни центрове не само в България, но и в чужбина. Сред най-важните партньори могат да се посочат Институтите по история и балканистика при БАН, Националният военноисторически музей, Музеят „Стара София“, Регионалният музей в Стара Загора и Историческият музей в Казанлък.

него е включена още една дисциплина, като СВУБИТ участва вече с три дисциплини и трима преподаватели, двама от които са от катедра „КИН“.

Бъдещето на катедра „Културно-историческо наследство“

Акцентът на преподавателите и в бъдеще ще е поставен върху изучаването на проблеми на националното и световното културно-историческо наследство, които да показват мястото на страната ни в световната съкровищница на културата и да разкриват подходящи механизми за формиране на межкултурни отношения. Необходимостта от тези акценти е продиктувана от изискванията на времето и условията, в които живеем. Бъдещите експерти по проблемите на културно-историческото наследство, завършили образованието си в СВУБИТ, ще трябва да притежават способност не само за межкултурен диалог в сферата на професионалното общуване, но и да могат да реализират способностите си в широкото межкултурно пространство на обединена Европа.

Гаранция за това е повишаването на интензивността на учебно-методическата работа на преподавателите от катедрата. Предстои публикуването на учебници и учебни пособия по голяма част от изучаваните дисциплини: *История на музеите, Съвременното изкуство в учебния процес, Военноисторическо наследство, Празничен календар, Академично писане...*

Със съдействието на факултетното и училищното ръководство в катедрата ще се осигури допълнителна съвременна техника, позволяваща широкото използване в учебния процес на информационни и компютърни технологии.

Към катедрата от учебната 2010/2011 г. се открива нова специалност – „Информационни ресурси на туризма“, каквато на практика няма в нито едно друго висше училище в страната. В учебния план и в учебните програми за тази специалност се предвижда широка гама от учебни дисциплини, отнасящи се за информационното осигуряване на туризма, за мениджмънта на различните видове туризъм, като е отделено внимание и на културния туризъм. Отделено е и достатъчно време придобитите теоретични знания по тази специалност да бъдат изпитани и в практиката на хотели и ресторанти от туристическия бизнес.

Основните приоритети в научноизследователската дейност на катедрата през следващите години са: проучване, опазване, съхраняване и защита на националното културно-историческо наследство; дигитализация и създаване на информационни фондове на културното наследство; възможности за пазарна реализация на културно-историческото наследство (културен туризъм) в България; българско културно наследство, балкански културни коридори и европейски културни маршрути; културно-историческото наследство в епохата на глобализация. За изпълнение на тези приоритетни цели се предвижда активизирането и още по-масовото участие на студентите от двете специалности в различните училищни, национални и международни проекти.

Чрез съчетаването на качествен учебен процес и високоефективна научноизследователска работа стремежът на преподавателите е студентите, завършили двете специалности, да получат знания и умения в различни сфери на културно-историческото наследство: работа в музеи с различен профил, галерии и изложбени зали, историко-етнографски и туристически центрове, органи за управление и опазване на паметниците на културата, държавни и негосударствени организации с отношение към културното наследство, туристически фирми...

В навечерието на 10-годишнината на катедрата преподавателите са изпълнени с творчески сили за по-нататъшното ѝ развитие и за укрепването на авторитета на факултета и на СВУБИТ.

КОМУНИКАЦИИ И СИГУРНОСТ

ВЛАДИМИР ЙОЦОВ

Катедра „Комуникации и сигурност“ бе основана през месец ноември 2008 г. в структурата на Факултета по библиология, информационни системи и обществени комуникации на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. Посрещайки предизвикателствата на дигиталната ера, целта на катедрата е да подготвя бакалаври и магистри както в областта на информационната сигурност, така и за националната. Сполучливата комбинация от специализация, научен потенциал и преподавателски състав доведе до голям интерес към дейността на катедрата от страната и от региона, за което говорят високите резултати от кандидатстудентските кампании: още през първата година 24 кандидати се състезаваха за едно място. В катедрата са подготвени и голям брой магистри и докторанти. Може да се каже, че младите хора не грешат, когато се ориентират към най-перспективните направления за развитие и реализация.

Преподавателски състав

За успеха допринесе и големият брой висококвалифицирани кадри, както и активната работа с Академията на МВР, БАН и Военната академия. През 2008 г. преподавателският състав на катедрата включваше: един професор, петима доценти на пълен щат, заедно с двама професори и четирима доценти по чл. 68/111 от КТ. Предстояха и бяха осъществени много и отговорни задачи: изработване на учебна програма и на учебен план за подготовка на специалисти бакалавърска и магистърска степен за учебните 2008/2009, 2009/2010 г.; подготовка на квалификационна характеристика на специалността и на текстове за кандидатстудентския справочник за сайта на СВУБИТ и за редица други с цел популяризиране на специалностите „Информационна сигурност“ и „Национална сигурност“; очертаване на стратегия за научноизследователското и кадровото развитие и израстване на преподавателите, както и привличане на нови преподаватели; укрепване на координацията и на взаимодействието както между колегите от катедрата, така и на институционално ниво.

През академичната 2009–2010 г. преподавателският състав на катедрата вече включва: двама професори, петима доценти, трима асистенти. На втори трудов договор към катедрата работят още двама професори и четирима доценти. Около половината преподаватели са доктори на науките. Всичко това доведе до успехи не само в образователното направление, но и в научноизследователското и в международното сътрудничество.

Основните тематични направления на научните изследвания на катедрата, които набелязахме за периода 2009–2013 г., най-общо са следните: теория и практика на разузнаването и контрразузнаването, защита на класифицираната информация, сигурност и защита на информацията, интелигентни системи, комуникационни и информационни технологии за сигурността и др.

Изследователската дейност на преподавателите от катедрата се насочва и към

други проблемни полета на информационните науки, както и към други научни области. Високата научна и публикационна активност на колегите от катедрата впечатлява с постигнатите в рамките на една академична година резултати, като общият брой публикации е над 40.

Проектна дейност и партньорства

Важно направление в дейността на катедра „Комуникации и сигурност“ е активното участие в проекти и в осъществяването на различни партньорства на национално и международно ниво. Работи се по широк спектър от проблеми, свързани с организационните, техническите, програмните, математическите и други средства за сигурността. Но един от основните проекти касае подобряване качеството на преподавателската дейност с цел по-ясно и точно представяне на бързо променящ се или задълбочен в математически смисъл материал.

Основните проекти на катедрата са следните:

- Information and Communication Technologies (ICT) for Life Long Learning (LLL) (2010–2011). Договор, финансиран от ЕС, Education and Culture DG, Lifelong Learning Programme, с партньори МОМН, Софийската община, Сирма груп, СВУБИТ и др.

- Развиване на методите за изкуствен интелект, моделиране и вземане на решения за управление на целенасоченото поведение на сложни системи (2009–2011). Договор с Института по системен анализ (ИСА) при Руската академия на науките (РАН), Москва.

- Разработване и развитие на теорията и технологиите на многоагентните системи, относно решаването на задачи от мониторинга, моделирането и управлението на сложни технико-технологични, организационни, бизнес- и образователни системи (2009–2011). Договор със Санктпетербургския институт по информатика (СПИИ – РАН), Санкт Петербург.

- Интелигентни агенти и приложения в информационните технологии (2008–2010). Договор с Института по информатика при Словашката академия на науките (САН) в Братислава.

- Динамични онтологии в многоагентни информационни и управляващи системи (2006–2010). Договор с МОМН.

- Изследване на обучението по информационна и национална сигурност (2010). Договор по Наредба 9 на СВУБИТ.

- Управление при кризи (2009). Договор по Наредба 9 на СВУБИТ.

Катедрата успешно се развива в условия на криза, подпомогната от всички нива на управлението на СВУБИТ.

БИБЛИОТЕЧНИЯТ МЕНИДЖМЪНТ

ИВАНКА ЯНКОВА

Катедра „Библиотечен мениджмънт“ (основана през ноември 2008 г.) е една от най-новите в структурата на Факултета по библиология, информационни системи и обществени комуникации на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. В условията на новото дигитално общество целта на катедрата е да подготвя бакалаври, магистри и докторанти в областта на библиотечния и информационен мениджмънт.

Преподавателски състав

Първоначално преподавателският състав на катедрата включва един професор, трима доценти, един главен асистент и двама асистенти. Осъществяват се много и отговорни задачи:

- изработване на учебен план и учебни програми за подготовка на специалисти бакалавърска степен за учебната 2009/2010 г.;
- подготовка на квалификационна характеристика на специалността и на текстове за кандидатстудентския справочник за сайта на СВУБИТ и други с цел да се популяризира специалността „Библиотечен мениджмънт“;
- да се очертае стратегия за научноизследователското и кадровото израстване на преподавателите, както и за привличане на нови преподаватели;
- да се развие и укрепи координацията и взаимодействието между колегите в катедрата и на институционално ниво.

В началото на академичната 2009/2010 г. преподавателският състав на катедрата е от двама професори, трима доценти, двама старши асистенти, двама асистенти. На втори трудов договор към катедрата работят още един професор и един доцент.

Основните тематични направления на научните изследвания на катедрата

За периода 2009–2013 г. са набелязани следните тематични направления:

- теория и практика на библиотечния мениджмънт и маркетинг;
- нови информационни технологии в библиотечно-информационната дейност и в образованието;
- проучване и прилагане на добри практики на български и чужди библиотеки по различни тематични полета като: достъп до обществено значима информация в публичните библиотеки и обучение на библиотекари, поощряване на четенето;
- изследвания на Българското възраждане (обществено-исторически и културни процеси, книжовно наследство);
- дигитални ресурси в хуманитаристиката;
- дигитални библиотеки;
- управление на качеството в библиотечната дейност;
- стандартизация.

Изследователската дейност на преподавателите се насочва и към други проблемни полета на библиотечно-информационните науки, както и към други научни

области. Високата им научна и публикационна активност впечатлява с постигнатите в рамките на една академична година резултати.

Общият брой на публикациите е 92, разпределени в таблицата, както следва:

Общо	Брой публикации				Брой моно- графии, учебници, уч. помагала и сборници	Брой статии и студии
	В български издания	В чуждестранни издания	На български език	На чужд език		
92	80	12	80	12	13	79
	Брой участия в научни форуми				Брой участия в проекти	
	Национални	Международни	С доклад	Без доклад	Национални	Междуна- родни
34	16	18	30	4	4	1

Международна съпоставимост и образователна мобилност

на учебната програма „Библиотечен мениджмънт“, бакалавърска степен

Учебният план на специалността „Библиотечен мениджмънт“ за подготовка на бакалаври е съобразен с програмите на чуждестранни висши училища, които обучават в сродни специалности, и осигурява условия за международна съпоставимост и образователна мобилност.

Проучен и ползван е опитът на редица български и чужди университети: Софийски университет „Св. Климент Охридски“; University of Rhode Island (School of Library and Information Studies), UK; Висше училище за медии в Щутгарт в Германия (Hochschule fuer Medien); The University of Tennessee (College of Information and Communication, School of Information Science), USA; Institute of Information and Library Studies at Faculty of Management and Social Communication at Jagellonian University, Cracow, Poland; The University of British Columbia (School of Library, Archival and Information Studies); Royal School of Library and Information Science в Дания; Library and Information Science Program at the College of Education, University of Denver, USA; School Library Program Manager, Department of Information and Learning Technologies, University of Colorado at Denver, USA; Library and Information Studies at the State University of New Jersey, USA; Master of Information and Communication Studies at the School of Communication, Information and Library Studies at Rutgers University, USA и др.

Стремежът е придобилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ специалисти по „Библиотечен мениджмънт“ да усвоят широкопрофилна квалификационна рамка от знания и умения и да притежават необходимите компетентности при изпълнението на управленски и организаторски дейности – във всички видове и типове библиотеки и в различните им структурни звена, в

информационни центрове, в информационни служби на министерства, комитети и фондации, в читалища, музеи, архиви и други културни институции, в документални отдели на държавни, обществени, бизнес институции и други организации, в редакционни и други отдели на печатни и електронни медии, в издателския сектор и книготърговията.

Целта на обучението е да се подготвят бакалаври в областта на библиотечния и информационния мениджмънт. В пълния цикъл на обучението да се придобие широкопрофилна теоретична и практическа подготовка относно принципите, теориите и научните подходи:

- в организацията и управлението;
- в администрирането и в оценката на качеството на дейностите в библиотеките, информационните центрове, културните институции и в различните обществени организации;
- върху същността и видовото разнообразие на библиотечните институции;
- по основните библиотечно-библиографски дейности и процеси и в овладяване на съвременните библиотечно-информационни технологии.

През учебната 2009/2010 г. стартира обучението си първият випуск от 30 студенти (редовно) и 15 студенти (заочно обучение) по специалност „Библиотечен мениджмънт“.

Библиотекарите или информационните работници с образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по „Библиотечен мениджмънт“ трябва да притежават задълбочена научно-теоретична подготовка по специалността, която включва:

- фундаментална подготовка върху същността и видовото разнообразие на библиотечните институции; познания по основните библиотечно-библиографски дейности и процеси; задълбочено владение на съвременните библиотечно-информационни технологии;
- теоретична и практическа подготовка по методиката на издирване и организиране на качествена информация в традиционни и електронни източници и предоставяне по електронен път на потребителите;
- специализираща подготовка по библиотечен, информационен и проектен мениджмънт с цел придобиване на умения и знания по планиране, организиране и контрол на цялостната работа на библиотеките, информационните центрове, читалищата и други културни и обществени институции;
- основни познания по маркетинг и публична комуникация за оптимална организация на информацията, както и за използване на методики за взаимодействие с публики за представяне на библиотечни колекции, услуги и прояви.

Специалистите трябва да умеят:

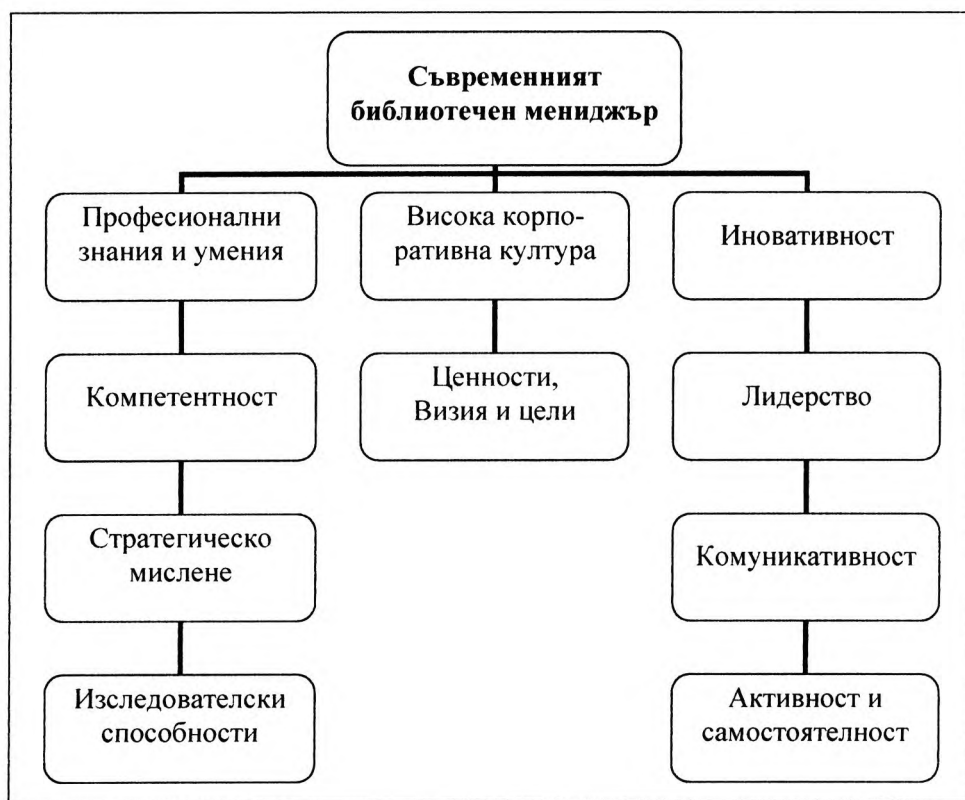
- да поставят и да решават самостоятелно задачите, които възникват във връзка с организирането и осигуряването на оптимално използване на информационните ресурси в библиотеки и в други организации, разполагащи с информационни масиви;
- да разработват и управляват проекти;
- да разработват и осъществяват програми за дигитализация и създаване на собствени електронни ресурси;
- да организират и ръководят разнообразни инициативи за взаимодействие с различни публики;
- да провеждат самостоятелно социологически, психологически и други научни изследвания, необходими за анализиране на качеството на извършваните услуги и степента на одобрението им от страна на потребителите, и да умеят да подобряват

параметрите на информационните и комуникационните форми, използвани в библиотеката, както и да въвеждат нови услуги или форми.

Нова магистърска програма с период на обучение 3 и 4 семестъра

В момента активно се разработва нова магистърска програма, чието учебно съдържание се разпределя в пет тематични модула, отговарящи на съвременната парадигма на теорията и практиката на библиотечния мениджмънт: *Модул „Библиотечен мениджмънт и маркетинг“; Модул „Библиотековедски и библиографски знания. Качество в библиотечната дейност и сертифициране“; Модул „Библиотечно-информационно обслужване. Информационна компетентност“; Модул „Автоматизирани библиотеки. Дигитални колекции“; Модул „Комуникации. Лидерство. Лобизъм“.*

Целта е да се изградят библиотечни мениджъри, притежаващи знания, качества и компетенции, покриващи бързо променящите се съвременни изисквания. Основните черти на съвременния мениджър могат да се видят от следната схема:

Проектна дейност и партньорства

Важно направление в дейността на катедрата е активното участие в проекти и осъществяването на различни партньорства на национално и международно ниво. Проектите, по които се работи в момента, са:

- **2007–2011** – МОМН – Проект „Наукометрични анализи за развитието на

българската наука за периода 2000–2008 г. по пътя на европейската интеграция в науката и образованието“.

- **2008–2009** – Проект: BG 2005/017–353.10–01–3.89 – „Развитие на мрежа от центрове за продължаващо обучение на библиотекари-организатори, обслужващи малките общини“.

- **2009–2012** – База данни „Българските градове през Възраждането“ (CD).

- **2009–2011** – EU-ERASMUS Intensive Programme (IP) 2009. IPBib: Das Grimm-Zentrum – (k)ein Bibliotheksmärchen. Малка библиотечна приказка. (Project Coordinator: Humboldt-Universität zu Berlin; Partner institutions: Universität Wien; State University for Library Studies and Information Technologies, Sofia; Masaryk University Brno; University Vilnius).

- **2009** – СБУБИТ – Проект „Изследване на тенденциите в европейски и американски университети в обучението по библиотечен мениджмънт и на потребителските нужди от тези специалисти в българските библиотеки“.

По инициатива на катедра „Библиотечен мениджмънт“ се постави началото и на ново партньорство между Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии и Института по библиотечни и информационни науки на Ягелонския университет, Краков (Полша).

На 4 март 2009 г. се сключиха споразуменията: *LLP – ERASMUS BILATERAL AGREEMENT – SM: студентска мобилност (двама студенти за шест месеца); LLP – ERASMUS BILATERAL AGREEMENT – TM: преподавателска мобилност (един преподавател за една седмица).*

Всички специалисти в катедрата са убедени, че включването на студентите от специалността „Библиотечен мениджмънт“ в различни научноизследователски и приложни задачи, а също и в проекти по мобилност доразвива и обогатява теоретичните и практическите знания и умения от задължителния курс на обучението и създава креативни и подготвени за предизвикателствата на дигиталната ера специалисти.

В катедрата продължават третата си образователна степен четирима докторанти (редовно обучение) и шестима докторанти (задочна форма на обучение), които са привлечени за активно сътрудничество в изпълнението на целите и задачите на катедрата. От своя страна, и преподавателите в катедрата полагат сериозни усилия за обучението на докторантите и за изграждането им като бъдещи перспективни преподаватели и научни специалисти в избраната от тях област чрез мотивация за участие в многобройните дейности и проекти на катедрата, в научни форуми и издания.

Макар и млада, катедра „Библиотечен мениджмънт“ с увереност и самочувствие осъществява нова концепция в библиотечното образование в България.

Литература

1. Кильпякова, И. С. Теория и практика библиотечного кадрового менеджмента. // *НТБ*, 2009, № 6, с. 69–77.
2. Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии : Кандидатстудентски справочник 2009/2010. – София : За буквите – О писменехъ, 2009.
3. Yankova, Ivanka. Library Management and New Challenges in Digital Era // *ePublications of the JU LIS Institute* : [Papers from 15th jubilee international conference Libraries and their clients: free or fee services supporting social communication in digital era, held in Kraków, Poland, 1st – 2nd June, 2009]. – Ser. III, 2009, № 6. (CD) + on-line: E-LIS, <http://eprints.rclis.org>.

ДЕПАРТАМЕНТЪТ ПО ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИ ДИСЦИПЛИНИ

МАРИЯ НИКОЛОВА

Изминал сравнително дълъг път като полувисш институт, Държавният библиотечен институт (ДБИ) е създал армия от професионални кадри за задоволяване на потребностите на многобройните по вид и тип библиотеки. Възпитаници на СВУБИТ работят в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, в регионалните, читалищните и училищните библиотеки, в университети и научни институти. Това са висококвалифицирани специалисти, способни да общуват социално и информационно с основния потребител на книгата – читателя.

През 1997 г. ДБИ прави крачка напред – преобразува се в Колеж по библиотечно дело, а през 2004 г. изкачва следващото стъпало – колежът е преобразуван в Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ).

Наследник на богати традиции в сферата на библиотечното образование през този кратък период на съществуване СВУБИТ показва и доказва, че е една динамична институция в сферата на висшето образование и адекватно се вписва в бързо изменящата се информационна, културна и социална среда, към нейните изисквания и потребности. СВУБИТ разшири обхвата на образователната си дейност и увеличи броя на специалностите за обучение на студенти по образователната степен „бакалавър“ и образователно-квалификационната степен „магистър“. Обучават се и специалисти в образователната и научната степен „доктор“ в няколко направления. За да се осъществи успешно и ефективно учебната и научноизследователската дейност, СВУБИТ непрекъснато подобрява и материалната си база. Условията за обучение на студентите отговарят на съвременните технически и технологични изисквания.

Още със създаването му в организационната структура на СВУБИТ заработи едно ново звено – Департаментът по общообразователни дисциплини (ДОД), чийто първи успешен ръководител бе гл. ас. Петър Петров (2004–2008). През изтеклите шест години, Департаментът показва, че заема важно място и има осезателен принос в цялата динамична образователна и научна дейност в СВУБИТ. Затова допринася преподавателският състав на ДОД, сред който са двама доценти, трима главни асистенти, двама старши асистенти, един асистент, седем преподаватели по чужди езици и един по спорт.

Съставът на ДОД постоянно се развива, израства, повишава своята научна и образователна квалификация. Двама от асистентите са „доктори“, един е пред защита и двама работят върху дисертационните си трудове.

Преподавателите от ДОД са в непрекъснат контакт със студентите от всички специалности от бакалавърската и магистърската степен. Това е така, защото те

осигуряват обучението им по 16 общообразователни учебни дисциплини, които не са свързани с конкретна специалност: различните видове литература – детска, западноевропейска, американска, руска, нова българска, а също философска антропология, религиозно-философски учения, политология, психология, етика, езикова култура. Почти всички от тях са избираеми или факултативни, което дава възможност на студентите да ги изберат според личните си предпочитания и интереси в различните сфери и направления на хуманитарното познание. Това поставя високи изисквания пред преподавателите по отношение на тяхното професионално и педагогическо майсторство. При избора на факултативните и избираемите учебни дисциплини студентите се насочват както от желанието си да научат нещо повече или да задълбочат знанията си в дадена област, така и от начина, по който те може да ги получат. Лекторът не само трябва да знае, но и да може да предаде знанието, т.е. студентите да го харесват, да буди тяхната любознателност, да искат да го изберат. Затова преподавателите от ДОД непрекъснато се стремят да усъвършенстват и актуализират учебните си програми, да прилагат нови и интересни методи и форми в учебния процес, да активизират и задържат интереса на студентите, да ги включват активно в самия учебен процес. Овладейвайки знанието от съответната област, често студентите откриват непознати досега пътища към самопознанието, самоусъвършенстването, към потребността от разширяване на общата си култура като предпоставка и даже като условие за професионалното и личностното си реализиране в живота.

Няма по-голямо чувство за задоволство за преподавателя, когато има насреща си млади хора, искащи да получат знание, питащи къде могат да потърсят, да намерят, да поработят сами, да усетят изследователската тръпка, тръпката от личното „може“; от постигнат успех при решена задача. И няма по-голям стимул, по-силна мотивация за преподавателя да се стреми да бъде винаги на висота, да бъде в крак с новото. Или да сподели с колегите си, колко добре са преминали часовете му, как непрекъснато го изненадват студентите. В ДОД това често се случва.

Почти половината от състава на ДОД са преподаватели по чужди езици – английски, руски, френски. За тази цел към Департамента е създаден Център по чуждоезиково обучение, в състава на който са всички преподаватели по чужди езици. Ръководителят на учебния център поема отговорностите и специфичните задължения във връзка с планирането, реализирането, контрола и отчета на чуждоезиковото обучение.

На този етап постигнатите резултати в преподаването на чужди езици са добри. Студентите оценяват важността, необходимостта и ползата от доброто владение на английски език, което се е превърнало почти в задължително условие за намирането на работа и за успешно професионално реализиране.

Към ДОД е и учебната дисциплина „Спорт“, която заема важно място в процеса на поддържане на физическата форма на студентите. Създадени са добри условия за спортуване – голям физкултурен салон, тенис на корт и на маса, добре оборудвана фитнес зала. Студентите имат възможност да уплътняват свободното си време в рамките на учебния ден, за да спортуват в района на училището.

Преподавателите от ДОД участват активно в научноизследователската дейност в СВУБИТ и в различни форуми у нас и в чужбина. През месец юни 2009 г. бе осъществен проект съвместно с Московския държавен университет по печата

(МГУП). Проектът бе финансиран от Министерството на образованието, младежта и науката и се отнасяше до езиковото и специалното образование на студентите. В него се включиха десет студенти и един докторант, които посетиха МГУП и участваха в тържеството по случай дипломирането на абсолвентите. Освен видяното и наученото в самия университет, участниците в проекта дълго ще помнят това пътуване и с впечатленията от интересните културни забележителности на Москва.

Всяка година почти всички преподаватели вземат участие с доклади в организирани от СВУБИТ Национална конференция с международно участие по случай Деня на народните будители – 1 ноември, пролетния семинар за новите информационни технологии в обучението, а някои участват и в пътуващите семинари в чужбина. Освен това наши преподаватели са изнасяли доклади в различни международни научни форуми и конференции – в Санкт Петербург, Париж, Будапеща, Москва и др. В резултат имат и своите публикации в чуждестранни издания.

От създаването на СВУБИТ досега преподавателите в ДОД вземат активно участие със свои научни разработки в „Трудове на СВУБИТ“ и в други издания на училището.

През 2009 г. най-младият асистент Кирил Карталов представи книгата си „Папската дипломация“ в присъствието на български и чуждестранни представители на науката, дипломатията, политиката. През същата година излезе от печат и монографията „Рецепция на руската литературна класика в България. Автори – издатели – читатели (1878–1912)“ на доц. д-р Мария Николова.

Освен своята пряка преподавателска работа, много от преподавателите на ДОД изпълняват и различни административни дейности. Гл. ас. Петър Петров е ръководител на Кариерния център към СВУБИТ, гл. ас. Светла Девкова е вещ редактор към издателството на СВУБИТ „За буквите – О писменехъ“ на над сто книги.

Колективът в ДОД е създал и се радва на приятна, комфортна работна среда, за която определящи са разбирателството, колегиалността, взаимопомощта, взаимодействието. Това се отразява благотворно върху качеството на тяхната професионална реализация, което рефлектира върху подготовката на студентите – наше главно задължение и отговорност.

БИБЛИОТЕЧНО- ИНФОРМАЦИОННИЯТ ЦЕНТЪР

ИРЕНА ПЕТЕВА, ЕЛЕНА ИГНАТОВА

В съвременността, навлизайки все повече в информационното общество чрез постоянното развитие и внедряване на новите технологии, се променят мисията и идентичността на библиотеката, с което се увеличава и отговорността ѝ като посредник между информацията и потребителите в бързо променящия се свят. Съхранявайки знанието на човечеството, именно тя е феноменът, който се пренася през вековете и намира своето място в изграждането на съвременното и бъдещото гражданско и информационно общество.

Към традиционните задачи на библиотеката се добавят и нови насоки в нейното развитие, отнасящи се до превръщането ѝ в информационен център, чиято основна цел е не само да информира, а и да възпитава хората в духовност и в развитие на качествата, необходими за човека на днешния и на утрешния ден; да осигурява равни възможности за достъп до информация и възможности за използване на знанията и информационните ресурси, натрупани във времето и в пространството.

Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии е уникална образователна и научна институция, която е изградила и продължава да надгражда основите си посредством книгите и информацията, съхраняваща се в тях. Библиотечно-информационният център (БИЦ) на висшето училище е важна част от структурата му и се стреми да отговори на предизвикателствата на динамично развиващия се свят. Създаден през 1950 г., паралелно с Държавния библиотекарски институт, днес БИЦ е основна база за учебно-преподавателска работа, учебен модел и ориентирано към своите потребители звено в системата на СВУБИТ.

Първият библиотекар в ДБИ е Дора Кършовска, която полага основите на библиотеката, а от 1952 г. до 1987 г. дейността ѝ се поема от Елена Бракалова – студентка от първия випуск на Държавния библиотекарски институт, назначена на единственото работно място в библиотеката. Повече от 35 години работен стаж в библиотеката на СВУБИТ има и друг випускник на ДБИ – Жана Йорданова, започнала през 1974 г. като библиотекар в БИЦ. И до днес тя е един от библиотечните специалисти, грижещи се да удовлетворят все по-нарастващите и разнообразни информационни потребности на студентите в СВУБИТ.

Това е и главната цел на БИЦ – чрез умелото съчетаване на традиционни библиотечни дейности и участието му в информационната революция да осигури на своите потребители възможността да владеят информацията и способността да я получават и използват, тъй като това е основна предпоставка за създаването на тяхната информационна компетентност и успешната им професионална реализация в съвременното, основано на знания гражданско общество.

В съзвучие със своята цел БИЦ предоставя на потребителите си следните възможности:

- ползване в читалнята и заемане на библиотечни единици;
- изготвяне на библиографски справки;
- консултации при работа с библиотечни и извънбиблиотечни информационни ресурси;
- 20 компютърни работни места с осигурен достъп до интернет, до външни БД и други информационни ресурси;
- достъп на потребителите до WI-FI безжичен интернет;
- ползване на видеозала;
- копирно-размножителен център;
- IP Point – информационно-консултантски център по интелектуална собственост;
- Музейна сбирка на съвременната българска духовност.

През своето развитие библиотеката винаги е била носител на високи духовни ценности и идеи, които във времето се развиват и обогатяват, с цел да се подпомогне, да се научи, да се възвиси човекът. От своя страна, потребителите допринасят за изграждането ѝ като културна среда, осъзнавайки ролята на книгата и опазването на духовната ѝ същност във века на масмедиите и новите технологии.

В съзвучие с класическата мисия на библиотеката като културно и образователно пространство в БИЦ през 2005 г. се постави началото на Музейна сбирка на съвременната българска духовност. Идеята за нейното създаване е продиктувана от нуждата за съхраняване на духовността и самосъзнанието на днешното информационно общество. Експозицията обединява както културата, така и усещането за време, тя показва преплитането на изкуство и традиции, личности и постижения. В тази сбирка са изложени предмети и документи на редица видни български интелектуалци (Антон Дончев, Любомир Левчев, Николай Хайтов, Йордан Радичков, Ангел Балевски, Вежди Рашидов, Божана Димитрова, Стефан Данаилов, Иво Папазов, Кремена Зотова, Христо Друмев, Хачо Бояджиев, Дора Габе, Блага Димитрова, Нешка Робева, Кирил Боянов, Лили Иванова, Щурците), създали и създаващи основите на съвременното ни духовно усъвършенстване.

БИЦ гради настоящото си развитие и чертае насоките на бъдещето, стъпвайки здраво на традициите и приемствеността. За да бъдат съхранени те, в БИЦ са обособени три специализирани читални, носещи имената на хора, допринесли за опазване на българската идентичност: руска читалня „Дмитрий Лихачов“, европейска читалня „Петър Увалиев“ и американска читалня „Джанюариъс Макгахан“.

През май 2006 г. по случай 100-годишнината от рождението на руския учен акад. Дмитрий Лихачов в БИЦ бе открита читалня за руска литература, носеща неговото име. Наред с многото интересни и редки книги в читалнята има и експозиция, включваща книги с автографи на академика, лични писма до български граждани, снимки и негови лични вещи.

На 15 януари 2007 г. бе открита европейска читалня „Петър Увалиев“. Реализацията на тази идея е израз на последователната политика, която провежда училището за приобщаване на студентите към непреходните духовни ценности и към върховите изяви на българския творчески гений. Изборът на Петър Увалиев за патрон на новата читалня е знак на уважение към интелектуалеца и ерудита от европейска класа, към човека и родолюбеца, който посвети целия си живот на високохуманна и благородна кауза – да популяризира българската култура в духовното пространство на Стария континент.

На 14 май 2008 г. в БИЦ бе открита и американска читалня, носеща името

на кореспондента от в. „Дейли нюз“ Джанюариъс Макгахан, отразил зверствата на турците през Априлското въстание. Повод за откриването на тази трета поред читалня беше 130-годишнината от Освобождението на България от турско робство.

Реализацията на тези идеи е израз на последователната политика, провеждана от страна на СВУБИТ за приобщаване на студентите към непреходните духовни ценности.

Чрез съчетаването на традиции и съвременни технологии, на изконни ценности и различни иновации целта на БИЦ е да хвърли мост между столетия и поколения, утвърждавайки се като една успешно развиваща се и модерна библиотека, отговаряща на потребностите на новото време и чертаеща насоките на бъдещето.

Следвайки тази тенденция в своето развитие, в БИЦ са обособени зони за творческа дейност, за отпих и за обучение в неформална обстановка, оборудвани с разноцветни фотьюили, работни маси и осигурен достъп до безжични компютри и WI-FI връзка. Така библиотеката се превърна в предпочитано от студентите място за работа и почивка, за срещи и оживени дискусии, а също и за провеждане на лекции от преподавателите, избрали да споделят своя опит и познания по по-нестандартен и интересен за младите хора начин.

Едно от основните предизвикателства, поставени пред БИЦ, е постигането на ново ниво в обслужването на информационните потребности на студенти и преподаватели чрез изграждането на електронна библиотека и използването на перспективни технологии.

Развитието на информационните технологии и все по-широкото им приложение в библиотечната професия налага изменения и нови подходи на работа в самите библиотеки. С тази цел БИЦ внедри автоматизирана библиотечна система LIBIS, интегрирана със система, базирана на съвременната RFID технология.

Интегрирането на тези две системи на практика доведе до автоматизацията на всички библиотечни процеси, която не само улеснява библиотечния персонал, но дава възможност и на студентите да работят с последните постижения в областта на библиотечните технологии. Перспективите и възможностите, които RFID технологията предлага, придават нова визия на библиотечната среда, като я реорганизират и модернизират.

Днес ресурсите на БИЦ се състоят от библиотечен фонд от почти 52 хиляди библиотечни единици, технически средства и библиотечно обзавеждане. Разработени са автоматизирани каталози на специализираната литература, на статии от периодични издания, получавани в библиотеката. В момента се извършва ретроконверсия на класическите библиотечни каталози.

Богатото съдържание на книжните фондове е отразено в:

- азбучен каталог на български, руски и латиница;
- систематичен каталог;
- електронен каталог (от 2000 г.);
- картотеки на подръчния, справочния, библиографския и учебния фонд.

С множеството електронни версии на научни списания от абонамента за различни електронни бази данни се обогатява фондът от научна периодика, удовлетворяват се нуждите на учебния процес и се увеличават възможностите на студенти, докторанти и преподаватели за научноизследователска работа.

Мисията на БИЦ е да бъде модерен просветен, културен и библиотечно-информационен център, отговарящ на съвременните изисквания, съчетавайки традициите и новите технологии.

Основните задачи, които БИЦ изпълнява за постигане на своите цели, са:

- да изучава потребностите на преподавателския състав, специалистите, докторантите и студентите от литература и информация;
- да комплектува, обработва и организира фондове, съобразно академичния профил на СВУБИТ;
- да изгражда и текущо актуализира справочен апарат;
- да предоставя необходимата литература и информация на потребителите;
- да систематизира и съхранява трудовете на преподавателите, изданията на СВУБИТ, дипломни работи за образователни степени „бакалавър“ и „магистър“;
- да осъществява книгообмен чрез изданията на СВУБИТ със сродни висши училища в страната и в чужбина, като попълва по такъв начин фонда си и популяризира постиженията на висшето училище;
- да организира и поддържа интегрирана автоматизирана система за библиотечните процеси, която включва цялостна обработка на библиотечните документи, изграждане на електронни каталози и обслужване на потребителите;
- да подпомага своите потребители, като им предоставя възможността за достъп до информация и знания, независимо от вида на информационните носители.

Основната стратегическа цел пред БИЦ е да постигне ново равнище в обслужването на информационните потребности на студенти и преподаватели чрез създаване на електронна библиотека и използване на перспективни технологии, съчетавайки приемственост и иновации.

През последните години информационните технологии допринесоха за промяната на библиотеката и нейните дейности и спомогнаха за превръщането ѝ в институция, играеща важна роля в изграждането на гражданското и информационното общество. Днес библиотеката на XXI в. е място за достъп до информация, култура и знания, където потребителят се чувства свободен в търсенията си и разпознава своята социална идентичност.

Такъв е и стремежът на БИЦ – да бъде инициатор и център за изграждане информационната компетентност на своите потребители. Ориентацията към участие в национални и международни програми и проекти има за цел да осъществи идеите за развитие на библиотеката като модерна институция, присъстваща пълноценно в ежедневието на СВУБИТ.

Литература

1. **Горман**, Майкъл. Нашите непреходни ценности : Библиотеките през XXI век. – София : Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2006. – 264 с.
2. **Денчев**, Стоян и др. Библиотеки и публичен достъп до информация. – София : Акад. изд. Проф. Марин Дринов; За буквите – О писменехъ, 2006. – 311 с.
3. **Игнатова**, Елена. Библиотеката на XXI век – успешно съчетание между традиция и съвременност. // *Добри библиотечни практики*. – София, 2009, с. 108–112.
4. **Карачоджукова**, Надя. Информационната компетентност – необходимо условие за издигане авторитета на библиотекаря. // *Библиотека*, 2007, № 3, с. 42–45.
5. **Петева**, И. и др. Мисията на БИЦ : Съхраняване на българската идентичност в европейското информационно общество. // *Университетските библиотеки – мост към единното европейско образователно пространство*. – София, 2009, с. 132–135.
6. **Савова**, Юлия. Съвременната роля на библиотеките и предизвикателствата пред професията. // *Библиотека*, 2005, № 2, с. 16–21.

СТУДЕНТСКОТО НАУЧНО ОБЩЕСТВО

АЛЕКСАНДРА КУМАНОВА

<...> ново вино наливат
в нови мехове.
Мат. 9:17

Континуитет

Непрекъснатата връзка между шест студентски научни конференции и изложби на Студентското научно общество (СНО) на СВУБИТ (създадено на 19.V.2006 г.) характеризира традицията на научноизследователското творчество на младите архитекти на инфосферата, изучаващи в университета трансформиращия се в съответствие с динамиката на социокултурните процеси съвременен научно-практически комплекс на информатизацията библиотекосзнание–библиотечен мениджмънт–библиографосзнание–книгосзнание–книго-разпространение–печатни комуникации–архивно дело–информатика–информационни технологии–информационно брокерство:

I: „Професионална реализация – XXI век“ – Vocational realization – XXI century (девиз: Una voce – „С един глас“) (17.X.2005 г.) (9 доклада: № 1–9).

II: „Информационно разнообразие на света“ – Information diversity of the world (девиз: Non vas, sed fax flammans – „Не съд за знание, а пламтящ факел“) (19.V.2006 г.) (57 доклада: № 10–66).

III: „От информация към знание“ – From information to knowledge (девиз: E pluribus unum – „От многото едното“) (18.V.2007 г.) (139 доклада: № 67–205).

IV: „Информация – личност – знание“ – Information – person – knowledge (девиз: Aliis inserviando consumor – „Служейки на другите, изгарям“) (16.V.2008 г.) (85 (84+1) доклада: № 206–290 – 289–374).

V: „Информация – ценности – общество“ – Information – values – society (девиз: Licht, mehr Licht – „Светлина, повече светлина“) (22.V.2009 г.) (86 доклада: № 375–460).

VI: „Информация: универсалност и свобода – избор, достъп, прозрачност“ – Information: Universality and freedom – choice, access, transparency (девиз: Vitam impendere vero – „Да посветим живота си на истината“) (21.V.2010 г.) (73 доклада: № 461–533).

Както се вижда, форумите имат своя динамика, специфика, континуитет.

Вътрешна структура

В посочените 533 изследвания, разглеждани като системно цяло, се отразява структурата на интеграция и диференциация на научните области, наблюдавани в информационно-комуникативната сфера и интелектуалната архитектура на учебно-педагогическия процес на СВУБИТ.

Студентските научни форуми се провеждат с единна планировка на секционна работа:

- I секция (•), Библиотекосзнание, библиография, книгосзнание“ (Катедри: „Библиотечни и информационни науки“, „Библиотечен мениджмънт“, „Книга и общество“);

- II секция (••) „Информационни технологии“ (Катедри: „Информационни технологии“, „Комуникации и сигурност“);

- III секция (•••) „Културно-историческо наследство“ (Катедра „Културно-историческо наследство“).

Характерно за представяните изследвания е тяхното разгръщане в обща система от критерии (диференцирани в съответствие със специфичните особености на всяка конкретна област на познанието):

- интердисциплинарни изследвания;
- актуални теми на съвремението;
- историко-културни изследвания;
- изследване на традиционно публикувани издания;
- изследване на електронни публикации.

В таблица **Стратификация на изследванията на студентското научно общество (СНО) на СВУБИТ по I–VI Студентски научни конференции (2005–2010 г.)** (вж с. 46–47) е представена подробна статистика на студентските изследвания по посочените критерии.

Представените 73 изследвания (№ 461–533) на VI Студентска научна конференция и изложба на СВУБИТ могат да получат и следното обобщено описание:

- 32 (43,84% от общото количество) са с ярко изразен **интердисциплинарен характер**;
- 35 (47,95% от всички работи) са по **историко-културни теми**;
- 22 от тях (30,14%) са по **актуални теми на съвремението**;

В 17 работи (23,29% от всички студентски проучвания) участват **традиционно публикувани издания**; в 15 (20,55%) – **електронни публикации**.

Кумулация

На конференциите на СНО на СВУБИТ се представя ежегодно и поддържаният във вид на база данни, представен тук във вид на таблица, **Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на студентите TABULA GRATULATORUM (I–VI TG) (2005–2010 г.)** (вж с. 48), поместван в „Трудове на СНО при СВУБИТ. Т. I–VI“ (на 21.V.2010 г. докладвани 507 номинации).

Практически в ключовите за информатизацията у нас специализирани периодични и продължаващи издания (сп. „Библиотека“, сп. „Издател“, „Трудове на СВУБИТ“, в. „За буквите“, „Информационния бюлетин на Централната библиотека на БАН“, сп. „Наука“ и т.н.) се появяват изследвания на студентите на СВУБИТ.

Не само на национални, но и на международни научни форуми прозвучава гласът на младите изследователи на СВУБИТ.

Гласът им е във фокуса и на общественото признание.

Студентското научно творчество има и своя трибуна – „Трудове на СНО при СВУБИТ“.

Характерно за ежегодника е кумулативният характер на справочно-информационната му база – системата от показалци към изданието във вид на **база данни – и отпечатвана, и поддържана в електронен вариант**:

1. Именен показалец.
2. Показалец на рецензираните книги и изследваните институции.
3. Показалец на изследваните електронни сайтове.
4. Показалец на ключовите думи.
4. I. По номера на публикациите.
4. II. По азбучен ред: тезаурус.
5. Анотирано съдържание на български, руски и английски език.

Както се вижда, изданието има и виртуален образ във вътрешната електронна страница на СВУБИТ (www.svubit.org).

Проблемно-тематичен профил

С комплекса на различните библиографски разновидности (международната универсална, текущата и ретроспективната национална, отрасловата, научнопомагателната...) работят като с вторично-документален инструментариум студентите изследователи в различните посоки на своите търсения: универсални (библиотековедско-книговедски ориентиращи) – информационно-технологични – културологични... Всяко от студентските изследвания се осъществява в близък контакт със съответен специалист по третираната проблематика

– от СВУБИТ, Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (НБКМ), Централната библиотека на Българската академия на науките (БАН), Университетската библиотека...

На всеки ежегоден форум се наблюдава отличителна специфика на тематичния профил на студентските изследвания.

На V по ред конференция (2009) голяма част от изследванията бяха посветени на информационния код на българската книжовност и литература.

На VI студентска конференция (2010) в центъра на внимание бяха морфологичните лингвистични информационни картини.

На езиковото богатство на Конституцията на Република България, Конституцията на САЩ, Всеобщата декларация за правата на човека на ООН е погледнато като на естествено кодирано информационно послание, което до настоящия момент не е било във фокуса на изследователите от морфологична гледна точка.

Като на езиково богатство е погледнато и на „История славяноболгарская...“ на Отец Паисий Хилендарски – първият граждански кодекс на България, на която студентите са направили препис НА РЪКА (изпълнявайки завета на йеромонаха) и НА КОМПЮТЪР.

Обобщените представи на творци в областта на изобразителното изкуство, на които студентите гледат като на визуализации на културолого-феноменологични концепции за третиране на същността на ШКОЛА, присъстват на форума.

Тези изследвания са знак на търсено емблематично съизмерение на следите на формиращата се ШКОЛА у нас в информационно-комуникативната област на познанието, в която са вградени усилията и на по-старшото поколение педагози от Държавния библиотекарски институт (ДБИ) – предшественик на СВУБИТ, чиято 60-годишнина се отбелязва на VI студентска научна конференция и изложба. Концепциите на изучаваните педагози са от съществено значение за формирането на по-цялостна представа за генезиса на разпространяващите се знания, фрагментирани в лоното на различни научно-практически направления.

Специално отличени на форума са и две други групи изследвания, посветени на създаването в СВУБИТ:

– електронна библиотека „ХУМАНИТАРИАНА“ (изградена от описания на електронни сайтове на английски, български и руски език, посветени на философи, учени, дейци на културата, представители на художествено-творческата интелигенция, писатели, поети, художници, които имат съществен принос в областта на хуманитарното знание – знанието за човека, което студентите изучават чрез специално създадената информационна ретикла – мрежа от параметри, фиксираща особеностите на информационното моделиране);

– библиография „НЕСТИНАРИАНА“ (посветена на информационното вторично-документално картографиране на нестинарския феномен, удостоен на 30.IX.2009 г. от ЮНЕСКО с номинация за принадлежност към световното културно наследство; показва се пресемантизацията на ритуала през хилядолетията – студентите изследват показалците по система от многообразни признаци с цел да се достигне филигранното редактиране на посочените справочно-информационни ключове).

Значителна част от изследванията на студентите представляват рецензии на справочно-енциклопедични издания, монографични, библиографски и други трудове – традиционно и електронно публикувани.

Послание

Хипертекстовият продукт на студентските форуми се ражда в провежданите конкурси за точно (кратко) изчерпателно определение на съществени понятия:

- „свобода“ (VI студентска научна конференция и изложба);
- „информация“ (III студентска научна конференция и изложба) – (срв.: с. 489–496 на том I на „Трудовете на СНО при СВУБИТ“; с. 61–65 на том V на „Трудовете на СНО при СВУБИТ“);
- „личност“ (IV Студентска научна конференция и изложба) – (срв.: с. 63–76; 457–478 на том IV на „Трудовете на СНО при СВУБИТ“);
- „ценност“ (V студентска научна конференция и изложба) – (срв.: с. 735–754 на том V на „Трудовете на СНО при СВУБИТ“).

**СТРАТИФИКАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА СТУДЕНТСКОТО НАУЧНО ОБЩЕСТВО (СНО) НА СВУБИТ
ПО I-VI СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ (2005-2010 г.)**

Поредна научна конференция на СНО	Общо количество на докладите / Поредни номера	П р о б л е м а т и к а н а д о к л а д и т е				
		Интердисциплинарни изследвания	Актуални теми на съвременето	Историко-културни изследвания	Изследване на традиционно публикувани издания	Изследване на електронни публикации
		Поредни номера	Поредни номера	Поредни номера	Поредни номера	Поредни номера
1	2	3	4	5	6	7
I 17.10.2005 г.	9 NN 1-9	2 (22,22%)	8 (88,88%)	2 (22,22%)	9 (100 %)	
		NN 2, 8	NN 1-7, 9	NN 1, 5	NN 1-9	
II 19.05.2006 г.	57 NN 10-66	34 (59,50%)	14 (24,50%)	10 (17%)	109 (78,49%)	31 (22,32%)
		NN 11, 17-21, 23-33, 35-39, 46, 48-50, 53, 54, 59-64	NN 12, 22, 34, 40-45, 47, 51, 52, 65, 66	NN 10, 13-16, 54-58	NN 10-21, 23, 25-37, 40-44, 47, 48, 51, 52, 54-66	NN 22, 24, 38, 39, 45, 46, 49, 50, 53
III 18.05.2007 г.	139 NN 67-205	103 (74,16%)	18 (12,96%)	30 (21,60%)	109 (78,49%)	31 (22,32%)
		NN 67, 68, 71, 74, 75, 82-86, 88-97, 101-103, 105-116, 119, 121-123, 125, 126, 128-154, 156-158, 160-164, 167, 168, 171, 176-178, 181-183, 185, 186, 188-190, 192, 194-205	NN 76-81, 87, 98, 120, 124, 127, 155, 165, 169, 170, 172, 184, 187	NN 69, 70, 72, 73, 76-81, 87, 99, 100, 104, 117, 118, 159, 166, 169, 170, 172-175, 179, 180, 184, 187, 191, 193	NN 67-126, 157-198, 200-205	NN 122, 127-156, 199
IV	85 (84 + 1*)	46 (54,76%)	26 (30,95%)	58 (69,04%)	69 (82,14%)	15 (17,86%)

16.05.2008 г.	NN 206 (290) – 289 (373) + 374*	NN 206 (290) – 209 (293), 211 (295), 213 (297) – 216 (300), 219 (303), 220 (304) – 224 (308), 230 (314) – 232 (316), 235 (319), 239 (323), 240 (324) – 243 (327), 244 (328), 245 (329), 249 (333), 251 (335) – 256 (340) – 261 (345), 263 (347) – 266 (350), 270 (354) – 276 (360) – 283 (367), 285 (369) – 287 (371), 374	NN 208 (292), 209 (293), 218 (302) – 220 (304), 228 (312) – 231 (315), 233 (317) – 235 (319), 244 (328), 257 (341) – 261 (345), 267 (351), 268 (352), 274 (358), 278 (362) – 281 (365), 288 (372), 374	NN 207 (291), 210 (294) – 213 (297), 216 (300), 221 (305), 224 (308) – 227 (311), 232 (316), 236 (320) – 243 (327), 262 (346), 264 (348) – 266 (350), 269 (353) – 277 (361), 282 (366) – 287 (371), 289 (373), 374	NN 206 (290) – 244 (328), 258 (342) – 260 (344), 262 (346), 264 (348) – 289 (373)	NN 209 (293) – 212 (296), 245 (329) – 257 (341), 261 (345), 263 (347)
V	86	18 (20,93 %)	55 (63,95 %)	41 (47,67 %)	35 (40,70 %)	9 (10,47 %)
22.05.2009 г.	NN 375-460	NN 375, 397, 398, 403-405, 407, 408, 417, 420, 425-427, 447-449, 451, 453	NN 384, 387, 392, 394, 395, 401-406, 408-410, 412, 413, 416-418, 420-428, 432, 434-436, 440-443, 446-452, 454-456, 458-460	NN 375-386, 388-391, 393, 396, 399, 400, 411, 414, 415, 418, 419, 428, 429, 430-442, 444, 445, 450-457, 460	NN 385-401, 407, 433, 435, 436, 438-440, 443-446, 448, 451, 453, 457-460	NN 409, 410, 412, 413, 416, 421-423
VI	73	32 (43,84%)	22 (30,14%)	35 (47,95%)	17 (23,29%)	15 (20,55%)
21.05.2010 г.	NN 461-533	NN 462, 464, 469, 470, 476, 477, 480, 483, 494, 503, 504, 507-519, 524-533	NN 461, 463, 473, 477, 482, 485, 486, 495, 500, 507-511, 515, 517-522, 526, 527	NN 461, 465-468, 472- 475, 481, 484, 485, 488, 489, 491, 492, 497, 501- 507, 523-533	NN 468, 471, 478, 487, 489-499, 503-505	NN 479, 495, 498, 505, 507-516, 520

*Стойностите след знака „+“ са включените публикации на студенти в поредния том на „Трудовете на СНО при СВУБИТ“, специално появяващи се в изданието във връзка с паметни дати, годишнини, юбилеи.

В съответните томове се представят и данните по обработката на тези масиви по единна методика.

Пред изтъкнати специалисти по различните проблеми на информационно-комуникативната сфера от центровете на информатизацията у нас и видни общественици, представители на медиите, интелектуалци – гости на Деня на отворените врати на СВУБИТ, когато се провеждат студентските форуми на СВУБИТ – студентите осъществяват своите конференции, като предшестват същинската им част с Академична интертекстуална интеракция, създадена като израз на хуманитаризиращата сила на науката, осъзнавана като характеризираща съвремението ни.

Екип

Ентусиазирано за каузата на СНО – студентите на СВУБИТ да имат научноизследователско творчество, работят всички преподаватели и особено – обединяващите се около методологията на концепцията „информационна среда“ (триада: информационни фондове–информационни технологии–интеракции между хората и оборудването) (проф. д.ик.н. Стоян Денчев): доц. д-р София Василева, доц. д-р Светла Бойчева, доц. д-р Люба Цветкова, доц. д-р Таня Тодорова, гл.ас. д-р Мариела Нанкова, ст. ас. д-р Пламена Попова, ст. ас. д-р Марина Енчева, ст. ас. д-р Любомира Парижкова, ст. ас. д-р Иглика Гетова-Златева, ас. Светла Шапкалова, ас. Теодора Генова, ас. Пламена Златкова, Румяна Манчева.

Студентските изследвания преминават през редица фази – проучвателна, изграждане на теза–антитеза; аналитика; синтез. От особено значение са различните видове редакция, осъществявани в процеса на творчески диалог между младите неопфити и изтъкнатите наши специалисти. Особено ценно е осъществяването директно редактиране – в процеса на съответните индивидуални консултанти с експертите – специалисти в отделните области на библиотечно-информационната сфера: ст.н.с. д-р Никола Казански (Централна библиотека на БАН), ст.н.с. д-р Ружа Симеонова (Български исторически архив при НБКМ), н.с. Диана Ралева (Институт за литература при БАН), н.с. Татяна Дерменджиева (Национална ISBN агенция при НБКМ), Марияна Максимова (Направление „Библиографско и информационно обслужване“ при НБКМ) и др.

Тази продукция се рецензира по система от критерии от проф. д.ф.н. Мария Младенова, проф. д.к.н. Димитър Христов, проф. д-р Иван Попов, проф. д-р Ирена Петева, проф. д-р Иванка Павлова, доц. д-р Драгомир Паргов и други.

Общата езикова редакция на студентските изследвания, а в много случаи – особено по литературоведските и езиковедските въпроси, както и по проблемите на рецензирането на печатни произведения или електронни продукти, е резултат от усилията, компетентността и отдадеността на каузата на литературния критик Николай Василев.

СИСТЕМАТИЗИРАН ХРОНОЛОГИЧНО-АЗБУЧЕН БИБЛИОГРАФСКИ СПИСКЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ „TABULA GRATULATORUM“ (I–VI TG) (2005–2010 г.), ПОМЕСТВАН В „ТРУДОВЕТЕ НА СНО ПРИ СВУБИТ“ (Т. I–VI)

Поредна TG	I TG Том I, 2008: I–III Студентски научни конференции (2005–2007)	II TG Том II, 2008: I–IV Студентски научни конференции (2005–2008)	IV TG Том IV, 2009: IV Студентска научна конференция (2008)	V TG Том V, 2010: V Студентска научна конференция (2009)	VI TG Том VI, 2011: VI Студентска научна конференция (2010)
Общо количество на пуб- ликациите	72 NN I–72	223 NN I–223	319 NN I–319	421 NN I–421	507 NN I–507

МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПЪТУВАЩИ СЕМИНАРИ

ЖОРЖЕТА НАЗЪРСКА

Провеждането на международни пътуващи семинари е утвърдена академична традиция не само в Европа. СВУБИТ я включи в своята научноизследователска практика през 2007 г. след натрупания опит от ежегодните семинари в страната. Ако на тях обикновено присъстват само преподаватели и служители, в международните семинари участват докторанти и студенти. Вместо обсъждането на педагогически аспекти на обучението, в заглавията и съдържанието на международните семинари се акцентира на по-глобални проблеми, интердисциплинарни полета и сравнения с чуждестранни „добри практики“.

Международните пътуващи семинари на СВУБИТ са възможни благодарение сътрудничеството с редица институции – българските дипломатически посолства, търговски представителства и почетни консули (в Рим, Виена, Мадрид и Барселона), БПЦ, Университета в Барселона, различни библиотеки, музеи и галерии в Сърбия, Хърватска, Австрия, Италия и Испания. Не може да се пропусне подкрепата на почетния доктор на СВУБИТ Божидар Николов, на българите експерти, посрещнали групите ни в Пиза и Верона, на многобройните специалисти библиотекари и куратори.

Целта на международния семинар през годините придобива все повече измерения:

- да създаде възможности за обмяна на опит с колеги и експерти от чужбина;
- да запознае с опита на други висши училища;
- да съдейства за опознаване функционирането и ресурсите на различни културни институции (библиотеки, архиви, музеи, галерии);
- да трасира пътя за бъдещо сътрудничество (под формата на съвместни публикации, участия в конференции, международни проекти и програми, стипендии);
- да разпространи изданията на СВУБИТ (книги, вестник, брошури) извън страната.

Семинарът е непосредствена среща с културно-историческото наследство на различни държави и градове, нации и култури. Той улеснява закупуването на оригинална научна литература, взаимното опознаване на колегията и работата в екип. Не случайно през 2007–2009 г. той се проведе съвместно с Колеж – Добрич към Шуменския университет „Еп. Константин Преславски“.

Първият семинар – на тема „Европейско информационно, библиотечно и културно пространство“ – избра за свой маршрут едни от древните културни средища на Европа – Белград, Загреб, Залцбург, Мюнхен, Инсбрук, Милано, Венеция, и се състоя на 4–11 май 2007 г. Проведоха се три секционни заседания – в Националната библиотека в Белград, в Градската библиотека в Мюнхен, в Библиотека „Амброзиана“ в Милано. Групата се запозна с архитектурното наследство и с редица културни институции в посочените градове.

Вторият семинар – „История и настояще на книжовните културни институции в Италия“ – протече на територията на тази страна на 28 април–5 май 2008 г. Пленарното заседание, включващо над 20 доклада в три секции („Библиотекознание, книга и общество“, „Наука за информирането“ и „Културно-историческо наследство“), се състоя в българския параклис „Св. св. Кирил и Методий“ в римската църква „Св. св. Виченцо и Анастасио“. Групата посети Университетската библиотека във Верона, разгледа много музеи, църкви и галерии – археологическия комплекс в Помпей; Кастел Нуово и Пиаца дел Плебешито в Неапол; катедралата „Сан Пиетро“, Ватиканския музей, останките от Античния форум, Колизеума, мавзолея на Виторио Емануеле, площадите „Навона“ и „Венеция“, фонтана „Треви“ в Рим; галерията „Уфици“, катедралата „Санта Мария дел Фиори“, църквата „Санта Кроче“, баптистерията „Сан Джовани“ и площадът на Синьорията във Флоренция; Наклонената кула в Пиза; църквата „Сан Марко“ и Двореца на дожовете във Венеция; Арена ди Верона и къщата на Жулиета във Верона.

Третият семинар – „Съвременни измерения на европейското образователно и научно пространство. Българско-австрийски културни общувания“ – се проведе във Виена на 21–26 април 2009 г. Участниците посетиха организирано известни и водещи в света библиотеки: Австрийската национална библиотека (старата и новата ѝ част), Библиотеката на Виенския университет, Публичната (обществена) градска библиотека на Виена, Специализираната медицинска библиотека при Йозефиниума (Медицинската академия). Те се запознаха с библиотечния фонд и с колекциите от старопечатни и редки книги, с организацията и функционирането на институциите. Групата посети дворците „Белведере“ и „Шьонбрун“, а също и постоянната експозиция на творбите на модерниста Хундертвасер. Бяха осъществени колективни пешеходни обиколки, акцентиращи върху архитектурното, монументалното и религиозното наследство на Виена („Рингштрасе“ и „Кертнерштрасе“, Парламентът, Кметството, катедралите „Щефансдом“ и „Вотивкирхе“, Чумната колона). В свободното си време участниците поеха по разнообразни културни маршрути – към дворците „Хофбург“ и „Белведере“, музеите – на приложните изкуства (МАК), за военна история, по естествена история, на императрица Сиси, на Фройд и на Ото Вагнер и др., галериите – Австрийската галерия, „Албертина“, „Сецесион“, църквите – Карлскирхе, „Св. Михаил“ на Мексикоплац, на капуцините, към Пратера, Ботаническата градина, Планетариума, Телевизионната кула и др. Част от колегите посетиха представления на Виенската опера, лидер в музикалния живот на Европа.

Научната част на семинара се състоя в Библиотеката на бароковия дворец „Терезианум“. Бяха представени 15 доклада, основани предимно на интердисциплинарността. Те третираха едновременно проблеми на историята и историята на науката, историята и библиографията, информационните технологии и лингвистиката, компютърните науки и медицината; демонстрираха използване на разнообразни подходи и методики; представиха плуралистични гледни точки.

Четвъртият семинар – „Съвременни измерения на европейското образователно и научно пространство. Българско-испански културни общувания“ – се състоя в Барселона на 10–17 април 2010 г. Той премина под знака на 100-годишнината от установяването на дипломатически отношения между България и Испания. Програмата на семинара обхваща научна, образователна и културна част. Българската група гостува на Факултета по библиотечни и информационни науки при Университета в Барселона, където разгледа университетските аудитории и библиотека, изслуша

презентацията на декана, обсъди възможностите за обмен на студенти и преподаватели и установи професионални контакти. Пленарната част на семинара се проведе в аулата на Университета в Барселона, където бяха представени доклади, посветени на актуалните проблеми на библиотекознанието и информационните технологии, на българо-испанските културни връзки. Ректорът на СВУБИТ се среща с проф. Рамирес, ректор на Университета в Барселона, който е сред най-реномираните европейски академични институции.

Българската група посети организирано различни културни институции – Националната библиотека на Каталуния, Библиотеката на Университета в Барселона, Историческия музей на Каталуния, Музея за национално изкуство на Каталуния, Музея за съвременно изкуство. Индивидуалните културни маршрути включваха разглеждане на богатото архитектурно наследство на града (свързано и с творчеството на Гауди), множество музеи и галерии (на Миро, Пикасо, Военния и Морския музей), редица катедрали и манастири. Участниците имаха възможност да получат актуална информация за функционирането, развитието и ресурсите на изброените институции, да се запознаят с уникалните им експозиции, да влязат в професионален контакт със свои колеги и специалисти. Вероятно голяма част от видяното, чуто и наученото ще бъде приложено в процеса на обучение, а добрите практики – адаптирани към текущата дейност.

Научните доклади, изнесени по време на проведените досега четири международни пътуващи семинара, ще бъдат публикувани в поредица от няколко тома, подготвени за печат от издателство „За буквите – О писменех“.

ЕВРОПЕЙСКОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО ПРОСТРАНСТВО И СВУБИТ

ТАНЯ ТОДОРОВА

Програмата ЕРАЗЪМ на Европейския съюз е един от основните инструменти, насочен към изграждането на единното европейско образователно пространство. Основната цел е стимулирането на европейското сътрудничество и международните връзки във висшето образование чрез подкрепата на висококачествени програми, проекти и академичен обмен. От 2009 г. Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии е партньор в международния проект EU-ERASMUS Intensive Programme (IP) 2009–2011: IPBib : Das Grimm-Zentrum – (k) ein Bibliotheksmärchen. Ръководител на проекта от страна на СВУБИТ е проф. д.ф.н Иванка Янкова, а координатор и лектор е гл. ас. д-р Таня Тодорова.

Инициатор на проекта е Хумболтовият университет в Берлин, Германия, с основни звена – Институтът за библиотечни и информационни науки, Университетската библиотека и Центърът „Якоб и Вилхелм Грим“. Партньори в проекта са: Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии, София, България; Мазарик университет, Бърно, Чехия; Университетът във Вилнюс, Литва; Университетът във Виена, Австрия.

Зараждане на проектната идея и основни цели

Проектът IPBib „Малка библиотечна приказка“ използва уникалната ситуация около построяването и устройването на новата сграда на Център „Якоб и Вилхелм Грим“ (<http://www.grimm-zentrum.hu-berlin.de>) при Университетската библиотека на Хумболтовия университет в Берлин. Една класическа библиотека за периодика от XIX век се реструктурира в модерен библиотечно-информационен и комуникационен център с отворен достъп до фондове и услуги. Центърът обединява 12 филиални библиотеки в сферата на социалните науки и икономиката с фондове от над 2 милиона библиотечни материала от различни медии и формати. С уникална библиотечна архитектура и с внедрени иновативни технологии това е един от водещите библиотечни центрове на свободен достъп в Европа.

В рамките на програмата на Европейския съюз за продължаващо обучение (2007–2013) целта на проекта е даде теоретични и практически познания на студенти по библиотечни и информационни науки, относно най-новите тенденции в организацията и управлението на нови или реконструирани библиотеки, както и по актуална професионална проблематика, свързана с дигитализацията, информационната компетентност, технологиите за опазване на фондовете, публичната комуникация, достъпността на библиотеките за хора с увреждания и редица други. Участието в проекта на 25 студенти и 12 преподаватели от различни географски райони на Европа – Германия, Австрия, Чехия, България и Литва, създава условия за активен межкултурен диалог, запознаване с национални традиции и обмен на добри практики между различни страни членки на Европейския съюз. Съпоставяйки различните концепции и постижения, проектът стимулира създаването на

междуккултурни и интердисциплинарни мрежи между академичното образование и библиотечната практика.

Студентите от IPBib 2009 пред Института за библиотечни и информационни науки на Хумболтовия университет в Берлин с първия лектор от програмата – гл. ас. д-р Таня Тодорова от СВУБИТ

Образователна програма – съдържание, методика и подходи

IPBib „Малка библиотечна приказка“ се провежда: от 1–19 септември 2009 г. в Берлин, от 5–18 септември 2010 г. във Виена, през септември 2011 г. – във Вилнюс, Литва. Университетите домакини на програмата са избрани да притежават новопостроени библиотечни сгради. Работният език на проекта е английският. Успешно завършилите програмата студенти придобиват от 4 до 6 кредита (ECTS), които се признават от съответните университети.

Управлението и развитието на проектните дейности както и комуникацията *преподавател–студент* са базирани на електронната образователната платформа MOODLE, като част от собствен сайт на проекта IPBib, поддържан от Хумболтовия университет, Берлин: <http://www.ibi.hu-berlin.de/IPBibU>. Образователните и информационните технологии както и интерактивните приложения широко се използват в учебния процес. Едно от постиженията на проекта е, че образователната програма се осъществява от мултинационален преподавателски екип от петте университета участници. Разнообразни са формите на преподаване и учене – лекции, семинари, уъркшопи, дискусии и кръгли маси, практическа работа в библиотеки, самостоятелни проекти. Оригинален подход в методиката на обучение е организацията на студентите по международни тематични отбори, както и задания по национални отбори. Резултатите са многопосочни:

- възможност за приложение на оригинални подходи в преподавателската дейност, опряна на съпоставки между добри практики в отделни страни, и достигане до нови идеи и концепции;

- обвързаност на теоретични постановки с приложни демонстрации в модерни библиотеки;

- развитие на компетентности за социална комуникация и работа в екип, както и на умения за самостоятелна изява и презентирание на тези по конкретни проблеми;

- повишаване на чуждоезиковата устна и писмена подготовка на студентите.

Основните теми за **Берлин'2009** са: Информационна грамотност; Библиотечни класификации; Дигитализация и електронно публикуване; Библиотеки и пространство; Модерни библиотечни услуги в новопостроени библиотеки; Практически занимания в свободната зона на центъра Грим; Екскурзии в други библиотеки в Берлин, Бранденбург и Дрезден.

Основните теми за **Виена'2010** са: Нови библиотечни сгради и модерни библиотечни пространства. Библиотечни услуги в новопостроени библиотеки. RFID технологии; Връзки с обществеността и библиотеките. PR предизвикателства в новооткрити библиотеки; Стратегии за дигитализация в културните институции. Дигитални библиотеки – национални инициативи. Дигитализацията – авторско-правни аспекти; Библиотечните портали и уеб пространства. Online пътеводители, аудиогайдове, мултимедия в библиотечната дейност; Информационната компетентност и библиотеките; Практически занимания в новопостроена филиална библиотека и в други филиални библиотеки на Университетската библиотека на Виенския университет; Екскурзии в Националната библиотека, в Градската библиотека и в други специализирани библиотеки във Виена.

Международните отбори се формират на тематичен принцип и позволяват специализация на студентите по конкретна тема. След всяка лекция е предвиден семинар, уъркшоп или дискусия с участието на студенти.

Методи за оценка и обратна връзка

Прилагат се разнообразни подходи за:

- текуща оценка – дискусия анализ в края на всяка седмица с участието на студентите, лекторите и координатор; анкетна карта след всяка лекция и дискутирана тема;

- цялостна оценка – кръгла маса в края на проекта, публикации, изпит, анализи и други.

Програмата завършва с изпит върху изучаваната проблематика. Всички национални отбори написват и публикация за цялостното развитие на проекта. Изготвя се и първоначална версия на обобщаваща публикация. Задават се перспективите за следващата година.

PR стратегия

Мениджмънтът на проекта IPBib използва богата гама от техниките и технологиите на публичната комуникация. Освен собствен уебсайт, всички университети партньори поддържат и страници на проекта в сайтовете на своите университети. За всяка година от реализацията на проекта се издава информационна брошура (2 брошури до момента – IPBib Berlin'2009, IPBib Venna'2010). Като заключителни материали от програмата през 2009 г. в Берлин бе публикувана брошура от 47 страници и се засне филм, които са достъпни от рубриката „Проекти“ в сайта на СВУБИТ: <http://www.svubit.org/projects.php>. Акумулира се богата проектна документация, снимков- и видеоархив за всеки ден и за всички дейности. Провеждат се редица представяния на проекта – в университетите партньори, пред професионална и широка публика, както и на научни форуми (Международната студентска

конференция BOBCATSSS'2010 в Парма, Италия; постер сесия на ИФЛА'2010; на национални и международни конференции в отделните страни и други).

Културни и туристически маршрути. Неформална комуникация

Проектът стимулира межкултурния диалог, опознаването на историята и богатото културно наследство на пет европейски държави. В програмата са включени посещения на подбрани културни и туристически обекти в Берлин, Дрезден, Виена и Вилнюс. Свободното време е възможност за приятелски срещи. „Неусетно се бяхме превърнали в едно малко общество с общи интереси – споделят българските студенти. – Тази програма ни предложи не само нови знания, но и ни среща с нови приятели, а сега ни остава надеждата да се видим скоро“.

СВУБИТ в проекта IPBib „Малка библиотечна приказка“

Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии се утвърди като активен и творчески партньор в интензивната програма за студенти по библиотечни и информационни науки. Ръководството на проекта се осъществява от проф. д.ф.н Иванка Янкова – ръководител на катедра „Библиотечен мениджмънт“.

Образователната програма в Берлин бе открита от гл. ас. д-р Таня Тодорова с лекцията „Приложение на информационните и комуникационните технологии в библиотеките. Обслужване на потребители с увреждания“, съпроводена с уъркшоп по международни отбори. На базата на осъществено от студентите анкетно проучване в края на учебния ден бе изработена брошура „Услуги за хора с увреждания в Център „Якоб и Вилхелм Грим“ – на английски и немски език. Представената проблематика се посрещна с интерес от студентите от всички университети, което бе открито и в заключителните публикации на националните отбори. В програмата за Виена'2010 е включена лекцията „Дигитализацията – авторско-правни аспекти“ и семинар „Дигитални библиотеки – национални инициативи“.

В учебната програма през 2009 г. студентите от СВУБИТ представиха презентация за библиотечната класификация в България и впечатлиха с оригиналната интерпретация по темата „Моята любима библиотека“ чрез заснемането на филма The Library Case. Този PR-продукт е най-гледаният ресурс в образователната платформа MOODLE на проекта. Те сътрудничиха много ползотворно и в работата на международните тематични отбори.

През януари 2010 г. студентът Владимир Дреновски участва в представянето на проекта в Международната студентска конференция BOBCATSSS в Парма, Италия.

В новия състав на екипа от СВУБИТ за Виена'2010 са студенти от първи и трети курс на специалностите „Библиотечен мениджмънт“, „Библиотекознание и библиография“ и „Информационни фондове на културно-историческото наследство“. Това са новите герои в европейската библиотечна приказка, която продължава.

Представеният международен проект EU-ERASMUS Intensive Programme (IP) 2009–2011: IPBib : Das Grimm-Zentrum – (k)ein Bibliotheksmärchen е една от формите, чрез които СВУБИТ участва в развитието на единното европейско образователно и научно пространство.

МИНАЛОТО

ДРУЖЕСКИ ШАРЖОВЕ ЗА НАСТОЯЩИ И БИВШИ ЩАТНИ ДИРЕКТОРИ И ПРЕПОДАВАТЕЛИ НА ДБИ

БОРИС ДЕСЕВ

Предуведомление, сиреч предговор или преамбюл

Настоящият труд – една нова библиографска форма – има за цел да даде от друг аспект, сиреч профил или разрез (а може и сечение), някои сведения за щатните преподаватели и директори, бивши и настоящи на ДБИ – досега всичко на всичко 31 труженика, дали своя, както се казва, скромнен принос за квалификацията в продължение на 25 и плюс години на около 3000 библиотечарски кадри в страната.

За извънщатните, сиреч хоноруваните преподаватели, чийто брой може би вече достига 200, между които има и не малко колоритни личности, задачата в тази област се предоставя на институтите, в които те са на постоянна работа.

Покрай другото настоящият труд си поставя и скромната задача да подпомогне бъдещия историк на ДБИ, който макар и напълно добросъвестен вероятно в много случаи ще бъде затруднен от някои неточни, несигурни и неясни факти и обстоятелства. Именно тук от друг зрителен ъгъл (сечение, разрез, аспект, профил) ще бъдат показани съратниците, които създават и активно осъществяват творческата лаборатория на Института.

Тук-там ще бъдат споменати и някои техни кусури, които ще им придадат допълнителен чар и обаяние.

Материалът е подреден „строго“ азбучно (не хронологично, или по значимост, или по отрасли), защото само така обективно няма да има докачения и средния. Строгий азбучен ред е нарушен само в един случай, използвайки утвърдената практика на модерните олимпиади.

При изготвяне на отделните библиографски очерци за образец използвахме еднотипната структура на енциклопедичните статии, като, разбира се, на много места си позволихме и някои отклонения. Библиографската страна е представена с най-типичното от творчеството на дадения преподавател. В редица случаи библиографските данни са непълни; това е предоставено да открие сам любознателният читател или слушател. Въведени са на места и някои уместни препратки. При изготвяне на труда авторът не е използвал чужда литература, поради обективния факт, че такава липсва. И така работата сме извършили *de visu* и *de facto*, ако щете и *de profundis*. При това се появява без помощта на консултанти, рецензенти и редактори, сиреч в оригиналния си вид, което значи без странични внушения, настоятелни препоръки и корекции, поправки и съкращения. Поради обективна непотребност липсват показалци.

В работата са възприети следните съкращения:

вж. = виж

год. = година

спец. = специален, -на, -но, -ни

Корпус

*** Арабаджиева, Тодорка**

* Балтова, Ани

* Бончева, Теменуга

Ганчева-Божинова, Лопат

* Георгиев, Любомир

Библиотека 4'2010 57

срещи“ по телевизията и от в. „Стършел“. И тъй като има и други Л.-Георгиевци, препоръчваме му да си сложи тире с прозвище напр. Любомир Георгиев-Мир – подобно на Георги Георгиев-Гец или Петър Димитров-Рудар или Стоянов-Бигор. Тогава няма да се бъркат хората! Нашият Георгиев, единствен от колегията засега, собственик на лека кола „Волга“, която, както казват, шофирал виртуозно, макар още да не е участвал в рали.

Вероятно да демонстрира своята ловкост на волана, веднъж по стечение на обстоятелствата вози и автора на тези редове, т.е. неговия библиограф в момента, около 500 метра.

Преди няколко години щастието го изпрати на тригодишно пребиваване във Франция, ползвайки спец. постановление, което предвижда, щото мъжът трябва да бъде при жена си и обратно жената трябва да бъде с мъжа си, когато един от тях е в чужбина. Оттам донесе на колегите по една вносна вещ като химикалка. Заклет привърженик на тезата „литература за чиста литература и никакъв библиографски уклон“. Долу библиографския уклон!

*** Георгиева, Екатерина**

Преподавателка по руски език, интимно наричана между широките студентски среди „Катето“, а тя на свой ред галовно наричаща ги „децата“. Дългогодишен протоколчик на преподавателския съвет, често питайки кое да записва и кое да не записва от изказванията. Чувствителна натура, която изживява с много емоции всякакви събития, а особено бурно – спортните. Не много отдавна прекара още няколко тревожни изживявания около клишетата и коректурите на своя учебник и около един стар бойлер. От преподавателите по общообразователните дисциплини тя първа професионално осъзна необходимостта от преподаване с библиотечно-библиографска и информационна насоченост, т.е. „уклон“, и има законно основание сега да се счита с няколко степени по-горе от колегите си по другите общообразователни дисциплини.

*** Георгиева, Мария**

Преподавателка по идеологически дисциплини, но притежава и дарби за педагогически разсъждения и житейски размишления. На преподавателски съвети взима думата и говори гладко, равно и сладко, като че ли чете лекция. Несъмнено има някои свои тайни, които още не е споделила с всички колежки, за да станат явни. След посещение от родния си край, донася и черпи с хубави сливи и орехи, които винаги не достигат за всички. Има похвалната и високоблагородната амбиция да се научи като какво нещо е това библиографията и дали в действителност е нещо наистина полезно.

*** Златева, Елена**

Настояща преподавателка по „Западна литература“, която често забравя да излезе от занятия след като часът е свършил. Притежава богат речник от иностранны думи, които, казани от нейната уста с нужния акцент и тремолиращо „р“, й придават шармантно екстравагантен натюрел. В Института дойде с предварително изработен динамичен стереотип, който по обективни причини бе нарушен. Основно владее системите за поддържане на добра линия чрез плодове, ябълки и др. диети и „точки“ и е веща в проблема на „структурализма“, чиято структура се промени в „билдунг“ роман. Основоположничка на женската панталонизация в Института, но по обективни ханшови причини без широка популяризация сред колежките.

Иванов, Стефан – понастоящем Крумов (така по-респектиращо име)

В началото хоноруван, по-късно щатен, а сега бивш преподавател по „Детска литература“ и „Справочно-библиографска работа“, т.е. СБР. Притежава полезна склонност към нововъведения и рационализации, които не винаги се приемат от всички среди благосклонно. Не пие, не пуши и не е активен почитател изобщо на физкултурата и в частност на футбола. Това съдейства вероятно да стане не много отдавна щастлив младоженец и баща. Един от най-търсените преподаватели в миналото в Института – всеки втори външен посетител в канцеларията търсеше др. Иванов. Сега е шеф на аптечно уредената от него библиотека към Президиума на Народното събрание.

Иванова, Стефана

Бивша преподавателка по „Руска и съветска литература“. Авторка и съавторка на различни учебници за различни класове и учебни заведения, но не и за ДБИ. Поклонница на красивото и изящното, възторгваща се от добрата поезия и упорита противничка на преподаването с „библиографски уклон“. Категорично не уважава библиографията и затова не може да стигне ранга на своя предходник по дисциплина (вж. Цонев, Йордан). Имаше траен динамичен стереотип да няма сутрин рано часове, да няма след обяд часове и да има три дни в седмицата свободни. Сигурно на по-млади години е писала стихове.

Йонкова, Офелия

Името ѝ е поетично и е влязло в класиката на драматичното изкуство още от времето на Уилям (или Вилиям) Шекспир, но тя лично няма нищо общо с нито една от деветте дъщери на Зевс, т.е. музите. За сметка на това е веща в друго изкуство – „Политическата икономия“, която през времето на Зевс не е съществувала. Ето защо нашата Офелия няма никога да отиде в манастир, вместо което обаче отиде за три години в Чехословакия по силата на известното постановление, щото жената трябва да бъде при мъжа си и обратно мъжът трябва да бъде с жена си, когато един от тях е в чужбина, така както преди нея беше неприятно задължен и друг колега (вж. Георгиев, Л.). Какво ще донесе оттам вносно на колегите – още не знаем!

Кирова, Елена

Преподавателка в ДБИ по библиотекознание и реални каталози до 1953 г., след което трайно се акомодираща към Катедрата по библиотекознание в СУ. Сега притежава научни звания и степени, които ако беше останала в ДБИ нямаше да ги има; възглавява същата катедра. Тук е мястото да кажем, че между ДБИ и Катедрата при СУ съществува „отколешно другаруване и враждуване“, както казва по един повод маститият проф. Балан за отношенията си с мастития проф. Милетич. И въпреки всичко живеем си в мирно съвместно съществуване, както държавите с различни политически системи, но без взаимноизгодно сътрудничество. Инак Кирова изписа много страници за историята на училищните библиотеки и за библиотечното образование (последното от свой зрителен ъгъл, който сега е малко попроменила).

Константинова, Елка

Бивша преподавателка по „Детска“ и „Българска литература“. Ограничените перспективи на ДБИ за развитието на нейното наследствено призвание на литературен критик и литературисторик, не я задържаха дълго в Института – тя отиде да се изявява на друго благородно книжовно поприще. Приятна събеседничка и

любезна колежка, пушеща цигари само с филтър, Елка бе грижовна да се изявят чрез печатно слово и някои колежки.

* Кралев, Стефан

Бивш възпитаник на ДБИ, бивш методист от окръжен и столичен мащаб, бивш шеф от национален мащаб в КИК и настоящ преподавател по „Спец. библиография на общественнополитическа литература“. Като настоящ ерген още първо неначенато издание (без да е заклет) е свободен лятно време да прескача при далматинките. От институтски мащаб най-известен „левскар“ и най-подготвеният теоретик и стратег на футбола. Междучасията често се вижда уединен, размишлявайки може би за суетните висши постове, които е заемал в миналото, а може би обича да общува само с приятни компании и затова предпочита да бъде сам. Автор на много служебни доклади, служебни речи, изложения и др. и бъдещ автор на учебник по спец. библиография.

* Кършовска, Дора

Още една от Тодорите във вид на Дора. Произхожда от висок възрожденски род от гр. Елена, макар тя самата да е възникна на ръст. Основоположничка и първа библиотекарка на институтската библиотека, а по-късно дългогодишна (до преди няколко години) преподавателка по „Каталози“, дисциплина, която тя смята за £ и ω на висшата библиотечна наука. Затова часовете ѝ по „Каталози“ по нейно винаги аргументирано настояване не достигаха и непрекъснато, безспирно и прогресивно нарастваха от първия до четвъртия семестър вкл. Автор на най-популярния учебник на Института, преиздаван трикратно, преди да е изчерпано предходното издание. Пуши традиционно само второ качество и оставя съвсем малки фасове.

* Ленкова, Светла

Преподавателка по „Руска и съветска литература“, трета по ред по тази дисциплина в ДБИ. Макар и сравнително нова за колегията, но с изпитан стар педагогически подход, стана скоро любимка на студентките. В свободен и неангажиран разговор между колеги, тя спорадично се оплаква от безпаричие, но това съвсем не ѝ пречи да има винаги тонус и енергия, а понякога и вдъхновено желание за едно малко коняче „Плиска“, сегиз-тогиз превръщащо се в едно голямо и малко – сиреч в три малки конячета – допустима и законна доза. Единствена последователка, без да е епигон на преподавателката по „Западна литература“ (вж. Златева, Елена) по проблема за панталонизацията в ДБИ.

* Митрани, Пенка

Бивша възпитаничка на Института и настояща преподавателка по „Справочно-библиографска работа“ (СБР), доктор-стаматолог и кандидат на науката по библиография на зъболекарството в България. Умее да прави сладки и меки баници и питки и знае изпитани рецепти за хубави и меки сладкиши, за да не си чупят хората зъбите. Явно дисциплината, която преподава – раздел „Кулинарни справочници“, я подпомага в това нейно хоби. Без да използва обаче странични справочници, умее умело да вади зъби без „ох“ и да разказва интересни наблюдения и анекдоти за видни свои комшии (като напр. за проф. Гълъбов).

* Михайлова, Ганка

Бивша преподавателка по „Западна и детска литература“ в продължение на

товече от едно десетилетие и повече от едно десетилетие вече, съобразно закона, свободна от активни трудови задължения. През времето в ДБИ стана младоженка и направи воаяж де нос до ГДР, плод на който се появи статията ѝ с целенасочен характер „Библиотечното образование в ГДР“ – (вж. сп. „Библиотекар“) – пръв и единствен доброволен принос на не библиотекар по въпросите на библиотекарското образование, принос вероятно единствен и в световната литература и пример не твърде препоръчителен за следване от преподавателите по неспециалните дисциплини.

* Младенова, Василка

Бивша алтистка в хора на библиотекарките и настояща преподавателка по „Фондове и каталози“, наследничка на дисциплината на Дора Кършовска. Най-стабилната и представителна колежка измежду целия преподавателски колектив, при това със съвсем скромни претенции, а именно: а) да няма часове рано сутрин; б) упражненията ѝ да не са на горния етаж; в) часовете ѝ да не съвпадат с някои определени дисциплини; г) да няма на ден повече от 4 часа; д) часовете ѝ да бъдат събрани за всяка група; и някои други. Има крайно негативно отношение към пушенето и пушачите и особено е агресивна след известното постановление. Може би именно затова има обичай често да задържа студентите в междучасията с тайната мисъл да нямат време за пушене. Носи висока и елегантна шапка, която ѝ придава още по-представителен вид.

Недялков, Христо

Бивш преподавател по „Българска литература“, прекарал три петилетки от дълголетния си трудов стаж в ДБИ. При разговор е малко припрян, говори със слабо заекване, но всичко му се разбира. Инак е дружелюбен и любвеобивен. Сега често пише статии във вестници и списания, както сам казва – прави литературна конфекция – и изнася доклади из цяла България на културно-масови мероприятия на различни библиотеки, без да уважава изискванията на методиката на работа с читателя. Собственик е на хубава вила и е баща на способни деца – син и дъщеря, които пък съвсем не уважаваха неговата хуманитарна професия.

* Паунов, Богомил

Преподавател по „Работа с читателя“, чиято благородна амбиция е да направи „Работа с читателя“ академична дисциплина и затова преподава и изпитва с достопетие. Бидейки юрист по образование, музикант по призвание и библиотекар по професия, обича винаги научната постановка на нещата, с оглед да не бъдат опростени теоретическите постулати. Един от видните левскири в Института, който гледа винаги мачовете на „Левски“ на терена, т.е. на живо, а не по телевизията, с оглед да може гласно да насърчава любимия си отбор. Освен спортни, както се загатна, има и забележителни музикални интереси: в битността си е свирил на тромпет (сега го е продал по известни съображения), а у дома си има различни музикални апаратурни инструменти: радио, телевизор, транзистор, грамофон, кафезни канарчета и щиглеци; и други сладкопойни птички.

Петричева, Василка

Бивша преподавателка по „Специална библиография“ в продължение на три петилетки и нещо. Съавторка на един библиографски труд, който студентите доброволно и основно изучаваха, за да изкарат изпита си. Сега, като изслужила (sic!)

деятелка на библиотечното поприще, волно ходи, когато си иска, до Трън (град в България), необезпокоявана от профсъюзни, служебни, учебни и други задължения към Института.

Попилиев, Тодор

Първи щатен директор на ДБИ и преподавател по „Библиотечни фондове“ и „Книгознание“. С личното си име (Тодор) повлякъл пръв хорото на Тодорите, Дорите, Тодорките и Тотките в Института. Като директор притежаваше подчертано предразположение да отдава често писмени заповеди и да иска от подчинените си срочни само писмени отговори, докладни бележки, предложения, мнения и препоръки. Писмената документация по-късно го постави в положение „засада“, т.е. „офсайд“. Инак специализирал (единствен българин) при прочутата библиографка в Париж Луиза Малклес. Автор на много и разни работи, покрай другото и на библиографии.

Сестримски, Владимир

Бивш преподавател по „ДИАМАТ“ и по други идеологически дисциплини, сега доцент, а може би и вече професор във Висшия икономически институт „Карл Маркс“. Сам примерен икономист в разходите си и в собствения си паричен баланс, като същевременно няма никакво отношение към футбола. Вместо това винаги е вещ по международните отношения и е ориентиран в неограничени параметри по проблемите на развиващите се и необвързани страни. В продължение на няколко петилетки беше почти несменяем докладчик на институтски събрания и ръководител на политико-просветните кръжоци. Говори тихо, но сладкодумно, а лекциите си готви в междучасията, което не пречи да са на ниво. Преди влизане в час винаги старателно сресва пред огледалото в канцеларията косата си, препращайки наличните дълги косми към територията на темето, където те застрашително липсват. Автор на най-малко използвания учебник, създаден спец. за ДБИ, поради факта, че след като учебникът излезе, дисциплината беше премахната.

Стоилов, Ангел

Бивш втори по ред едногодишен щатен директор на ДБИ и дългогодишен хоноруван преподавател по история. Между колеги разказваше един исторически разказ, който вероятно вие не знаете и за това заслужава да го чуете. Живсели някога двама съседни – единият вечно болнав, макар всяка сутрин да пиел мляко, а другият – пръщял от здраве, макар всяка сутрин на гладно да гаврътвал по двестри сливови. „Че как аслъ няма да бъде болен първият – казваше Стоилов, – таман микробите през нощта са изгладнели, отворили са уста и чакат и той ги нахрани с мляко, а другият – таман микробите са отворили уста и той ги шпиртоса, и те умират – ами да!“ – заключаваше историкът. Възползвайки се от този поучителен исторически разказ, ние няколкото само мъже преподаватели по онова време во главе с директора често ходехме (разбира се във времето от работното време) в едно заведение на бул. „Дондуков“ да „шпиртосваме микробите“. И ето до днес, да не са ни уроки, всички сме здрави и читави! Тъй като Стоилов не беше от библиотечарския бранш, напусна, за да отиде в по-висш институт.

*** Топалова, Тодора**

Четвърти по ред и най-дългосрочен директор на ДБИ, с правна (de jure) тенденция за още дълги години. Има извънмерни заслуги за изграждане собствения дом на Института – заветен страж, за който отдаде много сили и енергия, прояви

много находчивост и комбинативност, използва много обществени и роднински връзки и отчасти троянска сливова за работниците и майсторите. Без всичко това заветният страж и след много години надали щеше да бъде готов.

Природата ѝ е зачислила покрай другото и забележителен глас, който рационално използва в две насоки: да говори в дирекцията и канцеларията на висок тон и на висок тон да пее на тържества и банкети хубави вокални подпури, арии, романси, канцони и канцонети, градски фолклорни песни (като „Градил Илия килия“), народни песни (с пълния цикъл на Тудорините песни) и др. във от това. Притежава подчертано увлечение и към изучаване на световната география (от натура), за което често разказва за „видено и чуто“ по държави, континенти, острови и архипелази из широкия Божи свят. С всичко това заслужено заслужи званието „Заслужил деятел на културата“, което не я накара, както правят някои, да се възгордее и да гледа вече отвисоко на другите.

Цветанов, Ценко

Детски писател, общественик, библиотечен деятел, библиограф и директор на ДБИ до смъртта си. Автор на учебници за Библиотечния институт, на различни книги, на критични статии и др., смятан от мнозина странични наблюдатели за полемична (сега се казва „конфликтна“) личност, всъщност беше разбран човек, държеше на колектива и защитаваше интересите на членовете му. Цветанов направи не малко за издигане, популяризиране и утвърждаване на Института, като дори сам съчиняваше обявите, от които светът научаваше, че съществува Библиотечен институт и канеше младежта да се запише в него, а авторът на настоящия труд, сиреч неговият биобиблиограф понастоящем, ги преписваше с печатни букви и ги разлепваше вечерно време, сиреч конспиративно по тарабите и дуварите на СУ (Тогава СУ имаше още тараби).

Цветкова-Кайнарова, Мария

Бивша скоропребходна преподавателка по бивша скоропребходна дисциплина, изучавана някога в ДБИ, след което бързо и умело се аклиматизира като асистент и преподавател в Катедрата по библиотекознание при СУ, където трайно и здраво заема мястото си и досега.

Ценова, Лили

Бивша преподавателка по немски език, завеждаща учебната практика и институтската библиотека. Каго профсъюзна деятелка създаде икономичната традиция сама да прави скромни, но оригинални и симпатични подаръци от името на профорганизацията по случай рождени дни, празници и др., оформени с панделици. След напускането ѝ традицията немедлено спря, а вероятно е продължена там, където отиде, т.е. в библиотеката към Института по изобразителни изкуства при БАН, където несъмнено са оценили повече това нейно умение.

Цонев, Йордан

Бивш щатен преподавател по руска и съветска литература. В Института се задържа само два сезона, колкото след това да премине в по-горната А РФГ – т.е. в СУ – в началото като асистент, после като преподавател, после като доцент, а сега : тенденция като за професор. И Цонев подобно на именития немец, авторът на „Лаокоон“ и „Емилия Галоти“ – Лесинг, който покрай другото е бил колега-библиотекар и от когото е останала хвъркатата мисъл: „Аз ще използвам библиотеката,

но няма да позволя библиотеката мен да ме използва“, оползотвори престоя си в Института, като създаде връзки с библиотечните среди и сега е търсен лектор и докладчик на културномасовите им мероприятия. На Института дължи и библиографските си знания и интереси, които се увенчаха с дисертация и хабилитация, имащи в основата си изцяло библиографска ориентация. Но като именития немец Лесинг не позволи на Института да го използва.

Накърнявайки формалния ред на изложението, но ползвайки се от утвърдения олимпийски церемониал – страната домакин да дефилира последна, извън общия азбучен ред на страните участнички, ще си позволим да дефилираме на последно място и ние. Това правим не от някаква привидна скромност, а само от желание да спазим ритуала, на който държим извънредно много. И така:

*** Десев, Борис**

С очила (5 диоптри минус), с побеляла коса и вече на години, които като че ли още не са му натежали или се прави, че не му тежат. Автор доскоро на периодични трудове, издавани само в по няколко ксерокс-копия, които ежесеместриално го поставяха в конфликт с част от колегите. Дългогодишен самодеен безплатен художник на ДБИ за всякакви лозунги, табла, юбилейни адреси, надписи и др. Сам се смята за библиограф, макар и да не е правил библиографии, освен само една, когато още не е бил библиограф. Запитан защо е така – отговаря категорично: „Защото има много други не библиографи, които правят библиографии“, което обаче макар да е отчасти вярно, не е сериозен отговор. Ходи и зимно време с шлифер, не защото няма балтон, а да се покаже може би, че още е млад, което както се каза по-горе също не е вярно. Пуши цигари само „Арда“ – второ и пие кафе с много захар, така нареченото „просташко“, без сам той да се подозира за такъв.

Послеписание, сиреч послеслов, т.е. post scriptum

Настоящият труд в оригиналния си вид от един уникален ръкописен екземпляр, следва да се запази в архивния отдел на Института. Всякакви конструктивни, критични и други бележки, предложения и препоръки от страна на читателите, респ. и на слушателите се приемат с благодарност и ще бъдат взети под внимание при едно второ също уникално допълнено и разширено издание след 25 години при честване 50-годишнината на Висшия държавен библиотечарски институт.

А сега, както се казва (без оглед дали е точно така): „Благодарим крайно за вниманието!“

С пожелания за Борис Десев и неговите шаржове

Предстоящият юбилей на СВУБИТ бе повод да прегледам скромния архив на Държавния библиотечарски институт, съхраняван в библиотеката ни. Отчаяна от факта, че не намирам това, което търся, изведнъж и почти случайно се натъкнах на ръкописен текст, написан с интелигентен, четлив почерк. Това бяха „Дружески шаржове за настоящи и бивши щатни директори и преподаватели на ДБИ“. Зачетох ги с интерес, с любопитство и с вълнение, по кой беше авторът им открих едва на последната страница, където той, Борис Десев, беше написал и своя автошарж, от който лъхаше лека самоирония.

Шаржовете не бяха датирани, но не ми беше трудно да установя, че са писани в началото на 1977 г., когато с известно закъснение – на 6.IV.1977 г., беше чествана 25-годишнина

та на ДБИ. На тази дата бе открита и новата сграда на Института – дело на енергията на най-дългогодишната му директорка Тодора Топалова.

Шаржовите завършваха с пожелание и надежда, че те „ще бъдат взети под внимание при едно второ, също уникално, допълнено и разширено издание след 25 години при честване на 50-годишнината на Висшия държавен библиотечарски институт“, който, както знаем, бе летежна мечта на не едно поколение преподаватели и библиотечари, събдана се едва през есента на 2004 г., когато с решение на Народното събрание последният наследник на ДБИ – ББИТ, бе преобразуван в Специализирано висше училище по библиотекосъзнание и информационни технологии. Изчислех, че шаржовите на Борис Десев – един от най-срудяните и обаятелни преподаватели от първото поколение строители на ДБИ, са престояли в папката, избеляла от времето, цели 33 години от написването им и 31 години след неговата внезапна смърт през пролетта на 1979 г. Прочитът им ме върна назад във времето. Спомням си, че вестта за смъртта му ни порази. Дадохме си сметка, че за смъртта няма закони и колко къс е човешкият живот. Борис Десев беше само на 69 години и имаше още много и сериозни творчески планове...

Стана ясно, че погребението ще бъде църковно – в черквата на Централните софийски гробища. И тогава бе направена „консултация“ с РК на БКП – можем ли ние, неговите колеги, да влезем в черквата и да присъстваме на опелото. Отговорът беше: „Не!“ Препоръчаха ни да изкажем то да свърши и след това да се простим с покойника. Стояхме край черквата, пушихме гневни, роптаехме вътрешно, но спазихме „партийната повеля“, лишена от елементарен разум, а Борис Десев не бе отговорен за това, което се случи...

Опитвах се да усетя каква благодат са принесли на душата му църковните песнопения и заупокойната молитва, защото той беше християнин, спазваше строго християнските закони и проявяваше нравствен перфекционизъм. А имаше не само висока музикална култура, но и пееше хубаво. В младостта си Борис Десев е работил като хорист във Военно-представителния ансамбъл и е бил библиотечар на нотната библиотека. Години наред е пъл в църковния хор на храма-паметник „Св. Александър Невски“, но за това се говореше само шепнешком...

Но да се върна към шаржовите. Четох ги с трепет, защото познавах почти всички личности, присъстващи в тях. Част от тях бяха мои преподаватели по времето, когато бях студентка в ДБИ, а с останалите бях работила заедно години наред и с тях ме свързваха мили спомени и преживявания. Това, което ме впечатли силно, бе фактът, че Борис Десев бе успял да долови много вярно човешките слабости на всеки и да се пошегува с тях много топло, тактично и деликатно. Самият той бе изключително мил, изтънчен и благ човек, така че шаржовите отразяваха по неповторим начин и неговата изискана човешка същност. Затова от тях струят благодат, нежност и доброта. Те внушават и усещането, че сам авторът им е човек здраво вграден сред своите персонажи и сам е част от тяхната микрообщност, която почти тридесет години бе създавала неговата работна среда, наситена със сърдечност и толерантност.

Мисля, че човек започва да се усеща като част от една микрообщност, само когато я е съграждал, когато е утвърждавал правилата ѝ, когато е създавал ценностите и културата ѝ. И още: когато историята на общността стане част от неговата биография и от неговия жизнен и творчески път.

Шаржовите на Борис Десев възприемам и като своеобразен диалог на миналото с настоящето, в което неговата нравствена личност идва, за да се радва заедно с нас на предстоящия ни юбилей.

Публикуват се, без каквато и да е намеса.

Открила и подготвила за печат Мария Младенова

НЯКОГА

ЛЮБОМИР ГЕОРГИЕВ

Държавният библиотекарски институт е минало. Минало незабравимо за тези, които някога са работили и са се учили в него, изградили авторитета му като елитно учебно заведение сред полувисшите институти в България. Малко са буквите в абривиатурата на името му (ДБИ) в сравнение с днешната абривиатура на наследника му (СВУБИТ). ДБИ има обаче значими заслуги в по-широк план към българската култура и по-конкретно към библиотечното дело у нас и към българското библиотекознание. Докога ще се помнят, е въпрос на време, забравата бързо настъпва, но ДБИ е достоен предходник на днешното Специализирано висше училище по библиотекознание и информационни технологии. Доколко днешните и бъдещи възпитаници на СВУБИТ ще знаят за тях, е под въпрос, но поне когато за престиж се търси старинност и традиция, ще се споменава. Ето някои шрихи от това минало. Вероятно с неизбежната доза субективност.

От началото на 60-те години на миналия век, когато станах преподавател по българска литература в ДБИ, та до началото на новия, основният стремеж и несбъдната мечта на преподаватели и студенти беше институтът да прерасне във ВУЗ, особено след като той се сдоби със собствена сграда. Усилията оставаха напразни. Спореше се дали библиотекарите трябва да бъдат с висше образование, възможно ли е библиотечната система да поеме евентуално завършилите висшисти, няма ли това да бъде разточителство и т.н. С една дума, стига им на библиотекарите полувисше образование. Някои университети, предусещащи конкуренция, също бяха против, но се постараха бързо да открият специалност „Библиотекознание“. Независимо от всичко надеждата живееше, а най-важното бе, че за да подкрепи искането си, институтът организираше учебната си работа и беше структуриран по университетски модел – с катедри по отделните специалности, изпити, дипломни работи и пр. Катедрите се занимаваха не толкова с методика, колкото с библиотековедски проблеми. За основна задача имаха написването на учебници и учебни помагала – преди всичко по специалните дисциплини. Между отделните катедри съществуваше добра интердисциплинарна връзка. Всяка година се провеждаше научна конференция в някоя от околните библиотеки в страната с участието на всички студенти и преподаватели (Пловдив, Русе, Шумен, Хасково и др.). Студентите не само влизаха в пряк достъп с практиката, но тези конференции бяха празник за библиотекари и културни работници от региона. За авторитета на института особено допринесе Международният симпозиум по проблемите на библиотечното образование и на библиотечната наука с участието на представители на ИФЛА и на най-престижни библиотечни училища от Западна Европа и от Русия. Постоянни и полезни бяха връзките на ДБИ с Ленинградския и с Московския институт по културата. Всяка година тези сродни с ДБИ университети приемаха 2–3 наши възпитанички, за да завършат висше библиотечно образование. Почти всяка година се разменяше на реципрочен принцип група студенти с руските висши училища и по-рядко с ГДР, за да се запознаят с библиотечното дело в съответната страна. Ако трябва да търсим обаче основна или една от най-важните причини за авторитета

на ДБИ, трябва да изтъкнем качествения състав на преподавателите, приемани след възискателен конкурс и често сред най-добрите сътрудници на Националната библиотека. Повечето преподаватели имаха специализация в чужбина или биваха командировани там за обмяна на опит и за повишаване на квалификацията им. Затова не е изненада, че младите колеги от ДБИ, които продължиха да работят в СВУБИТ, доказаха възможностите си и се хабилитираха успешно. Не е без значение също, че сред преподавателския колектив съществуваше добронамереност и добра колегиална атмосфера независимо от различните характери, темпераменти и пр. Права беше колежката Ленкова, когато, в зависимост от случая, ту с възхищение, ту с ирония казваше: „Нашият малък, но сплотен колектив“.

Въз основа на казаното, погрешно ще бъде да се мисли, че в този „малък, но сплотен колектив“ е царяла пасторална идилгия – имаше спорове, несъгласия, понякога недоволство от някой, основателно или не, за недооценка на работата му и пр. Не можеше да не се отрази и обстоятелството, че Институтът беше почти напълно феминизиран, а това има както своите положителни, така и слаби страни. Все пак разбирането и търпимостта към индивидуалността на другия вземаше връх.

Едно от достоинства на ДБИ беше, че той не беше закостеняла, консервативна структура. ДБИ се развиваше и променяше, защото предсещаше новите нужди на обществото, тенденциите в неговото развитие и се стремеше да бъде в унисон с тях. ДБИ откри специалност „Научна информация“, а след това и „Книгоразпространение“. Когато компютъризацията плахо заявяваше за себе си у нас и за своето бъдеще, институтът обзаведе компютърен кабинет със 7–8 компютъра „Правец“. Те бяха повече експонати, просто е смешно да се прави сравнение с днешната компютъризация на СВУБИТ, но все пак беше начало и предсещане за бъдещето. Бях с група студенти в Ленинград и в Рига по това време и там се учудиха, а и гледаха завистливо, когато споделих, че в нашия институт има компютри. Сега е смешно, но беше така.

За утвърждаването и развитието на ДБИ безспорна е заслугата на дългогодишната му директорка Тодора Топалова и на нейните „съидейнички“ – директорката на Националната библиотека Костадинка Калайджиева и отговарящата за библиотечното дело в Комитета за култура Цветана Матеева. Не трябва да се подценяват другите аспекти от работата на Т. Топалова, но над всичко стои построяването на собствена сграда на Института. Тя убеждаваше, доказваше, молеше, търсеше връзки по всички инстанции... След като се получи одобрение за строежа, всички грижи по-нататък паднаха върху нея – избор на архитект, на архитектурен проект, съобразен с профила на учебното заведение (напр. кръглите маси в семинарните зали за хуманитарните дисциплини, интериора на библиотеката на последния етаж и др.), намиране на строителна организация, контрол върху хода и качеството на строежа и т.н. Някои се подсмиваха, че води работниците от строежа на оперета, но нали трябваше те да се почувстват уважавани, за да работят съвестно. Въобще „инвестиционният контрол“, който тя пое, беше на най-високо равнище.

Нека споделя и първия си личен спомен за Т. Топалова, който дава известна представа за нея. Веднъж се отбих при приятеля си Страшимир Асенов в Комитета за култура. Той се разпореждаше и разпределяше финансите на Комитета. Нямах представа за ДБИ, още повече, че след време ще бъда преподавател в него. На бюрото на Страшимир се беше облегла привлекателна дама и аз се забавлявах да наблюдавам как тя – ту с доводи, ту с леко ухажване и комплименти (постоянно сменяше тактиката) – го „обработваше“, за да се съгласи, да увеличи щата на стар-

шите преподаватели в Института. И успя. Упорита и неуморна беше Т. Топалова, когато трябваше да постигне нещо добро за Института. Може в отношенията ѝ с преподавателите, по-точно с преподавателките, да е имало понякога известен субективизъм, някои откриваха в нея авторитарни забегки, но това не ѝ пречеше да ги цени, да бъде обективна и да ги защитава и подпомага, когато е необходимо. Нека тези думи за Т. Топалова не се приемат като ласкателство. Отдавна отношенията ни не са служебни и няма защо да ѝ се подмазвам. Нейният принос трябва да се помни. Чест прави на днешното ръководство на СБУБИТ, че нарече най-голямата аудитория на името на Т. Топалова.

Основната специалност в ДБИ беше „Библиотекознание и библиография“. В концепцията си за професионалната подготовка на библиотекаря Институтът обаче се ръководеше както от универсалните изисквания и от особеностите и нуждите на динамично развиващата се през последната половина на XX век библиотечна система у нас, така и от значението, което тя придобиваше като културна институция. Затова голямо внимание се отделяше също на литературното и общокултурното образование на студентите. Основният фонд на библиотеките се състоеше от художествена литература и това изискваше сериозна подготовка. Не че нямаше научно-техническа литература в тях, но тя не привличаше много читатели. През тези години библиотекарите сами редовно отчитаха броя на читателите и следяха коя е активната част от фонда. Данните показваха, че най-много се заема художествена литература, че читателите са от всички възрастови групи, но най-активни са учениците и децата. Ето защо смятахме, че библиотекарят не може да бъде само раздавач на книги. Той трябва да бъде активен посредник между книгата и читателя, да подпомага избора му, да го насочва и да го информира според личните му предпочитания и с оглед на формирането му и развитието му като читател и гражданин. Това изискваше библиотекарят сам да е информиран, да има висока литературна култура и в голяма степен да бъде педагог. Затова студентите в ДБИ изучаваха българска, руска и съветска, западноевропейска, детско-юношеска литература. Часовете по тези учебни предмети постепенно понамаляваха, но неотстъпно присъстваха в учебния план.

Катедрата по литература обединяваше освен преподавателите по литература и тези по чуждоезиково обучение (руски и английски език). По своя състав тя се оказва доста динамична структура. През първите години от съществуването си Институтът прибегва до помощта на университетски преподаватели (проф. Александър Пешев, проф. Велчо Велчев, доц. Емил Стефанов). Един от първите директори на ДБИ Ценко Цветанов – библиотековед и писател, преподава и детско-юношеска литература. Почти от началото докъм 60-те години изучаването на българска литература се води от Христо Недялков. След него за кратко време Институтът привлича талантливия литературен критик и историк Минко Николов и за асистент Елка Константинова. Нуждата от стабилизирането на преподавателския състав обаче става все по-очевидна. Всички външни сътрудници имат основна работа или в университетта, или в научни институти и издателства. След оттеглянето на Минко Николов лекциите и упражненията по българска литература се поемат от Елка Константинова. Като редовни преподаватели вече са назначени Стефана Иванова („Руска и съветска литература“) и Елена Златева („Западноевропейска литература“). Детската литература известно време се преподава от Стефан Иванов, специалист по справочно-библиографска работа, и стана добре, че Божанка Константинова се съгласи да я поеме като хоноруван преподавател. Стефана Иванова беше ръково-

дителя на катедрата и тя ме „проагитира“ да се явя на конкурс за преподавател по българска литература. След нейното пенсиониране бях избран за ръководител на катедрата. Малко по-късно за преподавател по руска и съветска литература бе назначена Светла Ленкова. В този състав, включващ и преподавателката по руски език Екатерина Георгиева, катедрата работи повече от десетилетие. Проблемите дойдоха по-късно от западноевропейската и от детско-юношеската литература. Елена Златева замина със съпруга си за ГДР и стана доцент в престижен немски университет. След известно време се оттегли и Божанка Константинова поради основната си заетост в Софийския университет. Започна неприятно текучество с преподавателите по „Западноевропейска литература“. За известно време тя бе поета от Цвета Дамянова, а след нея от Николай Попов – аспирант на проф. Людмила Стефанова от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Той пък замина за САЩ, за да се подготвя за превод на „Одисей“ от Джеймс Джойс, ожени се там и не се върна. С назначаването на Ина Антонова за преподавател по „Западноевропейска литература“ нещата се урегулираха. За детската литература се намери „революционно“ решение – поехме я тримата щатни преподаватели: аз – българска, Светла Ленкова – руска и съветска детска литература. Ина Антонова – западноевропейска. Най-атрактивен беше изпитът по детска литература – изпитвахме тримата. Студентите изтегляха по два въпроса – единият задължително от българската, а вторият можеше да бъде от руската или западноевропейската, на късмет. Постепенно катедрата се попълни и от нови преподаватели по чужди езици – Христина Атанасова (английски), Стефан Коспартов (английски) и Мария Николова на мястото на пенсионираната се Екатерина Георгиева. Как изучават и изучават ли сега бъдещите библиотекари, книжари и издатели литература – не знам. Бях радостен да науча обаче, че след нас детската литература се е преподавала от бившата възпитаничка на ДБИ Паулина Стойчева, днес доцент по възрожденска литература в СУ. Като премислям движението и промените в преподавателския състав по литература, оказва се, че най-дългогодишни членове на катедрата са били Екатерина Георгиева, Светла Ленкова и моя милост. Помнят ги много випуски и възпитаници на ДБИ.

Преподаването на литературите в ДБИ не беше самоцелно. Учебните програми се изработваха от преподавателите и се приемаха след сериозно обсъждане. Основно изискване към програмното съдържание беше да бъде ориентирано към бъдещата професия на студентите. Това даваше възможност за тяхното актуализиране и осъвременяване. Докато в университетите (ние обикновено се сравнявахме със Софийския университет „Св. Климент Охридски“) новата и съвременна литература оставаше извън полезрението, в ДБИ за нея се отделяше по-голямо внимание, което не означава, че не се задълбочаваше и не се разширяваше погледът към класиката. Актуалните проблеми на съвременното литературно развитие ставаха предмет на семинарни упражнения и дискусии. Така по българска литература се включваха автори като Емилиян Станев, Йордан Радичков, Павел Вежинов, Богомил Райнов, Ивайло Петров, Георги Мишев, Валери Петров, Георги Джагаров и други съвременни творци; по руска и съветска литература се запознаваха с Евгений Евтушенко, Андрей Вознесенски, Белла Ахмадулина, с „Майсторът и Маргарита“ на Михаил Булгаков и др.; по западноевропейска – с новия френски „антироман“, с латиноамериканския роман (Габриел Гарсия Маркес), не само с романите на Томас Ман, но и с тези на Хайнрих Бьол, със „сърдитите млади хора“ в английската литература... Студентите обичаха часовете по литература, а ние се стремяхме да ги научим на самостоятелно отношение към художествените стойности и високи

критерии. Дипломните работи бяха почти изключително върху съвременни автори и творби, за които студентите нямаше откъде „да препишат“. Чрез дипломните работи осъществявахме и интердисциплинарна връзка с катедрата по библиография. Те задължително се придружаваха от пълна библиография. Същевременно и катедрата по библиография изискваше в техните дипломни работи своеобразен „литературен прочит“. Смятам, че за някои съвременни автори дипломните работи на нашите студенти бяха и първото библиографиране на тяхното творчество.

Катедрата по литература уреждаше и срещи с писатели и поети (Георги Джагаров, Георги Мишев, Борис Христов и др.). Особено запомнящи се бяха две срещи с Георги Джагаров. На едната, в Института, той доведе и проф. Ефрем Каранфилов, за да го представи. Аудиторията пълна. Първите думи на Джагаров – да се изключи, ако има записващо устройство. И започна откровен и интересен разказ от него за жизнения му и творчески път, провокиран и от въпроси, и от изказвания на студенти. Оказа се, че проф. Каранфилов напразно е бил път, нямаше нужда той да представя Джагаров. Накрая Джагаров доволен се обърна към него: „Е, има ли какво повече да кажеш?“ (аз като „медиатор“ бях до него). Струва ми се, че поетът изпитваше вътрешна удовлетвореност, че студентите го приемаха като един от продължителите на Вазовата патриотична традиция. Каквото и да се говори днес за Джагаров, смятам, че той беше искрен, честен, а не „поръчков“ патриот. Втората среща с него беше в музея „Н. Й. Вапцаров“. На въпроса кои стихотворения на български поет той би посочил като възлещение на истинската и голяма поезия, той отговори – „Новото гробище над Сливница“ от Вазов и „История“ на Вапцаров.

Имаше и един странен, но показателен случай при тези срещи. Бяхме поканили съвременен белетрист (нека не споменавам името му), който току-що беше издал „роман за социалистическото строителство“, хвален заради темата, но с много излишни и слаби страници, нещо характерно за т.нар. „производствен роман“. Студентите не го пожалиха, критичен и конкретен бях и аз. След обсъждането авторът ме шокира с предложението си да му посоча поправки и съкращения и той ще ми заплати. Така беше, когато актуалната тема се превръщаше в основен и до голяма степен единствен критерий за художественост.

Върху Катедрата по литература, т.е. върху Светла Ленкова, падаше грижата да се подготвят художествени програми за тържества, да се осигури участието на артисти, музикални състави и пр. Аз пък бях пристрастен към попълване и формиране фонда на институтската библиотека. Обикалях и българските, и книжарниците за руска литература и гледах да не се пропусне нещо ценно и нужно за студентите. Чувствах се като помощник и колега на образцовите библиотекарки Елена Бракалова (тя слага началото), Жана и Зоя, Наташа, Радосвета. Каква библиотека създадох, говори фактът, че когато се разгърна в новата сграда, скоро стана търсена и от външни читатели – студенти от други учебни заведения, хуманитаристи и др.

„Моите дами“, както галовно и малко собственически наричах Елена Златева, Светла Ленкова и Екатерина Георгиева, бяха различни и интересни индивидуалности и понякога предизвикваха неодобрението на началството – Елена Златева заради облеклото ѝ (панталони или малко по-къса пола), което не подходило на сериозен преподавател. Светла Ленкова пък заради „дисидентското“ ѝ поведение. Те обаче бяха обичани от студентките, които смятаха, че могат да им доверят и емоционалните си проблеми. Така пък се скъсяваше дистанцията между преподавател и студент. Екатерина Георгиева беше класически тип преподавател, безкрайно отдадена на работата си и възискателна. Въпреки че нещо у колежките ми да не е

допадало понякога на директорката Топалова, тя ги ценеше като преподаватели и им помагаше. Нека тези думи се приемат като благодарност към дългогодишните ми колежки, с които заедно се стремяхме да осигурим високо равнище на литературната подготовка на студентите, да допринесем по силите си за престижа на ДБИ.

С настъпването в днешно време на информационните технологии библиотеките придобиха нови възможности, които обаче не отричат класическото им предназначение. Интернет, литернет, сайтовете, страниците и пр., предлагани и от библиотеките, съдържат най-разнообразна информация – включително художествена и научна литература. Наистина е вълшебство чрез интернет да получиш достъп до фонда на богата библиотека на другия край на света, да се информираш за нови публикации по интересуваша те тема и т.н. Студенти надигат глас за електронни библиотеки с надеждата, че те ще заменят учебниците, което е доста съмнително. От друга страна, „четенето“ е под натиска на съвременните масмедии, особено на киното и преди всичко на телевизията. Констатацията, че днес, по различни причини, се чете по-малко, вече не учудва, но тревожи. Значи ли това, че идва крах на Гутенберговата епоха, че понятието „книга“ („научно или литературно произведение, отпечатано отделно“) може да се замени с „електронен носител“? Възприемането, общуването с отпечатан във вид на книга научен или художествен текст, въздействието му, особено при художествени творби, не е равноценно на възприятието от монитора на компютъра. Въпреки своите несъмнени качества, информационните технологии не са всесилни.

Прекрасно е, че по музикален канал можеш да слушаш концерт на световноизвестна филхармония и все пак концерт „на живо“, в непосредствен контакт с оркестър и диригент, даже когато някой от оркестрантите изфалшиви, е друго. Ценителите плащат прескъпо, за да чуят прославен изпълнител „на живо“. Даже масовата и не особено претенциозна публика не обича изпълнения на плейбек. Аналозите са далечни, но все пак подсказват нещо. „Информационното“ възприемане чрез компютъра на един художествен текст няма тази дълбочина, психологическо въздействие и пр., които отличават неговото четене като книга. Не е случайно, че творците – от писателите и поетите до учените, виждат в книгата, в отпечатването на тяхното творчество като книга желаното възплъщение на своя труд. Те вярват повече в дълговечността на книгата. Преди ден слушах интервю по радиото с българска поетеса, живееща в Германия. Тя публикувала стиховете си в интернат и те спечелили почитатели. Сега е пристигнала в България, за да ги издаде в стихосбирка. Затова нека не обявяваме книжовността за архаика, обречена на изчезване. На приливи и отливи потребността от книгата и особено от художествена литература, живее. Дори нашите скромни панаири на книгата в сравнение с бляскавите международни издания го доказват.

Книгата, и то художествената литература, остава главното предимство на т.нар. масови библиотеки – читалищни, градски, училищни и пр. Тя е в основата на тяхното бъдеще. Затова и на днешните възпитаници на СВУБИТ, особено от Факултета по библиотекознание и от другите специалности с хуманитарна и културологична насоченост, трябва да е присъща литературната и в по-широк аспект – естетическата култура. Как да стане и да става това е въпрос с повишена трудност, отговорът на който зависи от цялостната концепция за по-нататъшното развитие и бъдеще на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии.

ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА ПЛЕЯДАТА ПРЕПОДАВАТЕЛИ В ДБИ В КРАЯ НА 50-ТЕ И НАЧАЛОТО НА 60-ТЕ ГОДИНИ

ВИОЛЕТА БОЖИЛОВА

Възрастните хора обичат да си спомнят отминалите години.

Обръщайки поглед назад през годините, винаги ми е приятно да си спомня далечната 1958 г., когато завърших гимназия и бях приета за студентка в Държавния библиотекарски институт.

Влизането в това учебно заведение, макар и полувисше тогава, не беше лесно, особено за кандидатите от София, тъй като се приемаха общо само 40 души – имаше само една специалност, „Библиотечно дело“, – и за София имаше квота – 10% от общия брой, т.е. само 4 места. Аз обаче бях пета по бал, така че като първа резерва трябваше да чакам някой да се откаже. По това време нямаше приемни изпити, та не можех да разчитам да „блесна“ на тях, но сред приетите имаше две пълни отличнички, в които ми беше надеждата. Но те и двете се записаха, а се отказа едно момче, прието още някъде, и... ето ме студентка. Разказвам всичко това, за да илюстрирам гореказаното и да подчертая, че още в първата десетка години след създаването му към Държавния библиотекарски институт имаше интерес. Нещо повече, тук попадаха предимно хора, които имаха интерес към професията, хора ентусиасти, защото знаеха, че избраната професия няма да им донесе големи доходи, но ще им даде нещо друго, което те ценяха.

Нито за миг не съжалих, че уча в този институт. Че не съм сгрешила в избора си, аз се убеждавах все повече след като започнаха учебните занятия и се срещнах с моите преподаватели. Те бяха не само подготвени специалисти и хора с широка култура, но повечето от тях притежаваха и харизма. В Института, създаден през 1950 г., вече се бе утвърдила традиция на качествена преподавателска работа. Малък по мащаби, приютен милостиво в сградата на Националната библиотека, той се бореше за място под слънцето. И единственият му коз беше качеството на обучението. А то беше високо.

След като в Института бяха работили цяло съзвездие именити учени, като професорите Александър Пешев, Туше Влахов, Велчо Велчев, Елена Савова, Людмила Стефанова, Елена Кирова и др., пред директора Ценко Цветанов стоеше нелеката задача да задържи високото равнище на преподавателския състав и на учебния процес.

Ценко Цветанов беше първият успешен директор на ДБИ и добре разбираше, че там е залогът за успешното развитие на учебното заведение. И тъй като познаваше много добре кадровия потенциал на библиотечната професия, канеше за преподаватели най-изявените й представители.

Самият Ценко Цветанов, освен с изпълнение на административните си задължения като директор, преподаваше и две основни дисциплини – „Общо библиотечнознание“ и „Българска библиография“. И по двете беше написал учебници. По наше време издаде и трети учебник – по детски библиотеки, тъй като имаше намерение да въведе и такава дисциплина, която да преподава. Всъщност към детското четене

той имаше изявена слабост, това беше любимата му материя и само можем да си представим колко интересна би била тази негова дисциплина, ако беше осъществил намерението си. Самият той – талантлив детски писател, отлично познаващ детската психология в различните възрастови групи, беше предначертал в неголемия по обем учебник основните принципи при работата с книгата сред детската читателска аудитория. Преждевременната смърт му попречи да осъществи хубавия си замисъл.

В сянката на по-големия му и по-известен брат – проф. Тодор Боров, комуто съдбата отреди биологично и творческо дълголетие, на пръв поглед делото на Ценко Цветанов не изглеждаше толкова голямо и ярко. Така обаче беше само на пръв поглед. Защото освен вещ библиограф, съосновател заедно с проф. Боров на Българския библиографски институт, той беше и изявен библиотековед, не само владеещ в тънкости всички процеси в практическата библиотечна работа, но и автор или съавтор на най-важните помагала в нея: двузначните „Авторски таблици“, „Минимум библиотечна техника“, „Единни правила за описание на книгите в масовите библиотеки“, „Типов каталог за масовите библиотеки“. Адаптирал беше и „Таблицы за десетична класификация“ за нуждите на тези библиотеки. Той умееше да говори, умееше да заинтригува аудиторията, да я грабне. Говореше бавно и отчетливо, сякаш поставяше логическо ударение на всяка дума. Когато четеше лекциите си, отвреме навреме спираше, обхождаше с поглед аудиторията и коментираше прочетеното с едно неподражаемо чувство за хумор.

Ценко Цветанов беше много човечен, отнасяше се с разбиране към колегите си и към нас, студентите. Огромната му ерудиция оставяше отпечатък върху всичко, с което се заемаше. Той си отиде от живота точно по времето на нашия випуск, като почти до последния си дъх полагаше неимоверни усилия да ни предаде поне част от това, което знаеше. На една лекция му стана много зле. Следващия път го видяхме, застанали на почетна стража до ковчега му...

Всеобщ студентски любимец беше преподавателят ни по справочно-библиографска работа и по работа с читателите **Борис Десев**. Той също беше изключителен ерудит и имаше ораторска дарба. Словото му беше завладяващо, оригинално. Беше ни интересно да слушаме лекциите му, но още по-интересно протичаха упражненията при Десев. На тях най-често изпълнявахме практически задачи и особено приятни бяха часовете, в които изготвяхме библиотечни плакати, защото тогава, рисувайки плакатите или пишейки букви, разговаряхме с преподавателя си по най-различни теми. Той ни помагаше активно, спираше при всеки студент, същевременно разказвайки ни нещо или остроумно шегувайки се, но държеше идейният проект и темата на плаката да са наши. Помагаше ни само при изработването и тук проличаваше талантът на Борис Десев да рисува. Колеги казваха, че той освен това пеел много хубаво.

Когато завършвахме, за абсолвентския бал направихме дружески шаржове за всеки преподавател и студент, които оформихме като отделен отпечатък от книга. Инициатор и изпълнител на повечето шаржове беше нашата състудентка Лиляна Разсуканова-Попович, една от онези две пълни отличнички, които някога чаках да се откажат, за да вляза в Института. Аз написах тези за нашата група. За Десев бяхме писали:

*Певец, художник, библиотекар.
На студентите добър другар –
натура изцяло за изкуство родена,
но на справочната работа посветена.*

Подобно лекторско майсторство владееше и преподавателката ни по библиотечни каталози **Дора Кършовска**. Дисциплината ѝ беше твърде специфична, напълно непозната за нас и се отличаваше със строго определена конкретика. Кършовска съумяваше по удивителен начин да предаде интересно тази суха и скучновата материя, касаеща библиотечната обработка на книгите. Тя освежаваше правилата за описание и методиката на класиране на литературата с оригинални примери, с нови заглавия, поставяше ни на мястото на читателя, за да предвидим как той би потърсил дадено заглавие. Така тя ни убеждаваше колко важно е правилното разкриване на фонда и изграждането на оптимална за даден вид библиотека система от каталози с високи информационни възможности.

Повечето от нашите преподаватели владееха по 2–3 чужди езика, което им даваше възможност да следят новостите в библиотечното дело по света. Дора Кършовска беше от тях. Такава беше и другата Дора – **Дора Ганчева-Божинова**, която преподаваше „Библиотечни фондове и организация на методичната работа“. Тази жена излъчваше невероятен финес и благодат на характера.

С подобни качества – душевна щедрост и приветливост, се отличаваше и асистентката на Дора Кършовска и преподавателка по немски език **Лили Ценова**. На упражненията по библиотечни каталози тя се стремеше да внедри у нас практически умения за обработката на книгите, като вършеше това много търпеливо, ненатрапчиво, поправяйки грешките ни и разяснявайки правилата при един или друг случай. Със същото търпение и мила усмивка тя ни обясняваше граматичните правила и непознатите думи в немския език.

Оригинална личност беше и преподавателят по френски език от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, хоноруван в нашия Институт, **Никола Колев**. Или както всички го наричаха: „Мосю Коле'вв“, изговаряйки ясно „в“-то.

Английски език преподаваше **Радка Додова** от Икономическия институт. Тази мила и сърдечна жена направи много за популяризиране на този език сред нашите студенти, защото тогава той беше още малко екзотичен у нас, като от западните езици се изучаваха предимно френският и немският.

Когато малко по-късно следвах в Университета, сравнявайки, убедих се, че моите институтски преподаватели по нищо не отстъпваха на университетските. Те бяха поне равни на тях, а някои, като ярки личности, дори ги превъзхождаха. Те не отстъпваха на университетските си колеги нито по професионална подготовка, нито по обща култура, нито по лекторско и методично майсторство; и не на последно място, по чисто човешки достойнства.

Ето, например преподавателят по политикономия в ДБИ **Карл Сабетаев**. (Особено лесно е да се прави сравнение между преподаватели по общообразователни дисциплини, застъпени и в двете учебни заведения.)

Няма да забравя първите лекции на този забележителен специалист. Той цитираше цели пасажки от „Капитала“ на Карл Маркс и се питахме, дали пък не го знае целия наизуст. Политическата икономия беше съвсем нова за нас дисциплина, тя нямаше нищо общо с това, което бяхме учили в средното училище. Нямаше някакви стари знания, на които да се опрем, както беше при литературите например, и затова не разбирахме материала.

Веднъж Сабетаев ни даде за домашно да разработим някакъв въпрос. Почти всички бяхме писали някакви общи приказки, някакви заучени отпреди клишета за „тежкото положение на народа“ и за „експлоатацията на човек от човека“, или както се изразявахме, „разтягахме локуми“. Преподавателят ни не показва, че е недоволен

от нашите „разработки“, а се зае тактично и търпеливо да ни разяснява причинно-следствените връзки на явленията и как е трябвало да разработим въпроса. С много примери и анекдоти (той беше неизчерпаем на хубави анекдоти) конкретизираше материята и лека-полека започваше да ни просветва. Времето минаваше, краят на семестъра приближаваше, а ние все още дълбаехме политикономията на капитализма. „Кога ще започнем политикономията на социализма? – питахме се ние. – Та това е почти половината учебник!“ В един от последните часове Сабетаев каза нещо, което тогава ни прозвуча еретично: „Драги студенти – каза той, – политикономията на социализма не е проучена още добре. Икономистите не са много наясно по всички въпроси, има спорни неща. Законите не са формулирани окончателно. За капитализма Маркс написа фундаментален труд – „Капитала“, но не се е родил още нов Маркс, който така ясно и детайлно да анализира явленията при социализма. Всичко е в сферата на мечтите. Затова днес вместо лекция ще ви прочета една статия от съветско списание, която се казва „Давайте помечтат“.“

Помня, че и в конспекта имаше много малко въпроси от политикономията на социализма. Уважавахме много Карл Сабетаев и отношението си към него отразихме в шаржа така:

*Беше страшен мор за нас
още от първия ни час
политическата икономия.
Но с усмихнатата физиономия
на другаря Сабетаев и с вицове безчет
стана ни любим предмет.*

Много интересен лектор беше и **Владимир Сестримски** – преподавател по философия, история на КПСС и основи на културно-масовата работа. Няма нищо чудно в това, че той умееше да говори увлекателно, защото беше член на Националната лекторска група, която по-късно прерасна в Дружество за разпространение на научни знания. Във връзка с тази си дейност Сестримски много пътуваше из страната и лекциите му бяха изпъстрени с примери и случки от живия живот. Впрочем не зная дали изобщо имаше написани лекции – и той, както Сабетаев, не носеше нищо – нито папки, нито листове, нито бележник. Заставаше на катедрата и започваше да говори, впервайки поглед ту към един, ту към друг от нас. Ха, иди, че не внимавай! Но беше наистина интересно да го слушаш. „Аз, като бях в едно село...“ или: „Например фирмата „Дженерал моторс“... – разказваше той, подкрепяйки някаква своя теза, и ние наострахме уши.

По същия начин ни разказваше общата история и историята на БКП бившият директор на ДБИ **Ангел Стоилов**. Той говореше с къси изречения, простичко, не употребяваше сложни термини и вестникарски клишета, говореше така, както се разказва приказка на деца.

Много обичахме и лекциите на **Стефана Иванова**, преподавателка по руска литература. (Някаква неписана традиция в нашия Институт от създаването му, та и до днес, е преподавателите по тази дисциплина да притежават изключително дар-слово. В дисциплината ли е причината или хората са си били добри оратори?) На пръв поглед Иванова създаваше впечатление на вяла дори малко флегматична жена. Но стъпеше ли на катедрата, тя се преобразяваше – превръщаше се в сладкодумна и емоционална лекторка. В изнасянето на лекцията освен образния си език тя беше

веща в мимиката, интонацията, жестовете. Стефана Иванова умело ни пренасяше в Русия от XIX в. и пред нас оживяваха Евгений Онегин, Борис Годунов, Печорин, Тарас Булба, героите от „Мъртви души“ и „Война и мир“, а също и техните създатели – Пушкин, Лермонтов, Гогол, Толстой. Разказваше ни интересни подробности от живота им. Понякога водех мои училищни приятели да я слушат.

Не мога да не спомена и такъв задълбочен и взискателен преподавател като **Ганка Михайлова**, която ни преподаваше по западна и по детска литература. Автор на чудесен учебник по детска литература, който беше предназначен за учителските институти, тя ни запознаваше не само със западната и с детската класика, но разглеждахме и съвременни нашумели автори, за които нямаше много материали и издирвахме такива по библиографски път. Това беше особено полезно за бъдещата ни професия.

Преподавателят ни по българска литература Христо Недялков, също автор на учебник, не правеше изключение по професионални и педагогически качества от съзвездieto способни преподаватели, които изграждаха имиджа и авторитета на ДБИ в ония години. Той, също като Стефана Иванова, илюстрираше лекциите си с малко известни факти за разглежданите писатели. Имаше и още нещо много важно за нас: той отделяше внимание на библиографската страна на въпроса. За всеки автор представяше изчерпателна библиография на произведенията му и посочваше литературна критика за тях.

Добри спомени остави у нас и **Василка Петричева**, която преподаваше по обща и специална библиография. Тя винаги ни носеше да видим най-важните издания от ретроспективната библиография – „Български книгопис за сто години“ на акад. Александър Теодоров-Балан, описите на Иванчев, броеве от текущата национална библиография, образци на чужди библиографски издания. Петричева мъкнеше по цяла камара книги, но трудът ѝ не беше напразен – ние се запознахме с основните библиографски трудове и по-нататък станеше ли дума за тях и по други предмети (например по справочно-библиографска работа), те ни бяха познати, знаехме какво съдържат, какви показатели имат и в кои случаи да ги използваме.

Най-младата в този „букет“ от всеотдайни, способни, влюбени в работата си преподаватели беше **Екатерина Георгиева**, преподавател по руски език. Попаднала в тази среда от силни, обичани от студентите професионалисти, тя се стремеше да бъде на тяхното равнище. Наред с текстовете с общо употребявана лексика, с такива от класиците, тя подбираше за нас най-подходящото от съветски библиотечни списания, които разработвахме като уроци. Няколко години по-късно и тя, както повечето наши преподаватели, издаде свой учебник.

Ние бяхме първият ѝ випуск в ДБИ и тя се стараяше да ни подготви за достойно представяне на изпита. За да ни напомни, че той наближава, често ни повтаряше: „Имейте ввиду, дорогие товарищи, экзамен не за горами!“ Затова накрая я изненадахме със следния шарж:

*Екатерина Георгиевна, „имейте ввиду“,
Вы нас учили в прошлом году,
но мы вспоминаем каждый час,
и уважаем, и любим Вас.
Рассказывали Вы нам хорошенько,
о Гоголе, Горьком, Тарасе Шевченко,
любили твердить (хотя мы знали и сами),
что, мол, экзамен не за горами...*

Трудно мога да предам ефекта от този шарж. Катя Георгиева беше слисана, трогната, поласкана, горда с нас.

Както вече споменах, тези шаржове бяхме оформили като отделни отпечатъци от книги и всички преподаватели и студенти получиха своя отпечатък. Разбира се, всички бяха прочетени на вечерта. Това хрумване на Лиляна Разсуканова внесе голямо оживление, имаше много смях, поздравления за инициаторката и изпълнителите, аплодисменти. Така нашата абсолвентска вечер не се изрази само във вечеря и танци, а намерихме начин да се забавляваме смислено и интересно и тя се запомни от всички.

За да оформим шаржовете по този начин, т.е. според изискванията на издателските стандарти, заслугата е на хонорувания преподавател **Марин Василев**, който беше експерт в Полиграфическия комбинат „Д. Благоев“. Той ни преподаваше „История и техника на книгата“. Беше написал и учебник под това заглавие, който претърпя няколко издания, но вече под заглавие „Книгознание“. Дисциплината също беше преименувана така впоследствие. Марин Василев беше винаги усмихнат, приветливото му лице излъчваше доброта и жизнерадост. За да ни запознае с производството на книги, той ни водеше в полиграфическия комбинат, където ни показваше различни печатарски машини, процесите в пътя на книгата – от белия лист до спретнатото книжно томче.

Нашите преподаватели от края на 50-те и началото на 60-те години на миналия век поеха щафетата от изявени специалисти, за които вече се спомена по-горе. Те се оказаха достойни да заемат тяхното място, утвърждаваха доброто име на младото учебно заведение и изграждаха здрав фундамент за неговото съществуване и укрепване. Те създаваха традиция за качествено обучение в него. Това беше време и на смяна на ръководството на Института, поради преждевременната смърт на Ценко Цветанов.

Новата директорка, младата и енергична Тодора Топалова, не просто продължи неговата борба за утвърждаване на ДБИ, а издигна на нов етап обучението главно с две неща: тя успя да издейства от Комитета за култура отличниците на Института да продължат образованието си в СССР и построяването на специална сграда за учебното заведение, което пък стана предпоставка за откриване на нови специалности, за увеличаване приема на студенти и изобщо за по-нататъшното му развитие, за да се превърне в това, което е днес.

Със своята всеотдайност преподавателският състав от онова време не само обучаваше студентите си. Това бяха личности, които ни възпитаваха чрез примера си, чрез изисканото си поведение, чрез нравствените си добродетели.

Затова ги уважавахме и обичахме.

СТУДЕНТСКИТЕ МИ ГОДИНИ

ЙОВКА РЪЦЕВА

Удоволствие е за мен да се върна в студентските си години в ДБИ (1970–1972). И аз, както и много други колеги, записах да уча в Института след като не ми стигна бал и не успях да вляза в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, но още след първата седмица вече не съжалявах.

Аз няхах възможността да уча в новата сграда, специално построена за Института, но приютяването му в Националната библиотека даваше възможност да се учи и работи в прекрасна атмосфера. Местоположението на Библиотеката даваше възможност за контакти със студенти от СУ и Художествената академия, лекциите ни минаваха под звуците на музикалните инструменти от Музикалното училище, почивахме и си уговаряхме срещи в градината. Всекидневно в читалните и в залите се срещахме с корифеи на българската култура и библиотечна наука – Радой Ралин, К. Калайджиева, Л. Рибарска, Здр. Дафинов. Със Здравко Дафинов имах щастието да работя и общувам отблизо след като започнах работа като методист в Народна библиотека – Шумен. Той беше проектирал вътрешното обзавеждане на библиотеката и при преместването ѝ в новата сграда (1980) често ни посещаваше, а по-късно придружаваше гости от немски библиотеки.

Въпреки че упражненията по някои дисциплини се провеждаха в таванските помещения – преподавателите са тези, които ги правеха интересни и полезни. Всички те имаха много добра подготовка, но за мен са важни и излъчването, ерудицията и други качества, за да ги запомня.

В няколко реда ще разкажа за любимите ми преподаватели, за които и до днес си спомням с преклонение и обич. Разбира се, на първо място са Борис Десев – преподавател по обща библиография, и Дора Кършовска – по фондове и каталози. И двамата ни очароваха още от първите часове с професионализма, достопетието и топлото си отношение към нас. И двамата бяха дребни на ръст, но големи личности. Б. Десев – с бяла коса, подстригана на бретон и очила с фини рамки, а дребната на ръст Д. Кършовска – сгушена в голямо кожено палто с неизменната цигара и френско произношение.

Ани Гергова и Теменуга Бончева (при която писах дипломна работа) – със своята естественост, топлота и готовност винаги да отговарят на въпросите на студентите и да обясняват без досада.

С най-голямо удоволствие посещавах часовете по литература. Имаше трима преподаватели по различните литератури и от тримата научих много и имах респект и възхищение. Любен Георгиев – по българска литература, с познания, подход и чувство за хумор. Стефана Иванова – по руска и съветска литература, с познания, богата култура, топли очи и голяма обич към студентите. Водеше ни извън часовете на изложби в различни галерии. Елена Златева – по западна литература, със задълбочени познания и маниер, различен от този на повечето преподаватели, артистична, интересна. Беше работила в посолство.

Макар и само за един семестър срещата ми с Любен Атанасов от Софийския университет – преподавател по специална библиография, е незабравима. Часовете при него продължаваха в разговори на пейките отвън. Точно тогава (1971) излезе сборникът с афоризми „Мъдростта на вековете“, чиито съставител е Л. Атанасов, под ръководството на проф. Т. Боров. Получих автограф от своя преподавател и много се гордея, че се докоснах до него и неговия свят.

В ДБИ изучавахме и много политически дисциплини, които възприемахме и подготвяхме трудно с нашите 18-годишни глави. По-лесно и по-добре достигаше до нас В. Сестримски – преподавател по „ДИАМАТ“ и „ИСТМАТ“.

Директор по времето, когато учех, беше Тодора Топалова – динамична и строга жена. Още от самото начало ни убеждаваше, че Институтът ще стане висш и новата сграда ще бъде завършена. Бореше се за това. Едва след години разбрах колко е обичала студентите и се е грижила за тях. Хубава традиция беше защитата на дипломните работи да става в нова библиотека в страната, като се съчетае с екскурзия. Ние направихме това в Димитровград. След като завърших висше филологическо образование и три години работих като преподавател, отново се върнах към библиотечната професия като методист в Народна библиотека – Шумен. Точно тогава се преместихме в новата сграда – специално строена за библиотека и изградихме дирекция „Библиотеки“. Госпожа Топалова беше написала писмо до нас да приемем студентите за защита на дипломните работи. Писмото имаше характер на молба, но със заповеден тон. В 20 точки бяха изредени нещата, които трябва да осигурим – нощувка, храна, разглеждане на забележителности... и между тях дори среща с курсанти от Висшето военно училище.

В новата сграда приемахме стажанти, за които след това пишех мнение и давах оценка пред ръководството на ДБИ.

Днес наученото в Института и дообогатено в годините с нови знания, квалификации и професионален опит ми дава самочувствие да работя в Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“ – Шумен и като методист да подпомагам библиотечното дело в Шуменска област. За прилагането на новите технологии и съвременните изисквания продължавам да поддържам тесни контакти с колеги от СВУБИТ.

Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии – наследник на ДБИ, е сбъдната мечта на поколения библиотечни специалисти и институция, която съдейства за навлизане и реализиране на съвременните технологии.

СПИСЪК НА АВТОРИТЕ

- гл. ас. Виолета Божилова*
СВУБИТ, преподавател
- проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева*
СВУБИТ, р-л на катедра „Книга и общество“
- Любомир Георгиев*
ДБИ, преподавател
- проф. д.ик.н. Стоян Денчев*
СВУБИТ, ректор
- Борис Десев*
ДБИ, преподавател
- ас. Елена Игнатова*
СВУБИТ, катедра „Комуникации и сигурност“
- доц. д.ик.н. Владимир Йоцов*
СВУБИТ, р-л на катедра „Комуникации и сигурност“
- проф. д.п.н Александра Куманова*
СВУБИТ, катедра „Библиотечно-информационни науки“
- проф. д.ф.н Мария Младенова*
СВУБИТ, главен секретар по научноизследователската работа
- доц. д-р Жоржета Назърска*
СВУБИТ, зам.-декан по международната дейност
- д-р Константина Недкова, социолог*
- доц. д-р Мария Николова*
СВУБИТ, р-л на Департамента по общообразователни дисциплини
- проф. д-р Ирена Петева*
СВУБИТ, зам.-ректор по международната дейност и директор на БИЦ
- доц. д-р Евгения Русинова*
СВУБИТ, р-л на катедра „Библиотечно-информационни науки“
- Йовка Ръцева*
РБ „Стилян Чилингиров“ — Шумен, методист
- доц. д-р Таня Тодорова*
СВУБИТ, катедра „Библиотечен мениджмънт“
- проф. д.ф.н Сево Явашчев*
СВУБИТ, р-л на катедра „Културно-историческо наследство“
- проф. д.ф.н Иванка Янкова*
СВУБИТ, р-л на катедра „Библиотечен мениджмънт“